

Książnica Beskidzka
w Bielsku-Białej
Dział Informacyjno-Bibliograficzny
i Zbiorów Regionalnych

Kalendarium

ważniejszych rocznic i wydarzeń
przypadających w roku **2017**

Bielsko-Biała 2016 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
Wybrane święta i obchody stałe.....	4
Rok 2017 ogłoszono Rokiem.....	17
Rocznice polskie i światowe.....	18
Rocznice regionalne.....	141
Inne rocznice regionalne.....	185

Wstęp

Kalendarium ważniejszych rocznic przypadających w roku 2017 zawiera daty związane z życiem pisarzy, poetów, artystów, osób mających wpływ na literaturę, kulturę, historię, naukę polską i światową. Wśród wymienionych osób są laureaci Nagrody Nobla, zarówno literackiej, jak też w innych dziedzinach, malarze, kompozytorzy, muzycy, naukowcy, działacze polityczni, społeczni oraz twórcy regionalni.

Kalendarium przygotowane zostało przede wszystkim z myślą o nauczycielach i bibliotekarzach bibliotek Bielska-Białej i powiatu bielskiego. Jest opracowaniem informacyjnym stanowiącym materiał pomocniczy w planowaniu imprez kulturalnych, wystaw, prelekcji oraz przy przygotowywaniu zestawień bibliograficznych.

W rozdziale *Rocznice regionalne* przedstawione zostały wybrane wydarzenia oraz osoby związane z Bielskiem-Białą, powiatem bielskim oraz regionem, czy to ze względu na miejsce urodzenia, czy też w związku z ich działalnością.

Jeśli nastąpił zbieg rocznic urodzin i śmierci, notę umieszczono przy każdym opisie osobno.

Rocznice roku 2017 uchwalone przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zostały zaznaczone kolorem czerwonym.

Źródła:

1. **Bilska** Grażyna: *Laureaci literackiej Nagrody Nobla : kalendarz rocznic 2012*. „Poradnik Bibliotekarza”, <http://poradnikbibliotekarza.pl/new/index.php/component/content/?view=featured>, (data dostępu 21.11.2016)
2. **Kalendarium rocznic i wydarzeń** : *ściąga dla bibliotekarzy, nauczycieli i animatorów kultury*. Oprac. Grażyna Bilska. Warszawa, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2016
3. **Picheta** Jan: *Kalendarium*. „Kalendarz Beskidzki” 2012, s. 247–263
4. **Skotnicka** Dorota: *Kalendarium rocznic literackich w 2012 roku*. „Poradnik Bibliotekarza”, <http://poradnikbibliotekarza.pl/new/index.php/component/content/?view=featured>, (data dostępu 21.11.2016)
5. **Wikipedia**, wolna encyklopedia, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>, (data dostępu 21.11.2016)

WYBRANE ŚWIĘTA I OBCHODY STAŁE

01.01	Nowy Rok
01.01	Światowy Dzień Pokoju
06.01	Dzień Filatelisty
09.01	Dzień Ligi Ochrony Przyrody
15.01	Dzień Wikipedii
17.01	Dzień Dialogu z Judaizmem
18.01	Dzień Kubusia Puchatka
21.01	Dzień Babci
22.01	Dzień Dziadka
24.01	Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu
25.01	Dzień Kryptologii
26.01	Dzień Dialogu z Islamem
26.01	Dzień Transplantologii
26.01	Światowy Dzień Celnictwa
26.01	Światowy Dzień Trędowatych
27.01	Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu
31.01	Światowy Dzień Przytulania
02.02	Dzień Handlowca
04.02	Światowy Dzień Walki z Rakiem
08.02	Dzień Bezpiecznego Internetu
08.02	Światowy Dzień Służby Więziennej
11.02	Światowy Dzień Chorego
12.02	Międzynarodowy Dzień Dzieci Żołnierzy
12.02	Ogólnopolski Dzień Pisania Piórem
13.02	Światowy Dzień Radia
14.02	Dzień Zakochanych – <i>Walentynki</i>
15.02	Światowy Dzień Młodzieży Prawosławnej
17.02	Światowy Dzień Kota
20.02	Światowy Dzień Sprawiedliwości Społecznej
21.02	Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

21.02	Międzynarodowy Dzień Przewodnika Turystycznego
22.02	Europejski Dzień Ofiar Przepęstw
22.02	Dzień Myśli Braterskiej
23.02	Międzynarodowy Dzień Pomocy Potrzebującym
23.02	Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją
26.02	Dzień Dinozaura
27.02	Międzynarodowy Dzień Niedźwiedzia Polarnego
28.02	Światowy Dzień Chorób Rzadkich
01.03	Międzynarodowy Dzień Walki Przeciwko Zbrojeniom Atomowym
01.03	Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych
01.03	Światowy Dzień Obrony Cywilnej
03.03	Międzynarodowy Dzień Pisarzy
03-09.03	Międzynarodowy Tydzień E-książki
05.03	Międzynarodowy Dzień Dziecka w Mediach
06.03	Europejski Dzień Logopedy
08.03	Międzynarodowy Dzień Kobiet
09.03	Dzień Statystyki Polskiej
10.03	Dzień Mężczyzn
11.03	Dzień Sołtysa
12.03	Światowy Dzień Drzemki w Pracy
15.03	Dzień Piekarza i Cukiernika
15.03	Światowy Dzień Konsumenta
17.03	Światowy Dzień Morza
18.03	Światowy Dzień Słońca
19.03	Światowy Dzień Inwalidów i Ludzi Niepełnosprawnych
19.03	Dzień Jedności Kaszubów
19.03	Dzień Stolarza
20.03	Międzynarodowy Dzień Astrologii
20.03	Światowy Dzień Teatru dla Dzieci i Młodzieży
21.03	Światowy Dzień Poezji
21.03	Światowy Dzień Lalkarstwa
21.03	Światowy Dzień Lasu

21.03	Dzień Ziemi
21.03	Dzień Wiosny / Dzień Wagarowicza
21.03	Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową
22.03	Światowy Dzień Wody
23.03	Światowy Dzień Meteorologii
24.03	Narodowy Dzień Życia
24.03	Światowy Dzień Gruźlicy
27.03	Międzynarodowy Dzień Teatru
01.04	Prima Aprilis / Światowy Dzień Humoru i Satyry
01.04	Międzynarodowy Dzień Ptaków
01-07.04	Tydzień Czystości Wód
02.04	Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci
02.04	Światowy Dzień Świadomości Autyzmu
04.04	Światowy Dzień Geografa
07.04	Światowy Dzień Zdrowia
08.04	Międzynarodowy Dzień Romów
11.04	Dzień Radia
11.04	Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych
11.04	Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem
11.04	Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona
12.04	Dzień Czekolady
12.04	Dzień Lotnictwa i Kosmonautyki
13.04	Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia
14.04	Dzień Ludzi Bezdomnych
15.04	Międzynarodowy Dzień Kombatanta
15.04	Światowy Dzień Sztuki
15.04	Światowy Dzień Trzeźwości
16.04	Dzień Pamięci Ofiar Zagłady
17-24.04	Tydzień dla Serca
18.04	Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków
18.04	Europejski Dzień Praw Pacjenta

20.04	Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
22.04	Międzynarodowy Dzień Ziemi
22-29.04	Światowy Tydzień Działań na Rzecz Edukacji
23.04	Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
24.04	Międzynarodowy Dzień Solidarności Młodzieży
25.04	Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem
26.04	Światowy Dzień Własności Intelektualnej
27.04	Światowy Dzień Grafika
28.04	Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy
29.04	Dzień Pamięci o Ofiarach Wojen Chemicznych
29.04	Międzynarodowy Dzień Tańca
29.04	Światowy Dzień Immunologii
29.04	Światowy Dzień Miast Partnerskich
29.04	Dzień Pamięci Żydów
30.04	Międzynarodowy Dzień Jazzu
30.04	Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Bicia Dzieci
01.05	Święto Pracy, Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy
02.05	Dzień Polonii i Polaków za Granicą
02.05	Święto Flagi Państwowej
03.05	Rocznica Uchwalenia Konstytucji 3 Maja
03.05	Światowy Dzień Wolności Prasy
03.05	Światowy Dzień Bez Komputera
04.05	Dzień Garncarza
04.05	Dzień Hutnika
04.05	Dzień Kominiarza
04.05	Dzień Piekarza
04.05	Międzynarodowy Dzień Strażaka
05.05	Dzień Europy
05.05	Dzień Leśnika i Drzewiarza
05.05	Europejski Dzień Walki z Dyskryminacją Osób Niepełnosprawnych
06.05	Europejski Dzień Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
08.05	Światowy Dzień Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy

- 08.05** Dzień Bibliotekarza i Bibliotek
- 08.05** Międzynarodowy Dzień Zwycięstwa
- 08-15.05** Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża [PCK]
- 08-15.05** Tydzień Bibliotek
- 09.05** Dzień Unii Europejskiej
- 12.05** Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek
- 14.05** Międzynarodowy Dzień Farmaceuty
- 15.05** Międzynarodowy Dzień Rodziny
- 15.05** Międzynarodowy Dzień Pamięci Zmarłych na AIDS
- 15.05** Święto Polskiej Muzyki i Plastyki
- 15.05** Święto Polskiej Niezapominajki
- 16.05** Święto Straży Granicznej
- 17.05** Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego
- 18.05** Międzynarodowy Dzień Muzealnictwa
- 19.05** Dzień Dobrych Uczynków
- 20.05** Dzień Artysty Śpiewaka
- 21.05** Światowy Dzień Kosmosu
- 22.05** Dzień Praw Zwierząt
- 22.05** Europejski Dzień Walki z Otyłością
- 23.05** Światowy Dzień Żółwia
- 24.05** Europejski Dzień Parków Narodowych
- 24.05** Dzień Samorządności Lokalnej
- 24.05** Dzień Słowiańskiego Piśmiennictwa i Kultury
- 25.05** Międzynarodowy Dzień Zaginionych
- 25.05** Światowy Dzień Mleka
- 26.05** Dzień Matki
- 26.05** Światowy Dzień Stwardnienia Rozsianego
- 27.05** Dzień Samorządu Terytorialnego
- 29.05** Dzień Drukarza
- 29.05** Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych ONZ
- 30.05** Europejski Dzień Sąsiada
- 31.05** Światowy Dzień Rozwoju Kultury

31.05	Dzień Bociana Białego
31.05	Światowy Dzień Bez Papierosa
01.06	Międzynarodowy Dzień Dziecka
01.06	Dzień bez Alkoholu
01-08.06	Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom
02.06	Dzień bez Krawata
04.06	Dzień Wolności i Praw Obywatelskich
04.06	Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji
05.06	Światowy Dzień Ochrony Środowiska Naturalnego
08.06	Dzień Informatyka
08.06	Światowy Dzień Oceanów
09.06	Dzień Księgowego
09.06	Dzień Przyjaciół
09.06	Międzynarodowy Dzień Archiwów
10.06	Międzynarodowy Dzień Elektryka
12.06	Światowy Dzień Sprzeciwu wobec Pracy Dzieci
13.06	Święto Dobrych Rad
14.06	Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych
14.06	Światowy Dzień Krwiodawcy
15.06	Europejski Dzień Wiatru
15.06	Ogólnopolski Dzień Dogoterapii
15.06	Światowy Dzień Praw Osób Starszych
16.06	Międzynarodowy Dzień Pomocy Dzieciom Afrykańskim
16.06	Ogólnopolskie Święto Wolnych Książek [tzw. Bookcrossing]
20.06	Światowy Dzień Uchodźcy
20.06	Światowe Święto Muzyki
22.06	Dzień Kultury Fizycznej
22/23.06	Noc Świętojańska
23.06	Dzień Ojca
23.06	Dzień Służby Publicznej
24.06	Światowy Dzień Chorych na Osteoporozę

25.06	Dzień Żeglarza
26.06	Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii
27.06	Światowy Dzień Rybołówstwa
27.06	Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
29.06	Dzień Ratownika [WOPR]
29.06	Dzień Stoczniowca
01.07	Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości
01.07	Światowy Dzień Architektury
01.07	Światowy Dzień Psa
11.07	Światowy Dzień Ludności
15.07	Światowy Dzień bez Telefonu Komórkowego
18.07	Narodowy Dzień Nelsona Mandeli
19.07	Dzień Czerwonego Kapturka
24.07	Święto Policji
25.07	Dzień Bezpiecznego Kierowcy
30.07	Międzynarodowy Dzień Koleżeństwa
31.07	Dzień Skarbowości
01.08	Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego
02.08	Światowy Dzień Pamięci o Zagładzie Romów i Sinti
10.08	Dzień Przewodników i Ratowników Górskich
11.08	Dzień Konserwatora Zabytków
12.08	Międzynarodowy Dzień Młodzieży
12.08	Dzień Pracoholików
13.08	Międzynarodowy Dzień Osób Leworęcznych
14.08	Dzień Energetyka
15.08	Dzień Wojska Polskiego
19.08	Światowy Dzień Pomocy Humanitarnej
23.08	Europejski Dzień Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu / Międzynarodowy Dzień Czarnej Wstążki
28.08	Święto Lotnictwa Polskiego
29.08	Dzień Strażnika Miejskiego
30.08	Dzień Działkowca

30.08	Międzynarodowy Dzień Pamięci Osób Zaginionych
31.08	Dzień Wolności i Solidarności
01.09	Światowy Dzień Pokoju
01.09	Dzień Kombatanta
01.09	Dzień Weterana
01.09	Święto Wojsk Obrony Przeciwlotniczej
02.09	Narodowe Czytanie
05.09	Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek [obchodzone również 05.11]
08.09	Międzynarodowy Dzień Walki z Analfabetyzmem
08.09	Dzień Dobrej Wiadomości
08.09	Dzień Marzyciela
09.09	Międzynarodowy Dzień Urody
09.09	Światowy Dzień Pierwszej Pomocy
10.09	Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom
12.09	Dzień Programisty
12.09	Dzień Wojsk Lądowych
15.09	Dzień Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię
15.09	Międzynarodowy Dzień Demokracji
15-17.09	Sprzątanie Świata
16.09	Dzień Polskiego Bluesa
17.09	Światowy Dzień Sybiraka
17.09	Dzień Pamięci Ofiar Agresji Sowieckiej na Polskę
18.09	Światowy Dzień Geologa
18.09	Światowy Dzień Monitorowania Wody
21.09	Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu
21.09	Dzień Służby Celnej
21.09	Międzynarodowy Dzień Pokoju
21.09	Światowy Dzień Chorych na Alzheimerera
22.09	Europejski Dzień bez Samochodu
22-30.09	Dzień Morza
24.09	Międzynarodowy Dzień Nieśłyszących / Międzynarodowy Dzień Głuchych

- 24.09** Światowy Dzień Serca
- 26.09** Dzień Polskiej Wikipedii
- 26.09** Europejski Dzień Języków / Międzynarodowy Dzień Języków Obcych
- 26.09** Ogólnopolski Dzień Aptekarza
- 27.09** Dzień Polskiego Państwa Podziemnego
- 27.09** Światowy Dzień Turystyki
- 27.09** Tydzień Zakazanych Książek
- 28.09** Międzynarodowy Dzień Prawa do Informacji
- 29.09** Dzień Kuriera i Przewoźnika
- 29.09** Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania
- 30.09** Dzień Chłopaka
- 30.09** Międzynarodowy Dzień Tłumacza
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych / Międzynarodowy Dzień Seniora
- 01.10** Światowy Dzień Walki z Wirusowym Zapaleniem Wątroby
- 01.10** Dzień Polskiej Harcerki
- 01.10** Europejski Dzień Ptaków
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Lekarza
- 01.10** Międzynarodowy Dzień Muzyki
- 01-31.10** Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych
- 01-31.10** Miesiąc Dobroci dla Zwierząt
- 01-31.10** Miesiąc Walki z Rakiem
- 02.10** Międzynarodowy Dzień bez Przemocy
- 02.10** Światowy Dzień Habitatu / Światowy Dzień Mieszkalnictwa
- 04.10** Światowy Dzień Onkologii
- 04.10** Światowy Dzień Zwierząt
- 04-10.10** Światowy Tydzień Przestrzeni Kosmicznej
- 05.10** Światowy Dzień Nauczyciela
- 06.10** Światowy Dzień Uśmiechu
- 09.10** Światowy Dzień Poczty / Dzień Znaczka Poczтового
- 09-15.10** Międzynarodowy Tydzień Pisania Listów
- 10.10** Dzień Drzewa

- 10.10 Światowy Dzień Przeciw Karze Śmierci
- 10.10 Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego
- 11.10 Międzynarodowy Dzień Dziewcząt
- 11.10 Międzynarodowy Dzień Ograniczania Klęsk Żywiolowych
- 12.10 Światowy Dzień Chorób Reumatycznych
- 12.10 Dzień Bezpiecznego Komputera
- 12.10 Światowy Dzień Wzroku
- 13.10 Dzień Ratownictwa Medycznego
- 13.10 Dzień Dawcy Szpiku
- 14.10 Światowy Dzień Normalizacji
- 14.10 Dzień Edukacji Narodowej
- 14.10 Światowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej
- 15.10 Europejski Dzień Walki z Rakiem Piersi
- 15.10 Międzynarodowy Dzień Kobiet Wiejskich
- 15.10 Międzynarodowy Dzień Białej Laski
- 16.10 Dzień Papieża Jana Pawła II
- 16.10 Światowy Dzień Chleba
- 16.10 Światowy Dzień Żywności Organizacji Narodów Zjednoczonych
- 17.10 Światowy Dzień Walki z Ubóstwem
- 18.10 Dzień Łączności / Dzień Poczty Polskiej / Dzień Listonosza
- 18.10 Święto Wojsk Łączności i Informatyki
- 18.10 Światowy Dzień Menopauzy i Andropauzy
- 19.10 Międzynarodowy Dzień Mediacji
- 20.10 Światowy Dzień Osteoporozy
- 20.10 Światowy Dzień Statystyki
- 20.10 Europejski Dzień Seniora
- 22.10 Światowy Dzień Misyjny
- 22.10 Światowy Dzień Osób Jąkających [się]
- 23-27.10 Europejski Tydzień Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy
- 24.10 Światowy Dzień Informacji na Temat Rozwoju
- 24.10 Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych
- 24.10 Światowy Dzień Origami

- 24.10 Światowy Dzień Walki z Otyłością
- 24-30.10 Światowy Tydzień Pokoju / Tydzień Rozbrojenia
- 25.10 Święto Sztabu Generalnego Wojska Polskiego
- 25.10 Dzień Kundelka
- 25.10 Dzień Młodzieży PCK
- 26.10 Światowy Dzień Donacji i Transplantacji
- 30.10 Światowy Dzień Kobiecości / Dzień Spódnicy
- 31.10 Światowy Dzień Oszczędności
- 31.10 Światowy Dzień Rozrzutności
- 31.10 Dzień Reformacji
- 01.11 Dzień wszystkich Świętych
- 02.11 Dzień Zaduszny
- 03.11 Dzień św. Huberta – Święto Myśliwych Hubertus
- 05.11 Międzynarodowy Dzień Języka Romskiego
- 05.11 Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek [obchodzone również 05.09]
- 06-12.11 Europejski Tydzień Jakości
- 08.11 Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania / Dzień Zdrowego Śniadania
- 09.11 Europejski Dzień Wynalazcy
- 09.11 Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem
- 09.11 Światowy Dzień Jakości
- 10.11 Dzień Jeża
- 10.11 Światowy Dzień Nauki dla Pokoju i Rozwoju
- 11.11 Narodowe Święto Niepodległości
- 11.11 Dzień Służby Cywilnej
- 12.11 Światowy Dzień Bicia Rekordów
- 13.11 Międzynarodowy Dzień Niewidomych
- 14.11 Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
- 14.11 Światowy Dzień Seniora
- 15.11 Dzień Uwięzionego Pisarza
- 15.11 Światowy Dzień Emigranta
- 16.11 Światowy Dzień Tolerancji

- 16.11 Światowy Dzień Filozofii
- 16.11 Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu
- 17.11 Światowy Dzień Studenta
- 17.11 Światowy Dzień Wcześniaka
- 17.11 Dzień bez Długów
- 17.11 Międzynarodowy Dzień Studentów
- 18.11 Światowy Dzień Pamięci o Ofiarach Wypadków Drogowych
- 19.11 Światowy Dzień Zapobiegania Przemocy Wobec Dzieci
- 19.11 Międzynarodowy Dzień Mężczyzn
- 20.11 Powszechny Dzień Dziecka / Dzień Ochrony Praw Dziecka
- 21.11 Dzień Pracownika Socjalnego
- 21.11 Międzynarodowy Dzień bez Papierosa
- 21.11 Światowy Dzień Telewizji
- 21.11 Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień
- 22-26.11 Dni Honorowego Krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża
- 25.11 Dzień Kolejarza
- 25.11 Dzień Tramwajarza
- 25.11 Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy Wobec Kobiet
- 25.11 Światowy Dzień Pluszowego Misia
- 25.11 Dzień bez Zakupów
- 29.11 Dzień Podchorążego
- 30.11 Andrzejk
- 01.12 Światowy Dzień Walki z AIDS
- 01-07.12 Europejski Tydzień Autyzmu
- 01-10.12 Dni Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc
- 02.12 Światowy Dzień Walki z Uciskiem / Międzynarodowy Dzień Upamiętniający Zniesienie Niewolnictwa
- 03.12 Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych
- 04.12 Barbórka – Dzień Górnika
- 05.12 Międzynarodowy Dzień Wolontariusza
- 06.12 Mikołajki
- 07.12 Międzynarodowy Dzień Lotnictwa Cywilnego

08.12	Dzień Kupca
09.12	Dzień Przeciwdziałania Korupcji
10.12	Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka
10.12	Międzynarodowy Dzień Praw Zwierząt
10.12	Światowy Dzień Ochrony Praw Dziecka
12.12	Dzień Chruścików
11.12	Międzynarodowy Dzień Zdrowia
13.12	Dzień Księgarza
13.12	Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego
13.12	Światowy Dzień Telewizji dla Dzieci
17.12	Dzień bez Przekleństw
18.12	Międzynarodowy Dzień Migrantów
20.12	Międzynarodowy Dzień Solidarności
20.12	Dzień Ryby
25.12	Boże Narodzenie
23.12	Międzynarodowy Dzień Snowboardu
28.12	Międzynarodowy Dzień Pocałunku
31.12	Noc Sylwestrowa

ROK 2017 OGŁOSZONO:

(Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 czerwca 2016 r.)

Rokiem Rzeki Wisły

(w 550. rocznicę pierwszego wolnego flisu na Wiśle)

Josepha Conrada-Korzeniowskiego

(w 160. rocznicę urodzin)

Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego

(w 150. rocznicę urodzin)

Rokiem Tadeusza Kościuszki

(w 200. rocznicę śmierci)

Adama Chmielowskiego – Świętego Brata Alberta

(w 130. rocznicę przywdziania habitu zakonnego)

bł. Honorata Koźmińskiego

(kapucyna ogłoszonego błogosławionym przez Jana Pawła II w 1988 roku,
ustanowionego patronem roku 2017)

ROCZNICE POLSKIE I ŚWIATOWE

STYCZEŃ

01.01 – 550. rocznica urodzin **Zygmunta I Starego** (1467–1548), wielkiego księcia litewskiego, króla Polski od roku 1507; przedostatniego z dynastii Jagiellonów na tronie polskim

01.01 – 110. rocznica urodzin **Leonida Breżniewa** (1907–1982), radzieckiego polityka, działacza Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego

01.01 – 100. rocznica urodzin **Wilhelma Macha** (1917–1965), polskiego prozaika, eseisty, krytyka literackiego

01.01 – 80. rocznica urodzin **Adama Wiśniewskiego-Snerga** (1937–1995), prozaika, przedstawiciela polskiej fantastyki naukowej

01.01 – 40 lat temu (1977) opublikowano **manifest *Karta 77* (*Charta 77*)**, w którym czechosłowaccy intelektualiści domagali się przestrzegania praw człowieka przez komunistyczne władze; sygnatariusze ustanowili swoimi reprezentantami (tzw. rzecznikami) Václava Havla, Jana Patočku i Jiříego Hájka

02.01 – 265. rocznica urodzin **Franciszka Zabłockiego** (herbu Łada; 1752–1821), polskiego komediopisarza i poety, publicysty, tłumacza, katolickiego duchownego, wolnomularza

02.01 – 155. rocznica urodzin **Michała Doliwo-Dobrowolskiego** (1862–1919), rosyjskiego elektrotechnika, elektryka i wynalazcy pochodzenia polskiego

02.01 – 95. rocznica urodzin **Konstantego Jeleńskiego** (przydomek Kot; 1922–1987), polskiego intelektualisty, pisarza emigracyjnego, eseisty, krytyka związanego z paryską „Kulturą”

02.01 – 70. rocznica urodzin **Andrzeja Bachledy-Curuś II** (1947-), srebrnego medalisty w mistrzostwach świata w kombinacji alpejskiej

03.01 – 125. rocznica urodzin **Johna Ronalda Reuela Tolkiena** (1892–1973), angielskiego pisarza i filologa; zdobył międzynarodowy rozgłos dzięki baśniowemu cyklowi powieściowemu *Władca Pierścieni*, w ten sposób stał się jednym z prekursorów współczesnej literatury fantasy

03.01 – 120. rocznica urodzin **Poli Negri** (właśc. Apolonia Chałupiec; 1897–1987), polskiej aktorki teatralnej i filmowej, międzynarodowej gwiazdy kina niemego

03.01 – 30. rocznica śmierci **Romana Brandstaettera** (1906–1987), polskiego pisarza, poety, tłumacza i dramaturga żydowskiego pochodzenia, znawcy Biblii, autora przekładów biblijnych na język polski

04.01 – 165. rocznica śmierci **Louisa Braille’a** (1809–1852), francuskiego twórcy pisma dla niewidomych, nazwanego alfabetem Braille’a

04.01 – 55. rocznica urodzin **Harlana Cobena** (1962-), amerykańskiego pisarza, autora powieści kryminalnych

05.01 – 85. rocznica urodzin **Umberto Eco** (1932–2016), włoskiego semiologa, filozofa, bibliofila i mediewisty, powieściopisarza, autora felietonów i esejów

06.01 – **Święto Trzech Króli**, czyli Objawienie Pańskie – święto chrześcijańskie obchodzone na pamiątkę Trzech Mędrców (Króli), którzy udali się do Betlejem, aby oddać pokłon nowo narodzonemu Jezusowi Chrystusowi; w Kościele katolickim obchodzone 6 stycznia

każdego roku

06.01 – 110. rocznica śmierci **Jana Stanisławskiego** (1860–1907), polskiego malarza i pedagoga; inicjatora i członka różnych ugrupowań artystycznych, wybitnego przedstawiciela polskiego modernizmu

07.01 – 135. rocznica śmierci **Ignacego Łukasiewicza** (1822–1882), polskiego farmaceuty i przedsiębiorcy, wynalazcy lampy naftowej, pioniera przemysłu naftowego w Europie; rewolucjonisty i działacza niepodległościowego

07.01 – 85. rocznica urodzin **Henryka Bardijewskiego** (1932-), polskiego prozaika, satyryka, autora sztuk scenicznych i słuchowisk oraz tekstów dla kabaretów literackich

07.01 – 15. rocznica śmierci **Camilo José Cela Trulocka** (1916–2002), hiszpańskiego prozaika, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1989)

08.01 – 375. rocznica śmierci **Galileusza** (1564–1642), włoskiego astronoma, astrologa, fizyka i filozofa

08.01 – 150. rocznica urodzin **Emily Greene Balch** (1867–1961), amerykańskiej ekonomistki, działaczki społecznej i pacyfistki, laureatki Pokojowej Nagrody Nobla (1946)

08.01 – 75. rocznica urodzin **Stephena Hawkinga** (1942-), brytyjskiego astrofizyka, kosmologa, fizyka teoretyka

08.01 – 70. rocznica urodzin **David Bowiego** (właśc. David Robert Jones; 1947–2016), brytyjskiego piosenkarza, kompozytora, autora tekstów, multiinstrumentalisty, producenta muzycznego, aranżera, a także aktora aktywnego w przemyśle muzycznym od 1962 roku, malarza i kolekcjonera sztuki

08.01 – 50. rocznica tragicznej śmierci **Zbigniewa Cybulskiego** (1927–1967), polskiego aktora teatralnego i filmowego, jednego z najwybitniejszych i najpopularniejszych aktorów powojennej Polski

09.01 – 220. rocznica utworzenia we Włoszech z inicjatywy generała Jana Henryka Dąbrowskiego **Legionów Polskich** (1797)

10.01 – 125. rocznica urodzin **Melchiora Wańkowicza** (1892–1974), polskiego pisarza, dziennikarza, reportażysty i publicysty; stworzył własny typ powieści reportażowej

10.01 – 60. rocznica śmierci **Gabrieli Mistral** (właśc. Licila Godoy Alcaayaga; 1889–1957), chilijskiej poetki, dyplomatk i działaczki oświatowej, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1945)

13.01 – 300. rocznica śmierci **Marii Sibylli Merian** (1647–1717), niemieckiej przyrodniczki, artystki i malarki, uważanej za pionierkę entomologii

14.01 – 275. rocznica śmierci **Edmunda Halley’a** (1656–1742), angielskiego astronoma, geofizyka, matematyka, meteorologa, fizyka i demografa

14.01 – 130. rocznica urodzin **Hugo Steinhaus**a (1887–1972), polskiego matematyka żydowskiego pochodzenia, popularyzatora matematyki; współtwórcy lwowskiej szkoły matematycznej, autora książki *Kalejdoskop matematyczny*

14.01 – 75. rocznica urodzin **Krzysztofa Klenczona** (1942–1981), polskiego kompozytora, wokalisty i gitarzysty muzyki rockowej

14.01 – 70. rocznica urodzin **Krystyny Prońko** (1947-), polskiej piosenkarki jazzowej i kompozytorki, pedagoga muzycznego

14.01 – 60. rocznica śmierci **Humphrey’a Bogarta** (1899–1957),

amerykańskiego aktora, ikony kultury popularnej; uznanego przez Amerykański Instytut Filmowy za największego aktora wszech czasów

15.01 – 395. rocznica urodzin **Moliera** (właśc. Jean Baptiste Poquelin; 1622–1673), francuskiego komediopisarza, uważanego za najwybitniejszego pisarza w historii literatury francuskiej

15.01 – 110. rocznica urodzin **Janusza Kusocińskiego** (1907–1940), polskiego sportowca, lekkoatlety, złotego medalisty olimpijskiego z Los Angeles w biegu na 10 000 m, wielokrotnego mistrza oraz rekordzisty Polski w biegach średnich

17. 01 – 285. rocznica urodzin **Stanisława Augusta Poniatowskiego** (właśc. Stanisław Antoni Poniatowski herbu Ciołek; 1732–1798), króla Polski w latach 1764–1795 (jako Stanisław II August)

17.01 – 35. rocznica śmierci **Warłama Szalamowa** (1907–1982), rosyjskiego prozaika i poety, więźnia Gułagu

18.01 – 135. rocznica urodzin **Alana Alexandra Milne'a** (1882–1956), brytyjskiego pisarza, dramaturga i eseisty, autora książek dla dzieci *Kubusia Puchatka* oraz *Chatki Puchatka*

18.01 – 125. rocznica urodzin **Olivera Hardy'ego** (1892–1957), amerykańskiego aktora i komika filmowego, występującego ze Stanem Laurelem w duecie komicznym *Flip i Flap*

18.01 – 80. rocznica urodzin **Johna Hume'a** (1937-), północnoirlandzkiego polityka, laureata Pokojowej Nagrody Nobla (1998)

18.01 – 15. rocznica śmierci **Heleny Majdaniec** (1941–2002), polskiej wokalistki bigbitowej, nazywanej królową twista

20.01 – 125. rocznica urodzin **Bronisława Taraszkiewicza** (1892–1938), białoruskiego polityka, działacza społecznego, językoznawcy, tłumacza, jednego z twórców ortografii języka białoruskiego

20.01 – 95. rocznica urodzin **Janusza Przymanowskiego** (1922–1998), polskiego pisarza, poety i dziennikarza, publicysty, scenarzysty filmowego, tłumacza literatury rosyjskiej

20.01 – 60. rocznica śmierci **Jamesa Connolly'ego** (1868–1957), amerykańskiego lekkoatlety, pierwszego zwycięzcy igrzysk olimpijskich ery nowożytnej

21.01 – 155 lat temu (1862) powstało niemieckie przedsiębiorstwo **Opel**, początkowo produkujące maszyny do szycia i rowery; w 1899 roku rozpoczęto produkcję samochodów marki Opel

21.01 – 155. rocznica śmierci **Bożeny Němcovej** (1820–1862), czeskiej pisarki, uznawanej za prekursorkę nowej czeskiej prozy

21.01 – 105. rocznica urodzin **Alfreda Szklarskiego** (pseud. Alfred Bronowski; 1912–1992), polskiego pisarza, autora cyklu znakomitych powieści przygodowych dla młodzieży o Tomku Wilmowskim

22.01 – 140. rocznica urodzin **Bolesława Leśmiana** (właśc. Bolesław Lesman; 1877–1937), polskiego poety pochodzenia żydowskiego, prozaika, eseisty, tłumacza; czołowego przedstawiciela literatury międzywojnia

22.01 – 10. rocznica śmierci **Abbé Pierre'a** (właśc. Henri Grouès; 1912–2007), francuskiego księdza katolickiego, członka zakonu kapucynów; założyciela ruchu Emmaüs, którego celem jest pomoc najuboższym, bezdomnym, a także uchodźcom

23.01 – 185. rocznica urodzin **Édouarda Maneta** (1832–1883), francuskiego

malarza, prekursora impresjonizmu, autora słynnego dzieła *Śniadanie na trawie*

23.01 – 155. rocznica urodzin **David Hilberta** (1862–1943), niemieckiego matematyka; w zakres jego badań naukowych wchodziły: algebraiczna teoria liczb, teoria równań całkowych, rachunek wariacyjny, podstawy geometrii i logiki matematycznej fizyka matematyczna

23.01 – 110. rocznica urodzin **Hideki Yukawy** (1907–1981), japońskiego fizyka teoretycznego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1949)

23.01 – 90 lat temu (1927) zainaugurowano **I Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina**, nazywany często Konkursem Chopinowskim, który został zainicjowany przez polskiego pianistę, profesora Jerzego Żurawlewa (1886–1980)

23.01 – 10. rocznica śmierci **Ryszarda Kapuścińskiego** (1932–2007), polskiego reportażysty, publicysty, poety i fotografa nazywanego cesarzem reportażu

24.01 – 305. rocznica urodzin **Fryderyka II Wielkiego** (1712–1786), króla Prus

24.01 – 145. rocznica śmierci **William Webb Ellisa** (1806–1872), pastora anglikańskiego, legendarnego twórcy gry w rugby

24.01 – 75 lat temu (1942) odbyła się **bitwa morska pod Balikpapan**, stoczona pomiędzy flotą amerykańską a japońską podczas II wojny światowej

24.01 – 10. rocznica śmierci **Krystyny Feldman** (1916–2007), polskiej aktorki

25.01 – 135. rocznica urodzin **Virginii Woolf** (właśc. Adeline Virginia Stephen; 1882–1941), angielskiej pisarki i feministki, uważanej za jedną z czołowych postaci literatury modernistycznej XX wieku

25.01 – 105. rocznica urodzin **Mariana Brandysa** (1912–1998), polskiego prozaika, publicysty i eseisty, pisarza historycznego, korespondenta prasowego i reportera

25.01 – 70. rocznica śmierci **Ala Capone** (właśc. Alphonse Gabriel Capone; 1899–1947), amerykańskiego gangstera pochodzenia włoskiego

26.01 – 100. rocznica śmierci **Antoniny Domańskiej** (1853–1917), autorki powieści historycznych dla młodzieży

26.01 – 20. rocznica śmierci **Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej** (1901–1997), aktorki, piosenkarki, współzałożycielki oraz dyrektorki Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca Mazowsze

27.01 – 185. rocznica urodzin **Lewisa Carolla** (właśc. Charles Lutwidge Dodgson; 1832–1898), angielskiego matematyka, pisarza i poety oraz fotografa

28.01 – 560. rocznica urodzin **Henryka VII Tudora** (1457–1509), króla Anglii i lorda Irlandii, ojca Henryka VIII

28.01 – 330. rocznica śmierci **Jana Heweliusza** (1611–1687), gdańszczanina, astronoma królewskiego, matematyka, piwowara, drukarza, wynalazcy peryskopu

28.01 – 130. rocznica urodzin **Artura Rubinsteina** (1887–1982), światowej sławy pianisty polskiego, pochodzenia żydowskiego

28.01 – 130 lat temu (1887) rozpoczęto budowę **Wieży Eiffla**

28.01 – 90. rocznica urodzin **Marii Łopatkowej** (1927-), polskiej pedagog, działaczki społecznej, pisarki, założycielki Komitetu Ochrony Praw Dziecka

28.01 – 15. rocznica śmierci **Astrid Lindgren** (1907–2002), szwedzkiej pisarki, autorki książek dla dzieci, sztuk teatralnych i słuchowisk radiowych; wiele jej powieści zostało sfilmowanych, a książki o **Pippi** stały się bestsellerem wszech czasów; na wniosek polskich dzieci otrzymała Order Uśmiechu

29.01 – 55. rocznica urodzin **Olgi Tokarczuk** (1962-), polskiej pisarki, eseistki, autorki scenariuszy, poetki, psycholog, dwukrotnej laureatki nagrody literackiej Nike

29.01 – 50. rocznica śmierci **Adama Grzymały-Siedleckiego** (1876–1967), prozaika, dramaturga, krytyka literackiego i teatralnego

31.01 – 220. rocznica urodzin **Franza Petera Schuberta** (1797–1828), kompozytora austriackiego, jednego z głównych przedstawicieli romantyzmu w muzyce

31.01 – 40 lat temu (1977) otwarto **Centrum Pompidou** w Paryżu

31.01 – 20. rocznica śmierci **Andrzeja Szczepkowskiego** (1923–1997), polskiego aktora

LUTY

01.02 – 300 lat temu (1717) miały miejsce **obradę sejmu niemego** w Warszawie, który zatwierdził de facto rosyjski protektorat nad Rzeczpospolitą

01.02 – 135. rocznica urodzin **Louisa St. Laurenta** (1882–1973), kanadyjskiego prawnika i polityka, premiera Kanady w latach 1948–1957

01.02 – 65. rocznica urodzin **Rogera Tsiena** (1952–2016), amerykańskiego biochemika chińskiego pochodzenia, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (2008) za odkrycie białka zielonej fluorescencji

01.02 – 60. rocznica śmierci **Friedricha Paulusa** (1890–1957), pierwszego niemieckiego feldmarszałka, który podczas działań II wojny światowej skapitulował i dał się wziąć do niewoli; współtwórca operacji Barbarossa

01.02 – 20 lat temu (1997) uruchomiono **Poznański Szybki Tramwaj**, zwany także PST, potocznie pestka

01.02 – 5. rocznica śmierci **Wisławy Szymborskiej** (1923–2012), polskiej poetki, eseistki, krytyczki literackiej, tłumaczki, felietonistki, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1996)

02.02 – 135. rocznica urodzin **Jamesa Augustine Aloysiusa Joyce'a** (1882–1941), irlandzkiego pisarza tworzącego w języku angielskim, uważanego za jednego z najwybitniejszych twórców nowoczesnej prozy

02.02 – 110. rocznica śmierci **Dmitrija Mendelejewa** (1834–1907), rosyjskiego chemika, odkrywcy prawa okresowości pierwiastków chemicznych

02.02 – 90. rocznica urodzin **Stana Getza** (1927–1991), amerykańskiego saksofonisty jazzowego, grającego na saksofonie tenorowym

02.02 – 30. rocznica śmierci **Alistaira MacLeana** (pseud. Ian Stuart; 1922–1987), szkockiego pisarza, autora powieści sensacyjnych, detektywistycznych i wojennych

03.02 – 30 lat temu (1987) miało miejsce **pierwsze zimowe wejście** na himalajski ośmiotysięcznik **Annapurna** A. Hajzera i J. Kukuczki

03.02 – 20. rocznica śmierci **Bohumila Hrabala** (1914–1997), czeskiego pisarza uważanego za znaczącego twórcę światowej literatury XX wieku

03.02 – 15. rocznica śmierci **Arnolda Mostowicza** (1914–2002), polskiego pisarza, dziennikarza, tłumacza, lekarza i popularyzatora nauki

03.02 – 5. rocznica śmierci **Andrzeja Szczeklika** (1938–2012), polskiego lekarza-naukowca, profesora Kliniki Chorób Wewnętrznych, pisarza eseisty i filozofa medycyny

04.02 – 350. rocznica urodzin **Allessandro Magnasco** (1667–1749), włoskiego malarza i rysownika okresu rokoka

04.02 – 115. rocznica urodzin **Charlesa Lindbergha** (1902–1974), amerykańskiego pioniera lotnictwa, wsławionego pierwszym samolotowym samotnym przelotem między lądem Ameryki Północnej a Europą bez międzylądowań w 1927

04.02 – 80. rocznica śmierci **Władysława Przanowskiego** (1880–1937), polskiego inżyniera i pedagoga, twórcy systemu nauczania prac ręcznych w polskich szkołach, założyciela i dyrektora Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie

05.02 – 80 lat temu (1937) został przyjęty przez Sejm plan budowy **Centralnego Okręgu Przemysłowego**, przedstawiony przez wicepremiera i ministra skarbu Eugeniusza Kwiatkowskiego

05.02 – 70 lat temu (1947) wybrano **Bolesława Bieruta** na urząd **Prezydenta** Rzeczypospolitej Polskiej przez Sejm Ustawodawczy

05.02 – 45. rocznica śmierci **Marianne Moore** (1887–1972), amerykańskiej poetki i pisarki modernistycznej, związanej z nurtem imagizmu

06.02 – 180. rocznica śmierci **Antoniego Magiera** (herbu Szeliga, krypt.: A.M.; 1762–1837), polskiego pisarza, pamiętnikarza, fizyka i meteorologa

06.02 – 85. rocznica urodzin **François Truffauta** (1932–1984), francuskiego reżysera, scenarzysty, aktora i producenta filmowego

06.02 – 65. rocznica śmierci **Gieorgija Szpagina** (1897–1952), radzieckiego konstruktora broni strzeleckiej, m.in. pistoletu maszynowego PPSz

06.02 – 60 lat temu (1947) **Sejm Ustawodawczy** powołał **Józefa Cyrankiewicza** na urząd premiera

07.02 – 150 lat temu (1867) założono pierwsze gniazdo **Sokoła** we Lwowie

07.02 – 140. rocznica urodzin **Godfreya Harolda Hardy'ego** (1877–1947), angielskiego matematyka, pasjonata czystej matematyki

07.02 – 140. rocznica urodzin **Feliksa Nowowiejskiego** (1877–1946), polskiego kompozytora, dyrygenta i wirtuoza, pedagoga, organizatora życia muzycznego, szambelana papieskiego

07.02 – 110. rocznica urodzin **Walentego Szwajcera** (1907–1994), polskiego nauczyciela, odkrywcę szczątków prehistorycznej osady kultury łużyckiej w Biskupinie

07.02 – 105. rocznica urodzin **Karola Dickensa** (właśc. Charles Dickens; 1812–1870), angielskiego powieściopisarza, uznanego za najwybitniejszego przedstawiciela powieści społeczno-obyczajowej w drugiej połowie XIX wieku w Anglii

07.02 – 30. rocznica śmierci **Czesława Wollejki** (1920–1987), polskiego aktora i reżysera teatralnego

08.02 – 430 lat temu (1587) **święto Marię Stuart**, za udział w spisku przeciwko królowej Anglii Elżbiecie

08.02 – 210 lat temu (1807) w czasie wojen napoleońskich Francuzi zwyciężyli w **bitwie pod Pruską Hawą** siły rosyjskie i pruskie

08.02 – 130 lat temu (1887) Kongres Stanów Zjednoczonych przyjął **Ustawę Dawesa**, znoszącą kolektywne władanie ziemią przez plemiona Indian

08.02 – 120. rocznica urodzin **Jana Żabińskiego** (1897–1974), zoologa, działacza ochrony przyrody, pedagoga, popularyzatora wiedzy przyrodniczej

08.02 – 95. rocznica urodzin **Tadeusza Gajcego** (pseud. Karol Topornicki, Witold Orczyk, Roman Oścień, Topór ; 1922–1944), polskiego poety czasu wojny, żołnierza Armii Krajowej

09.02 – 280. rocznica urodzin **Thomasa Paine'a** (1737–1809), angielskiego pisarza i myśliciela doby oświecenia, jednego z ojców założycieli Stanów Zjednoczonych; prekursora liberalizmu

09.02 – 160. rocznica śmierci **Dionisiosa Solomosa** (1798–1857), greckiego poety, twórcy poematu *Hymn do wolności*, który stał się greckim hymnem narodowym

09.02 – 115. rocznica urodzin **Kazimierza Lisieckiego** (pseud. Dziadek; 1902–1976), polskiego pedagoga, wychowawcy młodzieży, społecznika, inicjatora powstania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Ulicy, pioniera pedagogiki opiekuńczej

10.02 – 180. rocznica śmierci **Aleksandra Puszkina** (1799–1837), rosyjskiego pisarza, przedstawiciela romantyzmu, klasyka literatury rosyjskiej, reformatora rosyjskiego języka literackiego; Kamerjunktiera cesarza Mikołaja I Romanowa

10.02 – 110. rocznica urodzin **Stefana Świeżawskiego** (1907–2004), filozofa, historyka filozofii

10.02 – 95. rocznica urodzin **Árpáda Göncza** (1922 –2015), węgierskiego polityka, prawnika, pisarza, tłumacza literatury angielskiej i amerykańskiej; działacza węgierskiej opozycji demokratycznej, prezydenta Republiki Węgierskiej

10.02 – 85. rocznica śmierci **Edgara Wallace'a** (1875–1932), angielskiego pisarza i poety, autora powieści awanturniczo-kryminalnych

10.02 – 70 lat temu (1947) w Paryżu zawarto **traktaty pokojowe** z sojusznikami III Rzeszy

10.02 – 65. rocznica śmierci **Knuta Humsuna** (właśc. Knut Pedersen; 1859–1952), norweskiego pisarza, który zapoczątkował kierunek subiektywistyczny w literaturze norweskiej, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1920) za książkę *Błogosławieństwo ziemi*

10.02 – 55. rocznica śmierci **Władysława Broniewskiego** (herbu Lewart, Orlik; 1897–1962), polskiego poety, twórcy liryki rewolucyjnej, tłumacza; żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej

11.02 – 170. rocznica urodzin **Tomasza Edisona** (1847–1931), amerykańskiego naukowca, wynalazcy żarówki elektrycznej, przedsiębiorcy

11.02 – 55. rocznica urodzin **Sheryl Suzanne Crow** (1965-), amerykańskiej piosenkarki śpiewającej muzykę z pogranicza rocka, country i pop

11.02 – 45 lat temu (1972) **Wojciech Fortuna** zdobył pierwszy złoty medal dla Polski na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Sapporo

11.02 – 45. rocznica śmierci **Mariana Hemara** (właśc. Marian Heschel; 1901–1972), polskiego poety, satyryka, komediopisarza, dramaturga, tłumacza, autora tekstów piosenek

11.02 – 25. rocznica śmierci **Seweryny Szmaglewskiej** (1916–1992), polskiej powieściopisarki, autorki książek dla dzieci i młodzieży

12.02 – 160. rocznica urodzin **Eugène Atgeta** (1857–1927), francuskiego fotografa, który przez prawie 40 lat wykonał ponad 10 000 zdjęć, dokumentując życie zmieniającego się przez ten czas Paryża

12.02 – 105 lat temu (1912) **abdykował sześćioletni Puyi**, ostatni cesarz Chin

13.02 – 160 lat temu (1857) powstało **Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk**

13.02 – 135. rocznica urodzin **Tadeusza Banachiewicza** (1882–1954), polskiego matematyka, astronoma i geodety

14.02 – 200. rocznica śmierci **Onufrego Kopczyńskiego** (krypt.: X. K. S. P.; 1735–1817), księdza pijara, poety łacińskiego, pedagoga, językoznawcy, prekursora badań nad polską gramatyką, autora pierwszego podręcznika gramatyki języka polskiego

14.02 – 110 lat temu (1907) otwarta została dla publiczności **Lwowska Galeria Obrazów**

14.02 – 75 lat temu (1942) przekształcono Związek Walki Zbrojnej w **Armię Krajową** na rozkaz naczelnego wodza Władysława Sikorskiego

14.02 – 75. rocznica urodzin **Piotra Szczepanika** (1942-), polskiego piosenkarza i kompozytora, aktora i gitarzysty

15.02 – 200. rocznica urodzin **Roberta Angusa Smitha** (1817–1884), szkockiego chemika, pioniera w dziedzinie chemii środowiska, odkrywcy zjawiska kwaśnego deszczu

15.02 – 60 lat temu (1957) ukazał się pierwszy numer **dziecięcego miesięcznika „Miś”**

15.02 – 10. rocznica śmierci **Roberta Adlera** (1913 –2007), amerykańskiego fizyka i wynalazcy, współtwórcy pierwszego pilota telewizyjnego

16.02 – 165. rocznica urodzin **Charlesa Taze Russella** (1852–1916)), pastora, amerykańskiego kaznodziei i reformatora religijnego, twórcy ruchu Badaczy Pisma Świętego

16.02 – 120. rocznica urodzin **Jana Cybisa** (1897–1972), polskiego malarza, rysownika, pedagoga i publicysty, czołowego przedstawiciela koloryzmu

16.02 – 110. rocznica śmierci **Giosuè Carducciego** (1835 –1907), włoskiego poety i historyka literatury, którego dorobek zwieńczono Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury (1906)

16.02 – 85. rocznica urodzin **Ryszarda Bendera** (1932–2016), polskiego historyka, nauczyciela akademickiego i polityka, profesora nauk humanistycznych, publicysty, posła na Sejm PRL, senatora

16.02 – 60. rocznica śmierci **Józefa Hoffmanna** (1876–1957), polskiego wynalazcy pianisty, kompozytora i pedagoga

17.02 – 220. rocznica urodzin **Heinricha Heinego** (1797–1856), niemieckiego poety

17.02 – 140. rocznica urodzin **André Maginota** (1877–1932), francuskiego polityka, ministra, urzędnika służby cywilnej, żołnierza; najlepiej znanego z zaangażowania w budowę francuskich fortyfikacji, znanych powszechnie jako Linia Maginota

17.02 – 105. rocznica urodzin **Alice Mary Norton** (pseud. Andre Norton, Andrew North i Allan West ; 1912–2005), amerykańskiej pisarki, przedstawicielki literatury fantasy i science fiction

17.02 – 60. rocznica urodzin **Loreeny McKennitt** (1957-), kanadyjskiej piosenkarki i wykonującej muzykę celtycką

17.02 – 50. rocznica śmierci **Jana Wiktora** (1890–1967), polskiego prozaika i publicysty

17.02 – 45 lat temu (1972) wypuszczono z taśmy produkcyjnej – **Volkswagena Garbusa** nr 15.007.034, tym samym bijąc rekord produkcji należący do Forda T

17.02 – 35. rocznica śmierci **Theloniousa Monka** (1917–1982), amerykańskiego pianisty jazzowego, kompozytora; znanego z niepowtarzalnego stylu improwizacji, postrzeganego jako inicjatora bebopu

18.02 – 105. rocznica urodzin **Jana Knothego** (1912–1977), polskiego architekta, grafika, pisarza, poety i dyplomaty

18.02 – 85. rocznica urodzin **Miloša Formana** (1932-), czeskiego reżysera filmowego, obecnie zamieszkałego i tworzącego w Stanach Zjednoczonych

18.02 – 50. rocznica śmierci **Roberta Oppenheimera** (1904–1967), amerykańskiego fizyka, dyrektora naukowego Projektu Manhattan – trwającego w czasie II wojny światowej przedsięwzięcia mającego na celu opracowanie pierwszej broni atomowej

19.02 – 300. rocznica urodzin **David Garricka** (1717–1779), angielskiego aktora, dramaturga i przedsiębiorcy teatralnego, słynnego odtwórcy ról szekspirowskich

19.02 – 205. rocznica urodzin **Zygmunta Krasieńskiego** (herbu Ślepowron; 1812–1859), polskiego poety i dramaturga, powieściopisarza, epistolografa, zaliczanego niegdyś do romantycznej trójcy wieszczów

19.02 – 95. rocznica urodzin **Władysława Bartoszewskiego** (1922–2015), polskiego polityka, dziennikarza, pisarza i działacza społecznego

19.02 – 70 lat temu (1947) Sejm uchwalił **Małą Konstytucję** (Ustawa Konstytucyjna z dnia 19 lutego 1947 o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej)

19.02 – 65. rocznica śmierci **Knuta Hamsuna** (właśc. Knud Pedersen; 1859–1952), norweskiego powieściopisarza i dramaturga; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1920) za powieść *Błogosławieństwo ziemi*

19.02 – 20. rocznica śmierci **Denga Xiaopinga** (1904–1997), chińskiego polityka, przywódcy Chińskiej Republiki Ludowej (1978–1989), inicjatora reform społeczno-gospodarczych oraz otwarcia Chin na świat

20.02 – 115. rocznica urodzin **Ansela Adamsa** (1902–1984), amerykańskiego fotografa, artysty, który zasłynął czarno-białymi fotografiami parków narodowych, autora wielu książek o fotografii

20.02 – 105. rocznica urodzin **Pierre'a Boulle'a** (1912–1994), francuskiego pisarza i dyplomaty, z zawodu inżyniera; autora powieści *Most na rzece Kwai* oraz *Planeta małp*

20.02 – 90. rocznica urodzin **Sidneya Poitiera** (1927-), amerykańskiego aktora i reżysera filmowego oraz dyplomaty, pierwszego czarnoskórego laureata Oscara dla najlepszego aktora pierwszoplanowego

20.02 – 45. rocznica śmierci **Marii Göppert-Mayer** (1906–1972), amerykańskiej fizyczki pochodzenia niemieckiego, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1963) za odkrycia dotyczące struktury powłokowej jądra atomowego

21.02 – 340. rocznica śmierci **Barucha Spinozy** (1632–1677), filozofa niderlandzkiego zaliczanego do grona największych myślicieli żydowskich

21.02 – 110. rocznica urodzin **Wystana Hugh'a Audena** (1907–1973), anglo-amerykańskiego poety, eseisty, dramaturga

21.02 – 95. rocznica urodzin **Wiktora Tolkina** (1922–2013), polskiego rzeźbiarza i architekta

21.02 – 80 lat temu (1937) powstał **Obóz Zjednoczenia Narodowego**, popularnie nazywany OZON-em, organizacja polityczna utworzona na polecenie marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego

22.02 – 285. rocznica urodzin **Georga Washingtona** (1732–1799), amerykańskiego generała i polityka, pierwszego prezydenta USA, uważanego za ojca narodu amerykańskiego

22.02 – 160. rocznica urodzin **Roberta Baden Powella** (1857–1941), generała angielskiego, twórcy skautingu

22.02 – 115. rocznica urodzin **Elżbiety Jackiewiczowej** (1902–1976), polskiej powieściopisarki, publicystki, pedagog

22.02 – 55. rocznica urodzin **Steve'a Irvina** (zw. Łowcą krokodyli; 1962–2006), australijskiego przyrodnika, autora i prezentera filmów dokumentalnych oraz popularnonaukowych; zagorzałego działacza na rzecz ochrony środowiska

22.02 – 30. rocznica śmierci **Andy'ego Warhola** (1928–1987), amerykańskiego artysty, jednego z głównych przedstawicieli pop-artu, znanego z prostych i seryjnych kompozycji o wysokim kontraście kolorystycznym, do których używał techniki serigrafii

22.02 – 25. rocznica śmierci **Tadeusza Łomnickiego** (1927–1992), polskiego aktora teatralnego i filmowego, reżysera teatralnego, pedagoga oraz założyciela i pierwszego dyrektora warszawskiego Teatru na Woli (zmarł w czasie próby do spektaklu *Król Lear*)

23.02 – 115. rocznica urodzin **Stefana Osieckiego** (1902–1977), polskiego taternika, alpinisty, narciarza, architekta, grafika i filmowca

23.02 – 70 lat temu (1947) powstała **Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna ISO**

24.02 – 435 lat temu (1582) papież Grzegorz XIII wydał **bulę *Inter gravissimas***, wprowadzając kalendarz gregoriański

24.02 – 105. rocznica urodzin **Zofii Chądzyńskiej** (1912–2003), polskiej pisarki, tłumaczki, autorki powieści dla młodzieży, popularyzatorki literatury iberoamerykańskiej

24.02 – 85. rocznica urodzin **Michela Legranda** (1932-), francuskiego kompozytora teatralnego i filmowego, dyrygenta i pianisty, aranżera, autora piosenek, pianisty i wokalisty jazzowego

24.02 – 55. rocznica śmierci **Hu Shi** (1891–1962), chińskiego filozofa, poety, pisarza i działacza społecznego

25.02 – 175. rocznica urodzin **Karola Maya** (1842–1912), niemieckiego powieściopisarza, znanego głównie z powieści przygodowych o Dzikim Zachodzie; autora najpopularniejszych i najlepiej sprzedających się książek w historii literatury niemieckiej

25.02 – 110. rocznica urodzin **Antoniego Gołubiewa** (1907–1979), polskiego prozaika, eseisty, publicysty

25.02 – 45. rocznica śmierci **Hugona Steinhausa** (1887–1972), polskiego matematyka żydowskiego pochodzenia, popularyzatora matematyki, współtwórcy lwowskiej szkoły matematycznej, autora książki *Kalejdoskop matematyczny*

26.02 – 440. rocznica śmierci **Eryka XIV** (1533–1577), zdetronizowanego króla Szwecji panującego w latach 1560–1568

26.02 – 215. rocznica urodzin **Victora Hugo** (1802–1885), francuskiego powieściopisarza, poety, dramaturga i polityka; jednego z najważniejszych twórców literatury francuskiej i czołowego przedstawiciela romantyzmu francuskiego

26.02 – 125. rocznica urodzin **Juliana Ejsmonda** (1892 –1930), polskiego poety i bajkopisarza, autora nastrojowych wierszy i pełnych humoru bajek

26.02 – 90 lat temu (1927) *Mazurek Dąbrowskiego* stał się polskim hymnem narodowym

26.02 – 40 lat temu (1977) uruchomiono **Polską Stację Antarktyczną** im. Henryka Arctowskiego

27.02 – 210. rocznica urodzin **Henry'ego Wadswortha Longfellowa** (1807–1882), amerykańskiego poety, przedstawiciela romantyzmu, nazywanego królem poezji amerykańskiej, filologa, tłumacza i wykładowcy

28.02 – 205. rocznica śmierci **Hugona Kollątaja** (herbu Kotwica; 1750–1812), polskiego męża stanu, publicysty oświeceniowego, pisarza politycznego, katolickiego prezbitera, kanonika, satyryka, poety, geografa i historyka; w latach 1783–1786 rektora Komisji Edukacji Narodowej

27.02 – 195. rocznica urodzin **Teofila Lenartowicza** (1822 –1893), polskiego poety, pisarza, rzeźbiarza, epistolografa

27.02 – 115. rocznica urodzin **Johna Steinbecka** (1902–1968), amerykańskiego pisarza, dziennikarza i reportera, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1962), jednego z najwybitniejszych twórców realistycznej powieści protestu społecznego

27.02 – 85. rocznica urodzin **Elizabeth Taylor** (1932–2011), hollywoodzkiej aktorki urodzonej w Wielkiej Brytanii, wyróżnionej wieloma nagrodami, w tym dwoma Oscarami (1961 i 1967)

27.02 – 80. rocznica urodzin **Mirosława Zbigniewa Wojalskiego** (1937-), polskiego nauczyciela, działacza społecznego i kulturalnego, regionalisty, kolekcjonera, autor wielu publikacji o dziejach i zabytkach Łodzi, działacza Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Łodzi

28.02 – 75. rocznica urodzin **Briana Jonesa** (1942–1969), brytyjskiego muzyka, wokalisty i kompozytora, założyciela i pierwszego lidera angielskiego zespołu The Rolling Stones

28.02 – 70 . rocznica urodzin **Włodzimierza Lubańskiego** (1947-), polskiego piłkarza występującego na pozycji środkowego napastnika, reprezentanta Polski, olimpijczyka, trenera

27.02 – 35. rocznica śmierci **Marii Kownackiej** (1894–1982), polskiej pisarki, tłumaczki z jęz. rosyjskiego, autorki „Dziennika Dziecięcego” redagowanego w czasie powstania warszawskiego, sztuk scenicznych i słuchowisk radiowych dla dzieci i młodzieży; współzałożycielki Teatru Lalki i Aktora Baj

28.02 – 10. rocznica śmierci **Arthura M. Schlesingera Jr.** (1917–2007), amerykańskiego historyka

MARZEC

02.03 – 75. rocznica urodzin **Johna Irvinga** (1942-), amerykańskiego pisarza i scenarzysty filmowego, laureata Nagrody Akademii Filmowej na 72. ceremonii wręczenia Oscarów (2000) w kategorii: najlepszy scenariusz adaptowany do filmu *The Cider House Rules*

02.03 – 75. rocznica śmierci **Philipa K. Dicka** (1928–1982), amerykańskiego pisarza science fiction, zaliczanego również do nurtu postmodernistycznego

03.03 – 440. rocznica urodzin **Nicolasa Trigaulta** (1577–1629), francuskiego jezuickiego misjonarza w Chinach, prekursora sinologii i autora pierwszego systemu transkrypcji języka chińskiego na alfabet łaciński

03.03 – 170. rocznica urodzin **Alexandra Grahama Bella** (1847–1922), szkockiego naukowca, wynalazcy telefonu i innych wynalazków telekomunikacyjnych

03.03 – 135. rocznica urodzin **Kazimierza Bartela** (1882–1941), wybitnego polskiego matematyka, wykładowcy i rektora Uniwersytetu Lwowskiego, prezesa Polskiego Towarzystwa Matematycznego, premiera II RP

03.03 – 105 lat temu (1912) miał miejsce **ingres do Katedry Wawelskiej** biskupa krakowskiego Adama Stefana Sapiehy

04.03 – 270. rocznica urodzin **Kazimierza Pułaskiego** (1747–1779), generała, uczestnika konfederacji barskiej, bohatera walk o niepodległość Stanów Zjednoczonych

04.03 – 165. rocznica śmierci **Mikołaja Gogola** (1809–1852), rosyjskiego pisarza, poety, dramaturga i publicyisty pochodzenia ukraińskiego; klasyka literatury rosyjskiej

04.03 – 85. rocznica urodzin **Ryszarda Kapuścińskiego** (1932–2007), polskiego reportażysty, publicyisty, poety i fotografa nazywanego cesarzem reportażu

05.03 – 505. rocznica urodzin **Gerarda Merkatora** (1512–1594), flamandzkiego matematyka i geografa, prekursora kartografii

05.03 – 190. rocznica śmierci **Pierra Simona de Laplace** (1749–1827), francuskiego matematyka, astronoma, geodety i fizyka, jednego z twórców teorii prawdopodobieństwa

05.03 – 190. rocznica śmierci **Alessandro Volta** (1745–1827), włoskiego fizyka, fizjologa i wynalazcy i konstruktora

05.03 – 115. rocznica urodzin **Tadeusza Manteuffla** (1902–1970), polskiego historyka, mediewisty, żołnierza AK, twórcy i pierwszego dyrektora Instytutu Historii PAN, prezesa Polskiego Towarzystwa Historycznego

05.03 – 70. rocznica urodzin **Konstantego Andrzeja Kulki** (1947-), polskiego skrzypka, wirtuoza, solisty, kameralisty, pedagoga; wyróżnionego na Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. Niccolò Paganiniego w Genui (1964)

06.03 – 230. rocznica urodzin **Josepha von Franhofera** (1787–1826), niemieckiego astronoma i fizyka, wynalazcy spektroskopu i siatki dyfrakcyjnej; twórcy spektroskopii astronomicznej

06.03 – 115 lat temu (1902) założono hiszpański klub sportowy **Real Madryt**

06.03 – 90. rocznica urodzin **Gabriela Garcíi Márqueza** (1927–2014), kolumbijskiego powieściopisarza, dziennikarza i działacza społecznego, jednego z najwybitniejszych twórców tzw. realizmu magicznego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1982)

06.03 – 85. rocznica urodzin **Bronisława Geremka** (1932–2008), polskiego historyka i polityka

06.03 – 80. rocznica urodzin **Walentyny Tierieszkowej** (1937-), radzieckiej kosmonautki, inżyniera, pierwszej kobiety w kosmosie

07.03 – 225. rocznica urodzin **Johna Herschela** (1792–1871), angielskiego astronoma, chemika i fizyka, twórcy terminów negatyw, pozytyw i fotografia, uznanego po śmierci za największego naukowca stulecia

07.03 – 180. rocznica urodzin **Henry'ego Drapera** (1837–1882), amerykańskiego lekarza i astronoma, pioniera astrofotografii

07.03 – 110. rocznica urodzin **Mircei Eliadego** (1907–1986), rumuńskiego historyka religii, religioznawcy, indologa, filozofa kultury, eseisty, pisarza i dyplomaty

07.03 – 100. rocznica urodzin **Zuzanny Ginczanki** (1917–1944), polskiej poetki pochodzenia żydowskiego, związanej ze skamandrytami

07.03 – 60. rocznica urodzin **Roberta Harrisa** (1957-), angielskiego powieściopisarza, dziennikarza i komentatora politycznego

07.03 – 25. rocznica śmierci **Menachema Begina** (1913–1992), izraelskiego polityka, lidera podziemnej organizacji militarnej Irgun, działacza syjonistycznego, premiera Izraela w latach 1977–1983, laureata Pokojowej Nagrody Nobla (1978)

07.03 – 20. rocznica śmierci **Agnieszki Osieckiej** (1936–1997), polskiej poetki, autorki tekstów piosenek, pisarki, reżyserki teatralnej i telewizyjnej, dziennikarki

08.03 – 195. rocznica urodzin **Ignacego Łukasiewicza** (1822–1882), polskiego farmaceuty i przedsiębiorcy, wynalazcy lampy naftowej, pioniera przemysłu naftowego w Europie; rewolucjonisty i działacza niepodległościowego

08.03 – 95. rocznica urodzin **Ralpa Baera** (1922–2014), amerykańskiego wynalazcy i inżyniera niemieckiego pochodzenia, jednego z pionierów przemysłu gier komputerowych

08.03 – 75. rocznica śmierci **José Raúla Capablanki** (1888–1942), kubańskiego szachisty, mistrza świata w grze w szachy

10.03 – 265. rocznica urodzin **Józefa Zajączka** (herbu Świnka; 1752–1826), polskiego i francuskiego generała, polityka, posła na Sejm Czteroletni,

sekretarza Zgromadzenia Przyjaciół Konstytucji Rządowej, jakobina polskiego, wolnomularza

10.03 – 195. rocznica śmierci **Józefa Wybickiego** (herbu Rogala; 1747–1822), polskiego polityka, pisarza, poety, dramaturga i publicysty, działacza niepodległościowego; autora słów polskiego hymnu narodowego – *Mazurka Dąbrowskiego*

10.03 – 80. rocznica śmierci **Jewgienija Zamiatina** (1884–1937), rosyjskiego pisarza science fiction, politycznego satyryka, krytyka i publicysty

10.03 – 40 lat temu (1977) dokonano odkrycia **pierścieni Urana**, otaczających siódmą planetę Układu Słonecznego

11.03 – 100. rocznica urodzin **Tadeusza Nowakowskiego** (1917–1996), polskiego prozaika i publicysty

11.03 – 75. rocznica urodzin **Marka Kotańskiego** (1942–2002), polskiego psychologa, terapeuty, działacza społecznego, organizatora wielu przedsięwzięć dążących do zwalczania zjawisk patologii społecznej i udzielania pomocy osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków, zakażonych wirusem HIV, twórcy Monaru

11.03 – 70 lat temu (1947) przed Najwyższym Trybunałem Narodowym w Warszawie rozpoczął się **proces** komendanta obozu Auschwitz-Birkenau, **Rudolfa Hoessa**

11.03 – 65. rocznica urodzin **Douglasa Adamsa** (1952–2001), brytyjskiego pisarza science fiction, dziennikarza i scenarzysty

12.03 – 95. rocznica urodzin **Jacka Kerouaca** (1922–1969), amerykańskiego powieściopisarza kanadyjskiego pochodzenia, poety i artysty

12.03 – 80. rocznica śmierci **Antoniny Leśniewskiej** (1866–1937), polskiej farmaceutki, działaczki społecznej i oświatowej, patronki warszawskiego Muzeum Farmacji

12.03 – 10 lat temu (2007) Parlament Węgier ustanowił 23 marca **Dniem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej**

13.03 – 95. rocznica urodzin **Józefa Szajny** (1922–2008), polskiego malarza, scenografa i reżysera, profesora Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

13.03 – 40. rocznica śmierci **Jana Patočki** (1907–1977), czechosłowackiego filozofa, prekursora czeskiej fenomenologii, sygnatariusza i jednego z pierwszych rzeczników Karty 77

14.03 – 135. rocznica urodzin **Wacława Sierpińskiego** (1882–1969), polskiego matematyka, jednego z czołowych przedstawicieli warszawskiej szkoły matematycznej i twórców polskiej szkoły matematycznej

14.03 – 130. rocznica urodzin **Leona Schillera** (1887–1954), polskiego reżysera, krytyka i teoretyka teatralnego, autora scenariuszy teatralnych i radiowych, kompozytora i pieśniarza pochodzenia austriackiego

14.03 – 80 lat temu (1937) papież Pius XI ogłosił **encyklikę *Mit brennender Sorge***, dotyczącą sytuacji Kościoła w III Rzeszy i potępiającą narodowy socjalizm

14.03 – 15. rocznica śmierci **Hansa Georga Gadamera** (1900–2002), niemieckiego filozofa, krytyka literackiego, twórcy filozoficznej hermeneutyki

14.03 – 10. rocznica śmierci **Zygmunta Kęstowicza** (1921–2007), polskiego aktora teatralnego, filmowego i telewizyjnego, znanego z programu dla dzieci *Pora na Telesfora* i *Piątek z Pankracym*

15.03 – 125 lat temu (1982) amerykański inżynier Jesse Reno opatentował **schody ruchome**

15.03 – 100 lat temu (1917) **abdykował Mikołaj II Romanow** wskutek rewolucji lutowej

15.03 – 65. rocznica urodzin **Andrzeja Grabowskiego** (1952-), polskiego aktora filmowego, teatralnego, kabaretowego i telewizyjnego, stand-upera oraz wokalisty

16.03 – 135. rocznica urodzin **Jana Antoniego Grabowskiego** (1882–1950), pedagoga, pisarza, znawcy sztuki, autora podręczników geometrii, monografii zabytków, przewodników po Warmii i Mazurach, twórcy wielu książek dla dzieci i młodzieży

16.03 – 15 lat temu (2002) rozpoczęła się misja **Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie**

17.03 – 195. rocznica urodzin **Muhammada Sa'id Paszy** (1822–1863), wicekróla Egiptu, za którego panowania rozpoczęła się budowa Kanału Sueskiego

17.03 – 100. rocznica **rewolucji lutowej** (1917)

17.03 – 100. rocznica śmierci **Mariana Raciborskiego** (1863–1917), polskiego botanika, jednego z pierwszych w Polsce paleobotaników, pioniera ruchu ochrony przyrody w Polsce

17.03 – 60 lat temu (1957) powstała **Rozgłównia Harcerska**

18.03 – 495 lat temu (1522) żeglarz Juan Sebastián Elcano odkrył **wyspy Amsterdam** na południowym Oceanie Indyjskim

18.03 – 310. rocznica urodzin **Józefa Baki** (1707–1780), poety późnego baroku, pisarza religijnego, jezuitę

18.03 – 175. rocznica urodzin **Stéphane Mallarmégo** (1842–1898), francuskiego poety, teoretyka sztuki i krytyka literackiego, wybitnego przedstawiciela XIX-wiecznego symbolizmu, kojarzonego również z dekadentyzmem oraz parnasizmem

18.03 – 85. rocznica urodzin **Johna Hoyera Updike'a** (1932–2009), amerykańskiego pisarza, autora powieści, poezji i opowiadań

18.03 – 35. rocznica śmierci **Wasilija Czujkowa** (1900–1982), radzieckiego dowódcy wojskowego, jednego z najważniejszych dowódców obrony Stalingradu

19.03 – 465. rocznica urodzin **Jana Zamoyskiego** (herbu Jelita; 1542–1605), polskiego magnata, sekretarza królewskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, humanisty-mecenasa, filologa i mówcy

19.03 – 400. rocznica śmierci północnoamerykańskiej **Indianki Pocahontas** (1595–1617)

19.03 – 220. rocznica urodzin **Józefa Korzeniowskiego** (1797–1863), polskiego powieściopisarza, dramaturga, pedagoga

19.03 – 130. rocznica śmierci **Józefa Ignacego Kraszewskiego** (1812–1887), polskiego pisarza, publicysty, wydawcy, historyka, działacza społecznego i politycznego, autora z największą liczbą wydanych książek i wierszy w historii literatury polskiej; malarza

19.03 – 130. rocznica urodzin **Ericha Mendelsohna** (1887–1953), niemieckiego architekta modernistycznego, projektującego w stylu ekspresjonistycznym

19.03 – 85. rocznica urodzin **Andrzeja Bursy** (1932–1957), polskiego poety, prozaika, dramaturga i dziennikarza, należącego do tzw. pokolenia Współczesności, zaliczanego do kręgu poetów wyklętych

19.03 – 80. rocznica urodzin **Elżbiety Dzikowskiej** (1937-), polskiej dziennikarki i podróżniczki, historyka sztuki, sinologa, reżyserki filmów dokumentalnych, autorki licznych książek, programów telewizyjnych i audycji radiowych oraz wystaw sztuki współczesnej

19.03 – 80 lat temu (1937) w niemieckich kościołach odczytano **encyklikę Piusa XI *Mit brennender Sorge***, potępiającą ideologię III Rzeszy

20.03 – 165 lat temu (1852) ukazało się pierwsze książkowe wydanie traktującej o życiu niewolników w USA powieści ***Chata wuja Toma***, amerykańskiej pisarki Harriet Beecher Stowe

20.03 – 75 lat temu (1942) po raz pierwszy na murach Warszawy pojawił się **Znak Polski Walczącej**

20.03 – 60 lat temu (1957) w Warszawie wyprodukowano pierwszy samochód **Syrena**

20.03 – 15. rocznica śmierci **Andrzeja Wróblewskiego** (pseud. Ibis; 1922–2002), polskiego dziennikarza, językoznawcy, publicysty, krytyka muzycznego, popularyzatora poprawnej polszczyzny

21.03 – 495 lat temu (1522) Mikołaj Kopernik wygłosił **traktat o monecie** *De aestimatione monetae*, w którym sformułował prawo, że pieniądz gorszy wypiera z obiegu lepszą monetę

21.03 – 85. rocznica urodzin **Andrzeja Bursy** (1932–1957), polskiego poety, prozaika, autora sztuk scenicznych, dziennikarza; należał do tzw. pokolenia Współczesności, zaliczany do kręgu poetów wyklętych

22.03 – 705 lat temu (1312) papież Klemens V bullą *Vox in excelso* **zniósł zakon templariuszy**

22.03 – 415. rocznica śmierci **Agostina Carracciego** (1557–1602), włoskiego malarza i rytownika okresu wczesnego baroku, współzałożyciela Akademii Bolońskiej

22.03 – 185. rocznica śmierci **Johanna Wolfganga von Goethego** (1749–1832), najwybitniejszego niemieckiego poety okresu romantyzmu, dramaturga, prozaika, uczonego, polityka, wolnomularza

22.03 – 130 lat temu (1887) **aresztowano Józefa Piłsudskiego** pod zarzutem udziału w spisku na życie cesarza Aleksandra III Romanowa, którego autorami byli członkowie Frakcji Terrorystycznej Narodnej Woli

22.03 – 60. rocznica urodzin **Jacka Kaczmarskiego** (1957–2004), polskiego poety, prozaika, kompozytora i pieśniarza, barda Solidarności, autora tekstów piosenek, znanego głównie dzięki piosenkom o tematyce historycznej i społeczno-politycznej, będących głosem antykomunistycznej opozycji

23.03 – 175. rocznica śmierci **Stendhala** (właśc. Henri Beyle; 1783–1842), francuskiego pisarza epoki romantyzmu, prekursora realizmu w literaturze, wolnomularza

23.03 – 95. rocznica urodzin **Wenera Langa** (1922–2013), niemieckiego inżyniera, głównego konstruktora samochodu Trabant

23.03 – 80. rocznica urodzin **Tony'ego Burtona** (właśc. Anthony Burton; 1937–2016), amerykańskiego aktora filmowego i telewizyjnego, boksera

23.03 – 60. rocznica śmierci **Juliusza Kleinera** (1886–1957), polskiego historyka i teoretyka literatury polskiej, edytora

23.03 – 60. rocznica śmierci **Andrzeja Wróblewskiego** (1927–1957), polskiego malarza, pracownika dydaktycznego Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

24.03 – 135. rocznica śmierci **Henry'ego Wadswortha Longfellowa** (1807–1882), amerykańskiego poety, przedstawiciela romantyzmu, nazywanego królem poezji amerykańskiej, filologa, tłumacza i wykładowcy

24.03 – 100. rocznica urodzin **Johna Kendrewa** (1917–1997), angielskiego biochemika, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (1962) za badanie struktury białek globularnych; profesora Uniwersytetu w Cambridge, członka Towarzystwa Królewskiego w Londynie

24.03 – 60 lat temu (1957) **Dąb Chrobrego** uznano za pomnik przyrody

25.03 – 85. rocznica urodzin **Wiesława Myśliwskiego** (1932-), polskiego pisarza, kreującego wizję chłopskiego losu i tradycyjnej wspólnoty wiejskiej w perspektywie uniwersalnych prawd o świecie i człowieku; dwukrotnego laureata nagrody literackiej Nike

25.03 – 70. rocznica urodzin **Eltona Johna** (1947-), brytyjskiego piosenkarza, kompozytora i pianisty

25.03 – 60 lat temu (1957) przedstawiciele rządów Francji, Włoch, Niemiec i Beneluxu podpisali **traktaty rzymskie** powołujące EWG i EURATOM

25.03 – 40 lat temu (1977) powstał **Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela**

25.03 – 10 lat temu (2007) **Adam Malysz** po raz czwarty (i ostatni) w karierze zdobył **Kryształową Kulę** Pucharu Świata w skokach narciarskich

26.03 – 190. rocznica śmierci **Ludwiga van Beethovena** (1770–1827), niemieckiego kompozytora i pianisty, ostatniego z tzw. klasyków wiedeńskich, a zarazem prekursora romantyzmu w muzyce, uznawanego za jednego z największych twórców muzycznych wszech czasów

26.03 – 125. rocznica śmierci **Walta Whitmana** (1819–1892), amerykańskiego poety, uważanego za jednego z prekursorów współczesnej literatury amerykańskiej, okrzykniętego mianem największego amerykańskiego poety, oraz ojca wiersza wolnego

26.03 – 105. rocznica urodzin **Ludgera Szklarskiego** (1912–2003), polskiego inżyniera i wynalazcy, elektromechanika i automatyka, wykładowcy

27.03 – 170. rocznica urodzin **Otto Wallacha** (1847–1931), niemieckiego chemika żydowskiego pochodzenia, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (1910)

27.03 – 45. rocznica śmierci **Mauritsa Cornelisa Eschera** (1898–1972), holenderskiego malarza i grafika, autora prac opartych na geometrii parkietaży, figurach niemożliwych czy wielokrotnej symetrii

27.03 – 15. rocznica śmierci **Billy'ego Wildera** (właśc. Samuel Wilder; 1906–2002), amerykańskiego scenarzysty, reżysera i producenta filmowego, twórcy m.in. *Pół żartem, pół serio*; odznaczonego Narodowym Medalem Sztuki

28.03 – 425. rocznica urodzin **Jana Amosa Komeńskiego** (1592–1670), czeskiego pedagoga, filozofa, reformatora szkolnictwa, myśliciela protestanckiego, seniora generalnego braci czeskich w latach 1648–1670

28.03 – 115. rocznica urodzin **Jaromira Vejvody** (1902–1988), czeskiego muzyka i kompozytora

29.03 – 80. rocznica śmierci **Karola Szymanowskiego** (herbu Korwin/Ślepowron; 1882–1937), polskiego kompozytora, pianisty, pedagoga, pisarza i krytyka muzycznego

29.03 – 35. rocznica śmierci **Carla Orffa** (1895–1982), niemieckiego kompozytora, pedagoga i dyrygenta

30.03 – 160. rocznica urodzin **Gabrieli Zapolskiej** (właśc. Maria Gabriela Janowska, herbu Korwin; 1857–1921), polskiej aktorki, dramatopisarki, powieściopisarki i publicystki

30.03 – 105. rocznica śmierci **Karola Maya** (1842–1912), niemieckiego powieściopisarza, znanego głównie z powieści przygodowych o Dzikim Zachodzie; autora najpopularniejszych i najlepiej sprzedających się książek w historii literatury niemieckiej

31.03 – 470. rocznica śmierci **Franciszka Walezjusza** (1494–1547), pierwszego władcy Francji epoki renesansu (1515–1547)

31.03 – 290. rocznica śmierci **Isaaca Newtona** (1643–1727), angielskiego fizyka i matematyka, astronoma, filozofa, historyka, badacza Biblii i alchemika, odkrywcy trzech zasad dynamiki

31.03 – 125. rocznica urodzin **Stanisława Maczka** (1892–1994), generała broni Wojska Polskiego, honorowego obywatela Holandii, Kawalera Orderu Orła Białego

31.03 – 100 lat temu (1917) Stany Zjednoczone objęły w posiadanie **Wyspy Dziewicze**

KWIECIEŃ

01.04 – 115. rocznica urodzin **Józefa Mackiewicza** (herbu Bożawola; 1902–1985), polskiego pisarza i publicysty

02.04 – 370. rocznica urodzin **Marii Sibylli Merian** (1647–1717), niemieckiej przyrodniczki, artystki i malarki, uważanej za pionierkę entomologii

02.04 – 245. rocznica śmierci **Samuela Morse'a** (1791–1872), amerykańskiego wynalazcy, malarza, marynisty, rzeźbiarza, prekursora telegrafii

02.04 – 120. rocznica urodzin **Stanisława Nędzy-Kubińca** (1897–1976), podhalańskiego poety i prozaika

02.04 – 85. rocznica urodzin **Joanny Chmielewskiej** (właśc. Irena Barbara Kühn; 1932–2013), polskiej pisarki, autorki ekranizowanych powieści, kryminalnych, sensacyjnych, komedii obyczajowych, a także książek dla dzieci i młodzieży

02.04 – 65. rocznica śmierci **Ferenca Molnára** (właśc. Ferenc Neumann; 1878–1952), węgierskiego pisarza, dramaturga i dziennikarza, od 1937 r. na emigracji

02.04 – 20 lat temu (1997) Zgromadzenie Narodowe przyjęło **Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej**

03.04 – 150 lat temu (1867) odkryto **kometę Tempel 1**

03.04 – 120. rocznica śmierci **Johannesa Brahmsa** (1833–1897), niemieckiego kompozytora, pianisty i dyrygenta okresu romantyzmu

04.04 – 510 lat temu (1507) **Marcin Luter** otrzymał **święcenia kapłańskie**

04.04 – 460. rocznica urodzin **Lwa Sapiehy** (1557–1633), hetmana wielkiego litewskiego od roku 1625, twórcy potęgi rodu Sapiehów

04.04 – 400. rocznica śmierci **Johna Napiera** (1550–1617), szkockiego uczonego, matematyka, wynalazcy logarytmów

04.04 – 170 lat temu (1847) otwarto **scenę operową Gran Teatre del Liceu** w Barcelonie

04.04 – 85. rocznica urodzin **Anthony'ego Perkinsa** (częśćiej Tony Perkins; 1932–1992), amerykańskiego aktora i reżysera filmowego oraz teatralnego

04.04 – 85. rocznica urodzin **Andrieja Tarkowskiego** (1932–1986), rosyjskiego reżysera filmowego i teatralnego, scenarzysty i aktora, uważanego za jednego z największych artystów w historii sztuki filmowej

05.04 – 65 lat temu (1952) podpisano polsko-radziecką umowę o budowie w Warszawie **Pałacu Kultury i Nauki**

05.04 – 25 lat temu (1992) miało miejsce **oblężenie Sarajewa** podczas wojny w Bośni i Hercegowinie

05.04 – 20. rocznica śmierci **Allena Ginsberga** (1926–1997), amerykańskiego poety pochodzenia żydowskiego, działacza społecznego, jednego

z najważniejszych twórców tzw. poezji konfesyjnej, przedstawiciela pokolenia beatników

06.04 – 105. rocznica urodzin **Horsta Lindego** (1912–2016), niemieckiego architekta i urbanisty

06.04 – 25. rocznica śmierci **Isaaca Asimova** (1920–1992), amerykańskiego pisarza i profesora biochemii pochodzenia rosyjsko-żydowskiego, autora książek fantastycznonaukowych oraz popularnonaukowych, a także twórcy hipotetycznych praw robotyki

07.04 – 245. rocznica urodzin **Charlesa Fouriera** (1772–1837), francuskiego socjalisty utopijnego, twórcy terminu feminizm (1837)

07.04 – 35. rocznica urodzin **Agaty Mróz-Olszewskiej** (1982–2008), polskiej siatkarki, reprezentantki Polski w piłce siatkowej, złotej medalistki mistrzostw Europy w 2003 i 2005 roku

07.04 – 35. rocznica śmierci **Jana Sokołowskiego** (1899–1982), polskiego zoologa, ornitologa, popularyzatora wiedzy o przyrodzie

08.04 – 205 lat temu (1812) cesarz Aleksander I ustanowił **Helsinki stolicą** Wielkiego Księstwa Finlandii

08.04 – 125. rocznica urodzin **Mary Pickford** (1892–1979), amerykańskiej aktorki filmowej kanadyjskiego pochodzenia, gwiazdy epoki kina niemego, współzałożycielki wytwórni filmowej United Artists

08.04 – 25. rocznica śmierci **Romana Zimanda** (pseud. Leopolda; 1926–1992), polskiego literaturoznawcy i publicysty żydowskiego pochodzenia, piszącego w paryskiej „Kulturze”

08.04 – 5. rocznica śmierci **Jacka Tramiela** (1928–2012), amerykańskiego biznesmena polsko-żydowskiego pochodzenia, założyciela Commodore International, producenta m.in. komputerów: Commodore 64 i Amiga, współtwórcy komputera Atari ST

09.04 – 260. urodzin **Wojciecha Bogusławskiego** (herbu Świnka; 1757–1829), polskiego aktora, śpiewaka operowego, reżysera, pisarza, dramatopisarza, tłumacza, teoretyka i historyka teatralnego, dyrektora Teatru Narodowego w Warszawie, nazywanego ojcem teatru polskiego

09.04 – 130. rocznica urodzin **Konrada Toma** (właśc. Konrad Runowiecki, pseud. Tim-Tom; 1887–1957), polskiego scenarzysty, piosenkarza, aktora kina polskiego i żydowskiego, reżysera filmowego, autora tekstów piosenek oraz tekstów kabaretowych

09.04 – 80. rocznica śmierci **Franciszka Fiszera** (1860–1937), polskiego filozofa, erudyty, popularnej postaci ze środowiska kabaretu oraz kręgów artystyczno-literackich Warszawy

09.04 – 25. rocznica śmierci **Alfreda Szklarskiego** (pseud. Alfred Bronowski; 1912–1992), polskiego pisarza, autora cyklu znakomitych powieści przygodowych dla młodzieży o Tomku Wilmowskim

10.04 – 150. rocznica urodzin **Georga Williama Russella** (pseud. Æ; 1867–1935), irlandzkiego poety, malarza, mistyka, filozofa i publicysty, założyciela irlandzkiego ruchu teozoficznego, jednej z najważniejszych postaci literackiego Odrodzenia Irlandzkiego

10.04 – 70. rocznica urodzin **Haliny Frąckowiak** (1947-), polskiej piosenkarki, kompozytorki, autorki tekstów

10.04 – 55. rocznica śmierci **Michaela Curtiza** (1886–1962), amerykańskiego reżysera pochodzenia węgierskiego, laureata Oscara za melodramat *Casablanca*

11.04 – 525. rocznica urodzin **Małgorzaty z Angoulême** (1442–1549), królowej Nawarry, wybitnej postaci francuskiego renesansu, macenas sztuki, mediatorki pomiędzy kościołem rzymskokatolickim a protestantami; pisarki

11.04 – 165. rocznica urodzin **Leona Wyczółkowskiego** (herbu Ślepowron; 1852–1936), polskiego malarza, grafika i rysownika, jednego z czołowych przedstawicieli Młodej Polski w nurcie malarstwa realistycznego

11.04 – 10. rocznica śmierci **Kurta Vonneguta** (1922–2007), amerykańskiego pisarza i publicysty, kojarzonego z literaturą postmodernistyczną i science fiction

12.04 – 35 lat temu (1982) w Warszawie powstało podziemne **Radio Solidarność**

13.04 – 50 lat temu (1967) miał miejsce pierwszy w Polsce koncert zespołu **Rolling Stones**

14.04 – 105 lat temu (1912) miała miejsce tragedia morska na Atlantyku z udziałem **RMS Titanica**; w nocy z 14 na 15 kwietnia 1912 roku, podczas swojego dziewiczego rejsu na trasie Southhampton–Nowy Jork otarł się o górę lodową i zatonął; jego katastrofa spowodowała nowelizację praw i zasad bezpieczeństwa morskiego

14.04 – 100. rocznica urodzin **Eugeniusza Hanemana** (1917–2014), polskiego fotografa, operatora filmowego i wykładowcy, znanego z fotografii dokumentujących wydarzenia Powstania Warszawskiego

14.04 – 100. rocznica śmierci **Ludwika Zamenhafa** (1859–1917), polsko-żydowskiego lekarza okulisty, twórcy języka esperanto

14.04 – 70. rocznica urodzin **Danuty Wawiłow** (1942–1999), autorki literatury dziecięcej, poetki, prozaik, tłumaczki, autorki słuchowisk radiowych

15.04 – 565. rocznica urodzin **Leonarda da Vinci** (1452–1519), włoskiego renesansowego malarza, architekta, filozofa, muzyka, pisarza, odkrywcy, matematyka, konstruktora, wynalazcy, geologa i rzeźbiarza

15.04 – 310. rocznica urodzin **Leonharda Eulera** (1707–1783), szwajcarskiego matematyka i fizyka, pioniera w wielu obszarach tych nauk

15.04 – 135. rocznica śmierci **Charlesa Darwina** (1809–1882), brytyjskiego przyrodnika i geologa, twórcy teorii ewolucji, zgodnie z którą wszystkie gatunki pochodzą od wcześniejszych form

15.04 – 10. rocznica śmierci **Jerzego Janickiego** (1928–2007), polskiego pisarza, dramaturga, dziennikarza, scenarzysty radiowego i filmowego, związanego z Lwowem i Bieszczadami

16.04 – 90. rocznica urodzin **papieża Benedykta XVI** (właśc. Joseph Ratzinger, 1927-)

16.04 – 70 lat temu (1947) wykonano **wyrok śmierci** przez powieszenie na Rudolfie Hössie, byłym komendancie obozu Auschwitz-Birkenau; egzekucja odbyła się na terenie obozu w Auschwitz (szubienica znajduje się na terenie muzeum)

16.04 – 60 lat temu (1957) utworzono **Wielkopolski Park Narodowy**

16.04 – 45. rocznica śmierci **Yasunari Kawabaty** (1899–1972), japońskiego poety, prozaika i eseisty, promotora kierunku modernistycznego w literaturze japońskiej opartego na nonsensualizmie; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1968)

16.04 – 20. rocznica śmierci **Rolanda Topora** (1938–1997), francuskiego rysownika, pisarza i reżysera pochodzenia polskiego

17.04 – 390 lat temu (1627) wojska polskie zwyciężyły w **bitwie pod Czarnem**, w czasie wojny polsko-szwedzkiej

17.04 – 100 lat temu (1917) Włodzimierz Lenin przedstawił tzw. **tezy kwietniowe**, uznawane za zapowiedź wybuchu rewolucji październikowej

17.04 – 5 lat temu (2012) z linii montażowej zjechała ostatnia **Łada 2107**, produkowana w zakładach w rosyjskim Togliatti

18.04 – 125. rocznica urodzin **Bolesława Bieruta** (1892–1956), polskiego polityka, działacza komunistycznego, agenta NKWD, pierwszego przywódcy Polski Ludowej, prezydenta RP od 1947, przywódcy PZPR

18.04 – 95. rocznica urodzin **Aliny Margolis-Edelman** (1922–2008), polskiej lekarki i działaczki społecznej żydowskiego pochodzenia, uczestniczki powstania w getcie warszawskim

18.04 – 90. rocznica urodzin **Tadeusza Mazowieckiego** (1927–2013), polskiego polityka, publicysty i dziennikarza, ostatniego premiera PRL i pierwszego premiera III RP; współtwórcy i przewodniczącego Unii Demokratycznej i Unii Wolności, posła na Sejm

18.04 – 70. rocznica urodzin **Jerzego Stuhra** (1947-), polskiego aktora filmowego i teatralnego, reżysera, pedagoga, profesora sztuki, pisarza i polonisty

18.04 – 70 lat temu (1947) za dokonane zbrodnie wojenne, stracony został **ksiądz Józef Tiso**, prezydent marionetkowej Republiki Słowackiej

19.04 – 120 lat temu (1897) odbył się pierwszy **Maraton Bostoński** – maratoński bieg uliczny rozgrywany corocznie na ulicach Bostonu i sąsiadujących z nim miejscowości, organizowany w święto Patriots' Day

19.04 – 95. rocznica urodzin **Ericha Hartmanna** (1922–1993), niemieckiego pilota, najskuteczniejszego asa myśliwskiego w historii lotnictwa

19.04 – 30. rocznica urodzin **Mariji Szarapowej** (1987-), rosyjskiej tenisistki, srebrnej medalistki igrzysk olimpijskich w Londynie w 2012 roku; modelki

20.04 – 210. rocznica urodzin **Wincentego Pola** (1807–1872), polskiego poety romantycznego, geografa; kawalera Orderu Virtuti Militari

20.04 – 85. rocznica śmierci **Giuseppe Peano** (1858–1932), włoskiego matematyka i logika, wykładowcy; twórcy nazwanej jego imieniem aksjomatyki liczb naturalnych

20.04 – 10. rocznica śmierci **Jana Kociniaka** (1937–2007), polskiego aktora teatralnego i filmowego

21.04 – 235. rocznica urodzin **Friedricha Fröbela** (1782–1852), niemieckiego pedagoga, teoretyka i czołowego kreatora wychowania przedszkolnego o orientacji humanistycznej, twórcy pierwszego systemu wychowania przedszkolnego zwanego fröbizmem

21.04 – 95. rocznica urodzin **Alistaira MacLeana** (pseud. Ian Stuart; 1922–1987), szkockiego pisarza, autora wielu popularnych powieści o tematyce sensacyjnej, kryminalnej i wojennej

21.04 – 45 lat temu (1972) statek Apollo 16, z astronautami Johnem Youngiem i Charlesem Duke'iem **wylądował na Księżycu**

21.04 – 10. rocznica śmierci **Jana Tadeusza Stanisławskiego** (1936–2007), polskiego satyryka, radiowca, aktora, autora tekstów piosenek

22.04 – 105 lat temu (1912) ukazał się pierwszy numer pisma „**Prawda**” redagowanego przez Lenina

22.04 – 80. rocznica urodzin **Jacka Nicholsona** (1937-), amerykańskiego aktora, reżysera, scenarzysty i producenta filmowego, trzykrotnego zdobywcy statuetki Oscara; uznanego za jednego z najlepszych aktorów w historii kina

22.04 – 35 lat temu (1982) powstała **Tymczasowa Komisja Koordynacyjna Solidarności** powołana w czasie stanu wojennego w Polsce

22.04 – 15 lat temu (2002) **zakończono produkcję Poloneza** w warszawskiej FSO

23.04 – 1020. rocznica śmierci **Wojciecha Sławnikowica** (956–997), czeskiego duchownego katolickiego, biskupa praskiego, benedyktyna, misjonarza, męczennika, świętego Kościoła katolickiego, apostoła Prusów

23.04 – 160. rocznica urodzin **Ruggiera Leoncavalla** (1857–1919), włoskiego kompozytora operowego, uważanego za twórcę weryzmu w operze

23.04 – 115. rocznica urodzin **Halldóra Kiljana Laxnessa** (1902–1955), islandzkiego poety, prozaika i dramaturga; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1955), za wyrazistą siłę epicką, która odrodziła wielką sztukę prozatorską Islandii

23.04 – 10. rocznica śmierci **Borysa Jelcyna** (1931–2007), radzieckiego i rosyjskiego polityka, pierwszego Prezydenta Federacji Rosyjskiej po upadku ZSSR

24.04 – 140 lat temu (1877) Cesarstwo Rosyjskie wypowiedziało **wojnę Imperium Osmańskiemu**, która przywróciła Bułgarii niepodległość

24.04 – 75. rocznica śmierci **Lucy Maud Montgomery** (1874–1942), kanadyjskiej pisarki, autorki m.in. cyklu powieściowego *Ania z Zielonego Wzgórza*

24.04 – 75. rocznica urodzin **Barbry Streisand** (1942-), amerykańskiej piosenkarki i aktorki pochodzenia żydowskiego, reżyserki, scenarzystki i producentki filmowej

24.04 – 60. rocznica urodzin **Hanny Banaszak** (1957-), polskiej piosenkarki, wokalistki jazzowej i estradowej, poetki

24.04 – 35 lat temu (1982) polskie radio wyemitowało pierwsze notowanie **Listy Przebojów** Programu Trzeciego

25.04 – 225 lat temu (1792) pierwszy raz **użyto gilotyny** dla wykonania kary śmierci na paryskim Place de Grève

25.04 – 225 lat temu (1792) skomponowano *Pieśń bojową* Armii Renu, która jako **Marsylianka** stała się hymnem republikańskiej Francji

25.04 – 90. rocznica urodzin **Alberta Uderzo** (1927–1953), francuskiego rysownika i scenarzysty komiksowego pochodzenia włoskiego, autora komiksów, znanego m.in. z serii o Asterixie i Umpa-pa, stworzonych we współpracy z René Gościnnym

25.04 – 80. rocznica śmierci **Michała Drzymały** (1857–1937), polskiego chłopca z Poznańskiego, który stał się symbolem oporu przeciw polityce germanizacyjnej wobec polskiej społeczności w zaborze pruskim

25.04 – 75. rocznica urodzin **Ewy Wiśniewskiej** (1942-), polskiej aktorki teatralnej i filmowej

25.04 – 70 lat temu (1947) powstał w Polsce koncern prasowy **Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa”**, który działał na rynku wydawniczym do roku 1973

26.04 – 80 lat temu (1937) niemiecki Legión Córdor zbombardował baskijskie miasto **Guernica** w trakcie wojny domowej w Hiszpanii

26.04 – 65 lat temu (1952) w jutlandzkim torfowisku odnaleziono doskonale zachowane **ludzkie szczątki** z epoki żelaza

27.04 – 20. rocznica śmierci **Piotra Skrzyneckiego** (1930–1997), polskiego reżysera i scenarzysty, twórcy i kierownika artystycznego, konferansjera kabaretu Piwnica Pod Baranami w Krakowie

27.04 – 745. rocznica śmierci **Zyty z Lukki** (1212–1272), dziewicy, świętej Kościoła katolickiego, patronki panien służebnych

27.04 – 225 lat temu (1792) w Petersburgu podpisano **akt konfederacji targowickiej**

27.04 – 80. rocznica śmierci **Antonio Gramsciego** (1891–1937), włoskiego historyka, dziennikarza, polityka, teoretyka marksistowskiego

27.04 – 50. rocznica urodzin **Wilhelma Aleksandra** (1967-), króla, władcy Niderlandów

28.04 – 80. rocznica urodzin **Saddama Husajna** (1937–2006), irackiego prawnika, polityka, jedyne Marszałka Iraku, generała, prezydenta i faktycznego dyktatora Iraku w latach 1979–2003

28.04 – 80 lat temu (1947) rozpoczęła się **Akcja Wisła** (in. operacja Wisła) – akcja pacyfikacyjna o charakterze wojskowym przeprowadzona w latach 1947–1950 przeciwko członkom Ukraińskiej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów działającym na terytorium państwowym RP; połączona z wysiedleniem ludności cywilnej z terenów Polski Południowo-Wschodniej na tzw. Ziemie Odzyskane

28.04 – 25. rocznica śmierci **Francisa Bacona** (1909–1992), brytyjskiego malarza samouka urodzonego w Irlandii

29.04 – 120. rocznica urodzin **Georgija Szpagina** (1897–1952), radzieckiego konstruktora broni strzeleckiej, m.in. pistoletu maszynowego PPSz

29.04 – 80. rocznica śmierci **Wallace Carothers'a** (1896–1937), amerykańskiego chemika pracującego dla koncernu DuPont, uważanego za wynalazcę nylonu

30.04 – 485. rocznica śmierci **Zygmunta III Wazy** (1566–1632), króla Polski, wielkiego księcia litewskiego, zdetronizowanego króla Szwecji

30.04 – 240. rocznica urodzin **Carla Friedricha Gaußa** (1777–1855), niemieckiego matematyka, fizyka, astronoma i geodety; uznanego za jednego z twórców geometrii nieeuklidesowej

30.04 – 205. rocznica przypuszczalnej daty urodzenia **Kaspara Hausera** (1812–1833), człowieka o nieustalonej tożsamości, który 26 maja 1828 r. pojawił się w tajemniczych okolicznościach na ulicach Norymbergi; spekulowano o jego powiązaniach z wielkksiążęcą dynastią badeńską

30.04 – 70 lat temu (1947) wyprodukowano pierwszy prototypowy egzemplarz ciągnika **Ursus C-45**

MAJ

01.05 – 185 lat temu (1832) Mikołaj I **zlikwidował Uniwersytet Wileński**, była to kara za udział wielu wykładowców i studentów w powstaniu listopadowym

01.05 – 105. rocznica urodzin **Anny Dylkowej** (1912–2000), polskiej geograf i geomorfolog, przewodniczącej Polskiego Towarzystwa Geograficznego, założycielki olimpiady geograficznej

01.05 – 90. rocznica śmierci **Oscara Swahna** (1847–1927), szwedzkiego strzelca, medalisty olimpijskiego, najstarszego w historii uczestnika igrzysk olimpijskich, specjalisty w strzelaniu do tarczy o sylwetce jelenia

02.05 – 580. rocznica urodzin **Kallimacha** (właśc. Filippo Buonaccorsi de Tebadis Experiens; 1437–1496), włoskiego humanisty, poety, historyka i pisarza politycznego, starosty gostynińskiego, sekretarza Kazimierza IV Jagiellończyka zwolennika niezależności Polski od Papiestwa

02.05 – 75. rocznica urodzin **Bogusława Kaczyńskiego** (1942–2016), polskiego dziennikarza, publicysty i krytyka muzycznego, popularyzatora opery, operetki i muzyki poważnej, twórcy telewizyjnego, animatora kultury, prezentera i autora programów w TVP

02.05 – 75. rocznica urodzin **Wojciecha Pszoniaka** (1942-) polskiego aktora teatralnego i filmowego, pedagoga, uznanego za jednego z największych polskich aktorów dramatycznych po 1960 roku

02.05 – 25 lat temu (1992) podpisano porozumienie o utworzeniu **Europejskiego Obszaru Gospodarczego**

03.05 – 80 lat temu (1937) w czasie rewolucji hiszpańskiej w Barcelonie wybuchły walki pomiędzy komunistami a anarchosyndykalistami; okrzyknięte **dniami majowymi w Barcelonie**

03.05 – 65 lat temu (1952) powstała rozgłównia **polskiego Radia Wolna Europa**

04.05 – 200. rocznica urodzin **Floriana Ceynowy** (1817–1881), polskiego działacza społecznego i narodowego, pisarza, publicysty, badacza folkloru i języka kaszubskiego, kodyfikatora języka kaszubskiego i pierwszego literata piszącego w tym języku; zwanego budzicielem Kaszub

04.05 – 130. rocznica śmierci **Juliusza Ordona** (1810–1887), polskiego oficera wojska polskiego, powstańca listopadowego, obrońcy wolskiej reduty w oblężeniu przez Moskali, mylnie uśmierconego przez Mickiewicza w wierszu *Reduta Ordona*

04.05 – 30. rocznica śmierci **Konstantego Jeleńskiego** (pseud. Kot; 1922–1987), polskiego intelektualisty, pisarza emigracyjnego, eseisty i krytyka, związanego z paryską „Kulturą”

05.05 – 190. rocznica śmierci **Fryderyka Augusta** (1750–1827), króla Saksonii z nadania Napoleona, władcy Księstwa Warszawskiego

05.05 – 135. rocznica urodzin **Sylvii Pankhurst** (1882–1960), brytyjskiej sufrażystki, działaczki komunistycznej, antyfaszystowskiej i antykolonialnej

05.05 – 40 lat temu (1977) w sprzedaży pojawił się pierwszy model mikrokomputera z serii **Apple II**

06.05 – 25. rocznica śmierci **Marleny Dietrich** (1901–1992), niemieckiej aktorki i piosenkarki; obywatelki amerykańskiej

07.05 – 150. rocznica urodzin **Władysława Reymonta** (właśc. Władysław Rejment; 1867–1925), polskiego pisarza, prozaika i nowelisty, poety, jednego z głównych przedstawicieli realizmu z elementami naturalizmu w prozie Młodej Polski; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1924) za epopeję chłopską *Chłopi*

07.05 – 40. rocznica śmierci **Stefana Osieckiego** (1902–1977), polskiego taternika, alpinisty, narciarza, architekta, grafika i filmowca

08.05 – 125. rocznica urodzin **Stanisława Sosabowskiego** (1892–1967), generała, dowódcy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej

08.05 – 105 lat temu (1902) Adolph Zukor, żydowski imigrant z Europy Środkowej założył wytwórnię filmową **Paramount Pictures**

09.05 – 175. rocznica śmierci **Karola Kniaziewicza** (1762–1842), generała dywizji Wojsk Polskich, uczestnika insurekcji kościuszkowskiej, jednego z dowódców Legionów Polskich we Włoszech, twórcy i dowódcy Legii Naddunajskiej

09.05 – 130. rocznica urodzin **Heleny Bobińskiej** (1887–1968), polskiej literatki, autorki powieści dla dzieci, bibliotekarki

09.05 – 80. rocznica urodzin **Marty Fik** (1937–1995), polskiej teatrolog, historyczki kultury, publicystki

09.05 – 30 lat temu (1987) w podwarszawskim Lesie Kabackim miała miejsce **katastrofa lotnicza** samolotu pasażerskiego Ił-62M SP-LBG, w czasie której zginęły 183 osoby; to jedna z największych katastrof lotniczych w historii polskiego lotnictwa

10.05 – 95 lat temu (1922) w Pucku powstała **Stocznia Marynarki Wojennej**

10.05 – 70. rocznica śmierci **Juliusza Osterwy** (1885–1947), polskiego aktora, reżysera, reformatora teatru; wolnomularza

10.05 – 35. rocznica śmierci **Petera Weissa** (1916–1982), niemieckiego literata, dramaturga i malarza

10.05 – 25. rocznica śmierci **Andrzeja Waligórskiego** (1926–1992), polskiego poety, satyryka, dziennikarza, aktora, długoletniego współpracownika Polskiego Radia we Wrocławiu

11.05 – 125. rocznica urodzin **Margaret Rutherford** (1892–1972), angielskiej aktorki filmowej i teatralnej, laureatki Oscara i Złotego Globu dla najlepszej aktorki drugoplanowej

11.05 – 110. rocznica urodzin **Lucyny Krzemienieckiej** (1907–1955), poetki, autorki książek dla dzieci i młodzieży

12.05 – 185 lat temu (1832) miała miejsce premiera opery komicznej ***Napój miłosny*** Dionizettiego

12.05 – 110. rocznica urodzin **Katharine Hepburn** (1907–2003), amerykańskiej aktorki, laureatki czterech Oscarów i dwunastu nominacji w kategorii najlepszej aktorki pierwszoplanowej

13.05 – 310. rocznica urodzin **Karola Linneusza** (1707–1778), przyrodnika szwedzkiego, twórcy systematyki roślin i zwierząt

13.05 – 135. rocznica urodzin **Georgesa Braque'a** (1882 –1963), francuskiego malarza, grafika i rzeźbiarza, współtwórcy kubizmu

13.05 – 110. rocznica urodzin **Daphne du Maurier** (1907–1989), angielskiej pisarki, autorki popularnych powieści i opowiadań

13.05 – 100 lat temu (1917) miały miejsce pierwsze **objawienia fatimskie**; w okresie od 13 maja do 13 października 1917 roku dzieci z Fatimy: Franciszek, Hiacynta Marto oraz Łucja dos Santos, były świadkami objawień Matki Bożej Fatimskiej, podczas których zostały im przekazane trzy tajemnice fatimskie

13.05 – 25. rocznica śmierci **Wandy Rutkiewicz** (1943–1992), polskiej alpinistki i himalaistki, jednej z najbardziej znanych Polek światowego himalaizmu; zaginęła na stokach Kanczendzongi w Himalajach

14.05 – 130. rocznica śmierci **Hippolyta Bayarda** (1801–1887), francuskiego pioniera fotografii

14.05 – 105. rocznica śmierci **Augusta Strindberga** (1849–1912), szwedzkiego pisarza, twórcy dramatów, powieści, esejów i utworów poetyckich, malarza i fotografa; uznanego za ojca współczesnego teatru; przedstawiciela naturalizmu i prekursora dramatu ekspresjonistycznego

14.05 – 55. rocznica urodzin **Jerzego Sosnowskiego** (1962-), pisarza i publicysty, dziennikarza telewizyjnego i radiowego, prowadzącego m.in. autorskie audycje w Trójce

14.05 – 30. rocznica śmierci **Rity Hayworth** (1918–1987), amerykańskiej aktorki, odtwórczyni epatującej erotyką sceny zdejmowania rękawiczki w filmie *Gilda*

15.05 – 860. rocznica śmierci **Jurija Dołgorukija** (109?–1157), kniazia rostowsko-suzdalskiego oraz wielkiego księcia kijowskiego, założyciela Moskwy

15.05 – 765 lat temu (1252) papież Innocenty IV ogłosił **bullę *Ad extirpanda***, legalizującą stosowanie tortur w celu wydobycia zeznań od podejrzanych o herezję

15.05 – 450. rocznica urodzin **Claudio Monteverdiego** (1567–1643), włoskiego kompozytora operowego, skrzypka i śpiewaka; jednego z pierwszych wielkich twórców oper

15.05 – 290. rocznica śmierci **Katarzyny I** (1684–1727), cesarzowej Rosji w latach 1724–1727

15.05 – 50. rocznica śmierci **Edwarda Hoppera** (1882–1967), amerykańskiego malarza, grafika i ilustratora, jednego z ważniejszych artystów XX-wiecznych w Stanach Zjednoczonych

15.05 – 40 lat temu (1977) z inicjatywy studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego powołano **Studencki Komitet Solidarności** (powodem była niewyjaśniona do dziś śmierć Stanisława Pyjasa)

15.05 – 25 lat temu (1992) **Josemaria Escrivá de Balaguer** (założyciel Opus Dei), został beatyfikowany przez papieża Jana Pawła II

15.05 – 20. rocznica śmierci **Andrzeja Drawicza** (1932–1997), polskiego tłumacza, krytyka literackiego, eseisty, badacza współczesnej literatury rosyjskiej

16.05 – 115. rocznica urodzin **Jana Kiepury** (1902–1966), polskiego operowego śpiewaka tenorowego, aktora filmowego

16.05 – 115. rocznica śmierci **Bronisława Malinowskiego** (1884–1942), polskiego antropologa społecznego i ekonomicznego, podróżnika, etnologa, religioznawcy i socjologa

16.05 – 100. rocznica urodzin **Juana Rulfa** (1917–1986), meksykańskiego powieściopisarza i nowelisty, fotografa; jednego z najwybitniejszych pisarzy hiszpańskiego kręgu językowego XX wieku

16.05 – 35. rocznica śmierci **Jerzego Krzysztonia** (1931–1982), polskiego prozaika, dramaturga, reportażysty i tłumacza, autora licznych słuchowisk radiowych

18.05 – 145. rocznica urodzin **Bertranda Arthura Russella** (1872–1970), brytyjskiego filozofa samookreślającego się jako ateista; logika i matematyka; pacyfisty więzionego w czasie I wojny światowej, pisarza społecznego i politycznego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1950)

18.05 – 110. rocznica śmierci **Henryka Jordana** (1842–1907), polskiego lekarza, działacza społecznego, profesora UJ, pioniera wychowania fizycznego, założyciela w Krakowie pierwszego w Polsce ogrodu jordanowskiego (1888)

19.05 – 255. rocznica urodzin **Johanna Gottlieba Fichtego** (1762–1814), niemieckiego filozofa, czołowego przedstawiciela niemieckiego klasycznego idealizmu

19.05 – 105. rocznica śmierci **Bolesława Prusa** (właśc. Aleksander Głowacki herbu Prus; 1847–1912), polskiego pisarza, prozaika, nowelisty i publicysty okresu pozytywizmu, współtwórcy polskiego realizmu, kronikarza Warszawy, myśliciela i popularyzatora wiedzy; działacza społecznego, propagatora turystyki pieszej i rowerowej

20.05 – 135. rocznica urodzin **Sigrid Undest** (1882–1949), norweskiej powieściopisarki, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1928)

20.05 – 90. rocznica urodzin **Franciszka Macharskiego** (1927–2016), polskiego duchownego rzymskokatolickiego, kardynała, arcybiskupa krakowskiego

20.05 – 85. rocznica urodzin **Andrzeja Drawicza** (1932–1997), polskiego tłumacza, krytyka literackiego, eseisty, badacza współczesnej literatury rosyjskiej

21.05 – 45 lat temu (1972) **szalenciec uszkodził** wystawioną w rzymskiej Bazylice św. Piotra **Pietę** dłuta Michała Anioła (przy rekonstrukcji rzeźby wzorowano się na kopii z poznańskiego kościoła Matki Boskiej Bolesnej)

22.05 – 90. rocznica urodzin **Szymona Kobylińskiego** (1927–2002), polskiego grafika, rysownika, karykaturzysty, satyryka, historyka, scenografa i ilustratora książek, jednego z prekursorów polskiego komiksu

22.05 – 45. rocznica śmierci **Margaret Rutherford** (1892–1972), angielskiej aktorki filmowej i teatralnej, laureatki Oscara i Złotego Globu dla najlepszej aktorki drugoplanowej

23.05 – 175. rocznica urodzin **Marii Konopnickiej** (krypt. i pseud. M. K., K., Ko-mar, Jan Sawa, Marko, Jan Wareż, Humanus, Ursus, Mruczysław Pazurek; 1842–1910), polskiej poetki i nowelistki okresu realizmu, krytyka literackiego, publicystki i tłumaczki

23.05 – 125 lat temu (1892) krakowski kościół pw. Ducha Świętego został **wyburzony pod budowę miejskiego teatru**; sprzeciwiający się tym planom Jan Matejko na znak protestu zrzekł się tytułu honorowego obywatela miasta

24.05 – 45. rocznica śmierci **Michała Choromańskiego** (1904–1972), polskiego pisarza i dramaturga, twórczością nawiązującego do tradycji modernistycznych i nurtu współczesnej prozy groteskowej

25.05 – 1025. rocznica śmierci **Mieszka I** (9?–992), historycznego pierwszego władcy Polan uważanego zarazem za faktycznego twórcę państwowości polskiej; poprzez ślub (965) z Dobrawą Przemyślidką i przyjęcie chrztu w 966 roku Mieszko włączył swoje państwo w zachodni krąg kultury chrześcijańskiej

25.05 – 540 lat temu (1477) norymberski artysta **Wit Stwosz** rozpoczął pracę nad zamówionym przez krakowską Radę Miejską ołtarzem dla kościoła Mariackiego

25.05 – 20 lat temu (1997) **referendum** zdecydowało o przyjęciu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

26.05 – 90. rocznica śmierci **Borisa Kustodijewa** (1878–1927), rosyjskiego artysty, malarza i grafika, członka grupy Świat Sztuki

26.05 – 55. rocznica urodzin **Krzysztofa Warlikowskiego** (1962-), polskiego reżysera teatralnego

26.05 – 45 lat temu (1972) Richard Nixon i Leonid Breżniew podpisali w Moskwie układ o ograniczeniu systemów obrony przeciwrakietowej **SALT I**

27.05 – 290 lat temu (1727) **Ogród Saski** w Warszawie został otwarty dla publiczności

28.05 – 145. rocznica urodzin **Mariana Smoluchowskiego** (1872–1917), polskiego fizyka, pioniera fizyki statystycznej, alpinisty i taternika

28.05 – 105. rocznica urodzin **Particka White'a** (1912–1990), australijskiego prozaika, poety i dramaturga, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1973)

28.05 – 100. rocznica urodzin **Leonida Teligi** (1917–1970), polskiego dziennikarza, tłumacza, żeglarza, pierwszego Polaka, który opłynął samotnie kulę ziemską

29.05 – 110. rocznica urodzin **Marii Danilewicz-Zielińskiej** (1907–2003), polskiej pisarki, krytyka literackiego, bibliografki, bibliotekarki

29.05 – 100. rocznica urodzin **Johna Fitzgeralda Kennedy'ego** (1917–1963), trzydziestego piątego prezydenta USA, pierwszego katolika na tym urządzeniu; zginął w zamachu

30.05 – 50 lat temu (1967) secesja **Biafry** dała początek blisko trzyletniej wojnie domowej w Nigerii

30.05 – 5. rocznica śmierci **Andrewa Fieldinga Huxleya** (1917–2012), angielskiego fizjologa i biofizyka, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny (1963), którą otrzymał wraz z Alanem Lloydem Hodgkinem

31.05 – 130. rocznica urodzin **Saint-Johna Perse'a** (właśc. Marie-René-Alexis Léger; 1887–1975), francuskiego poety, dyplomaty, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1960)

31.05 – 60. rocznica śmierci **Leopolda Staffa** (1878–1957), polskiego poety, tłumacza i eseisty, przedstawiciela współczesnego klasycyzmu; prekursora poezji codzienności, związanego także z franciszkanizmem i parnasizmem, duchowego przywódcy skamandrytów

CZERWIEC

70. rocznica ukazania się w Rzymie (1947), pierwszego numeru pisma „**Kultura**” pod redakcją Jerzego Giedroycia i Gustawa Herlinga-Grudzińskiego

01.06 – 110. rocznica urodzin **Jana Patočki** (1907–1977), czechosłowackiego filozofa, prekursora czeskiej fenomenologii, sygnatariusza i jednego z pierwszych rzeczników *Karty 77*

01.06 – 80. rocznica urodzin **Morgana Freemana** (1937-), amerykańskiego aktora, narratora i reżysera filmowego, laureata Nagrody Akademii Filmowej oraz Złotego Globu

01.06 – 35. rocznica śmierci **Henryka Worcella** (właśc. Tadeusz Kurtyka; 1909–1982), polskiego prozaika i publicysty, znanego m.in. z zekranizowanych dzieł pt. *Zakłete rewiry* i *Grzech Antoniego Grudy*

02.06 – 255. rocznica urodzin **Antoniego Magiera** (herbu Szeliga, krypt.: *A.M.*; 1762–1837), polskiego pisarza, pamiętnikarza, fizyka i meteorologa

02.06 – 170 lat temu (1847) podczas ślubu w kościele św. Piotra w angielskim Tiverton wykonano po raz pierwszy *Marsz weselny* Felixa Mendelssohna-Barholdy'ego

02.06 – 160. rocznica urodzin **Karla Gjellerupa** (pseud. Epigonos; 1857–1919), duńskiego poety, dramaturga i powieściopisarza, naturalisty, dekadenta, przedstawiciela tzw. przełomu modernistycznego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1917)

02.06 – 135. rocznica śmierci **Giuseppe Garibaldi** (1807–1882), włoskiego rewolucjonisty, żołnierza i polityka, działacza i bojownika o zjednoczenie Włoch i zniesienie Państwa Kościelnego

02.06 – 120 lat temu (1897) **Mark Twain** w odpowiedzi na pogłoski o swojej śmierci opublikował na łamach „New York Journal” sprostowanie: *Wiadomości o mojej śmierci są przesadzone*, które stało się słynnym powiedzeniem

02.06 – 75. rocznica urodzin **Jacka Palkiewicza** (1942-), polskiego reportera, podróżnika i odkrywcy, członka rzeczywistego brytyjskiego Królewskiego Towarzystwa Geograficznego

03.06 – 115. rocznica śmierci **Adolfa Dygasińskiego** (1839–1902), polskiego powieściopisarza i publicysty, pedagoga, jednego z głównych przedstawicieli naturalizmu w literaturze polskiej

03.06 – 90. rocznica urodzin **Jerzego Kwiatkowskiego** (1927–1986), polskiego poety, eseisty, filologa, krytyka literackiego, historyka literatury, uczestnika powstania warszawskiego

03.06 – 40. rocznica śmierci **Roberto Rosseliniego** (1906–1977), włoskiego reżysera filmowego i scenarzysty, jednego z czołowych twórców neorealizmu włoskiego

03.06 – 25 lat temu (1992) w Rio de Janeiro rozpoczęła się konferencja Środowisko i rozwój, znana również jako **Szczyt Ziemi**

04.06 – 145. rocznica śmierci **Stanisława Moniuszki** (herbu Krzywda; 1819–1872), polskiego kompozytora, dyrygenta, pedagoga, organisty; autora ok. 268 pieśni, operetek, baletów i oper; do najśłynniejszych dzieł należą opery: *Halka*, *Straszny dwór* i *Paria*

04.06 – 100 lat temu (1917) po raz pierwszy wręczono **nagrodę Pulitzera**, amerykańską nagrodę literacką ufundowaną przez Josepha Pulitzera

04.06 – 90. rocznica urodzin **Xymeny Zaniewskiej-Chwedczuk** (1927–2016), polskiej projektantki mody, autorki scenografii oraz architektki, uznawanej za twórczynię polskiej szkoły scenografii

05.06 – 70 lat temu (1947) George Marshall, amerykański sekretarz stanu ogłosił **projekt planu pomocy** dotkniętych wojną krajom Europy

05.06 – 50 lat temu (1967) wyszła drukiem powieść *Sto lat samotności* Gabriela Garcii Márqueza

06.06 – 95. rocznica urodzin **Jerzego Broszkiewicza** (1922–1993), polskiego prozaika, dramaturga, eseisty i publicysty

06.06 – 70. rocznica śmierci **Władysława Raczkiewicza** (1885–1947), polskiego działacza politycznego, społecznego i wojskowego, prezydenta RP na uchodźstwie (1939–1947)

06.06 – 55 lat temu (1962) w Warszawie otwarto **Supersam**, pierwszy w Polsce wielkopowierzchniowy sklep samoobsługowy

06.06 – 20 lat temu (1997) Sejm RP uchwalił **nowy kodeks karny** oraz wprowadzające go przepisy, znoszące m.in. karę śmierci

07.06 – 525. rocznica śmierci **Kazimierza IV Jagiellończyka** (1427–1492), wielkiego księcia litewskiego od 1440 i króla Polski w latach 1447–1492, jednego z najaktywniejszych polskich władców, za panowania którego dynastia Jagiellonów stała się jednym z czołowych domów panujących w Europie; przeciwnika magnaterii, który przyczynił się do wzmocnienia znaczenia Sejmu i sejmików

07.06 – 65. rocznica urodzin **Orhana Pamuka** (1952-), tureckiego pisarza, w swoich książkach często opisującego przenikanie się kultur Wschodu i Zachodu; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (2006)

08.06 – 1485. rocznica śmierci **Mahometa** (570–632), proroka islamu, założyciela pierwszej wspólnoty muzułmańskiej, która przeobraziła się w teokratyczne państwo religijne

08.06 – 150. rocznica urodzin **Wiktora Woroszyńskiego** (1927–1996), polskiego poety, prozaika, publicysty i tłumacza, recenzenta filmowego

08.06 – 150. rocznica urodzin **Franka Lloyda Wrighta** (1867–1959), amerykańskiego architekta modernistycznego, jednego z najważniejszych projektantów XX wieku (Muzeum Guggenheima); czerpał natchnienie z natury, do swych prac wykorzystywał naturalne materiały budowlane

09.06 – 185 lat temu (1832) papież Grzegorz XVI wydał **encyklikę *Cum primum*** potępiającą uczestników powstania listopadowego

10.06 – 70 lat temu (1947) **SAAB** przedstawił swój pierwszy model samochodu osobowego, oznaczony 92001

10.06 – 50. rocznica śmierci **Spencera Tracy'ego** (1900–1967), amerykańskiego aktora teatralnego i filmowego, nagrodzonego dwukrotnie Oscarem, zdobywcy Złotego Globu i nagrody MFF w Berlinie

11.06 – 160. rocznica urodzin **Antoniego Grabowskiego** (1857–1921), polskiego inżyniera chemika, pisarza, publicysty, poliglota, tłumacza i działacza międzynarodowego ruchu esperantystów, od roku 1908 pełniącego funkcję prezesa Polskiego Związku Esperantystów

11.06 – 120. rocznica urodzin **Aleksandra Tansmana** (1897–1986), polskiego kompozytora i pianisty-wirtuoza

11.06 – 80. rocznica urodzin **Robina Warrena** (1937–), australijskiego lekarza i naukowca, który (wraz z Barrym Marshalllem) odkrył, że choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy jest spowodowana głównie przez zakażenie bakterią *Helicobacter pylori*, za to odkrycie otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny(2005)

12.06 – 200 lat temu (1817) niemiecki wynalazca Karl Drais odbył pierwszą przejażdżkę na **prototypie welocypedu** (od jego nazwiska pochodzi wyraz drezyzna)

12.06 – 120 lat temu (1897) został opatentowany **szwajcarski nóż oficerski**

12.06 – 75 lat temu (1942) w dniu swoich trzynastych urodzin Anna Frank rozpoczęła pisanie **pamiętnika**

12.06 – 50 lat temu (1967) po sukcesie wojsk izraelskich w wojnie sześciodniowej **rząd PRL zerwał stosunki dyplomatyczne** z państwem żydowskim

12.06 – 20. rocznica śmierci **Bułata Okudźawy** (1924– 1997), rosyjskiego barda, poety, prozaika, kompozytora ballad, pieśni lirycznych i satyrycznych, dramaturga

14.06 – 210 lat temu (1807) w **bitwie pod Frydlandem** wojska Napoleona pokonały armię rosyjską; car Aleksander został zmuszony do zawarcia w Tylży traktatu pokojowego, którego skutkiem było m.in. utworzenie Księstwa Warszawskiego

14.06 – 90. rocznica śmierci **Jerome'a K[lapki] Jerome'a** (1859–1927), angielskiego pisarza i dramaturga, któremu największą popularność przyniosła humorystyczna powieść *Trzech panów w łódce (nie licząc psa)*

14.06 – 30. rocznica śmierci **Stanisława Barei** (1929–1987), polskiego reżysera, scenarzysty filmowego i aktora; 12 listopada 2008 roku został ogłoszony najlepszym reżyserem komediowym stulecia na gali Złotych Kaczek, przyznawanych przez miesięcznik „Film”

15.06 – 90. rocznica urodzin **Andrzeja Wróblewskiego** (1927–1957), polskiego malarza; pracownika dydaktycznego Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

15.06 – 30 lat temu (1987) **Uta Ranke-Heinemann**, pierwsza w świecie kobieta dopuszczona do wykładania teologii katolickiej, została pozbawiona katedry

15.06 – 5. rocznica śmierci **Stefana Stuligrosza** (1920–2012), polskiego dyrygenta i kompozytora, twórcy Chóru Chłopięco-Męskiego Poznańskie Słowiki; Kawalera Orderu Orła Białego

16.06 – 115. rocznica urodzin **Barbary McClintock** (1902–1992), amerykańskiej genetyczki, laureatki Nagrody Nobla z dziedziny fizjologii i medycyny (1983) za odkrycie genów wędrujących (transpozonów)

16.06 – 50 lat temu (1967) rozpoczął się **Monterey Pop Festival**, pierwszy masowy festiwal rockowy

16.06 – 40 lat temu (1977) zmarł SS-Sturmbannführer **Wernher von Braun**, projektant raket; dla Hitlera zbudował V-2, a dla Amerykanów – księżycową raketę Saturn V

16.06 – 15 lat temu (2002) włoski kapucyn i stygmatyk Ojciec Pio został ogłoszony świętym

17.06 – 135. rocznica urodzin **Igora Strawińskiego** (1882–1971), rosyjskiego kompozytora, pianisty i dyrygenta

17.06 – 120. rocznica śmierci **Sebastiana Kneippa** (1821–1897), niemieckiego księdza katolickiego, jednego z prekursorów hydroterapii, ziołolecznictwa oraz racjonalnego sposobu odżywiania się, z silnym zwróceniem uwagi na osobowość chorego

17.06 – 45. rocznica urodzin **Michała Żebrowskiego** (1972-), polskiego aktora teatralnego, filmowego, radiowego i telewizyjnego

18.06 – 110. rocznica urodzin **Warłama Szalamowa** (1907–1982), rosyjskiego prozaika, poety, tłumacza

18.06 – 75. rocznica urodzin **Paula McCartney'a** (1942-), brytyjskiego kompozytora, multiinstrumentalisty i piosenkarza, kawalera Orderu Imperium Brytyjskiego

19.06 – 1090. rocznica śmierci **Romualda z Camaldoli** (ok. 951– 1027), założyciela zakonu kamedułów, opata, świętego Kościoła katolickiego

19.06 – 70. rocznica urodzin **Salmana Rushdiego** (1947-), brytyjskiego pisarza i eseisty indyjskiego pochodzenia, specjalizującego się w tematach związanych z Subkontynentem Indyjskim oraz relacjami świata zachodniego ze wschodem; obłożonego klątwą przez ajatollaha Chomeiniego za publikację książki *Szatańskie wersety*

20.06 – 420. rocznica śmierci **Willema Barentsa** (ok. 1550–1597), holenderskiego żeglarza i podróżnika, odkrywcy Wyspy Niedźwiedziej i Spitsbergenu; od jego nazwiska pochodzi nazwa Morza Barentsa i Wyspy Barentsa

20.06 – 280. rocznica śmierci **Wilhelma IV** (1765–1837), króla Wielkiej Brytanii i Hanoweru, nazywanego królem żeglarzy

20.06 – 100. rocznica urodzin **Igora Śmiałowskiego** (1917–2006), polskiego aktora teatralnego i filmowego

20.06 – 50. rocznica urodzin **Nicole Kidman** (1967-), australijskiej aktorki, laureatki Oscara za rolę Virginii Woolf w filmie *Godziny*

21.06 – 640. rocznica śmierci **Edwarda III** (1312–1377), króla Anglii, którego roszczenia do tronu Francji wywołały wojnę stuletnią; jednego z najdłużej panujących monarchów angielskich (50 lat)

21.06 – 490. rocznica śmierci **Niccolò Machiavelli'ego** (1469–1527), florenckiego historyka i dyplomaty, prawnika, filozofa, pisarza społecznego i politycznego, od nazwiska którego pochodzi termin makiawelizm; autora traktatu o sprawowaniu władzy

21.06 – 165. rocznica śmierci **Friedricha Fröbela** (1782–1852), niemieckiego pedagoga, teoretyka i czołowego kreatora wychowania przedszkolnego o orientacji humanistycznej, twórcy pierwszego systemu wychowania przedszkolnego zwanego fröbismem

21.06 – 115. rocznica śmierci **Karola Kozłowskiego** (1847–1902), polskiego architekta, autora projektu m.in. gmachu Filharmonii Narodowej w Warszawie, kościoła Wniebowzięcia NMP w Sosnowcu, teatru w Lublinie

21.06 – 70. rocznica urodzin **Szirin Ebadi** (1947-), irańskiej prawniczki, nauczycielki akademickiej i publicystki, działaczki na rzecz praw człowieka, laureatki Pokojowej Nagrody Nobla (2003)

21.06 – 60. rocznica śmierci **Johannesa Starka** (1874–1957), niemieckiego fizyka atomowego, odkrywcy zjawiska rozszczepienia linii widmowych w polu elektrycznym, zwanego efektem Starka, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1919)

21.06 – 20. rocznica śmierci **Bułata Okudźawy** (1924–1997), rosyjskiego barda pochodzenia gruzińsko-ormiańskiego, poety, prozaika, dramaturga, kompozytora ballad, pieśni lirycznych i satyrycznych

22.06 – 250. rocznica urodzin **Wilhelma von Humboldta** (1767–1835), niemieckiego filozofa i językoznawcy, polityka i dyplomaty, współzałożyciela berlińskiego Uniwersytetu

22.06 – 225 lat temu (1792) po wygranej bitwie pod Zieleńcami król Stanisław August Poniatowski ustanowił **Order Virtuti Militari**

22.06 – 130. rocznica urodzin **Juliana Huxleya** (1887–1975), angielskiego biologa i humanisty, pierwszego dyrektora generalnego UNESCO, współzałożyciela World Wildlife Fund

22.06 – 120. rocznica urodzin **Henryka Dobrzańskiego** (herbu Leliwa, pseud. Hubal; 1897–1940), majora kawalerii Wojska Polskiego, jeźdźca sportowego, uczestnika wojny obronnej w 1939 roku; organizatora i dowódcy jednego z pierwszych polskich oddziałów partyzanckich – Hubalczyków

22.06 – 30. rocznica śmierci **Freda Astera** (1899–1987), amerykańskiego aktora, tancerza i wokalisty

23.06 – 105. rocznica urodzin **Alana Turinga** (1912–1954), angielskiego matematyka i kryptologa, twórcy pojęcia maszyny Turinga i jednego z twórców informatyki

23.06 – 85 lat temu (1932) do służby wszedł kuter patrolowy Straży Granicznej **ORP Batory**, który jest najstarszym zachowanym polskim okrętem

24.06 – 70. rocznica urodzin **Heleny Vondráčkovéj** (1947-), czeskiej piosenkarki, aktorki i prezenterki telewizyjnej; gwiazdy estrady skali ogólnościatowej

25.06 – 570 lat temu (1447) w katedrze wawelskiej arcybiskup gnieźnieński

i prymas Polski Wincenty Kot dokonał **koronacji Kazimierza Jagiellończyka** na króla Polski

25.06 – 195. rocznica śmierci **Ernsta Theodora Amadeusa Hoffmanna** (właśc. Ernst Theodor Wilhelm; 1776–1822), niemieckiego pisarza kompozytora i rysownika, także wybitnego prawnika; jednego z najbardziej wszechstronnych twórców epoki romantyzmu

25.06 – 165. rocznica urodzin **Antonio Gaudiego** (1852–1926), katalońskiego architekta i inżyniera secesyjnego, słynącego z wyjątkowych projektów

26.06 – 610 lat temu (1407) **Ulrich von Jungingen** został wielkim mistrzem Zakonu Krzyżackiego

26.06 – 50 lat temu (1967) arcybiskup metropolita krakowski Karol Wojtyła został mianowany **kardynałem**

27.06 – 65. rocznica urodzin **Bogusława Lindy** (1952-), polskiego aktora, komika, reżysera, scenarzysty teatralnego i filmowego oraz pedagoga

27.06 – 45 lat temu (1972) powstało amerykańskie przedsiębiorstwo **Atari** produkujące gry elektroniczne

28.06 – 305. rocznica urodzin **Jeana-Jacquesa Rousseau** (1712 –1778), genewskiego pisarza tworzącego w języku francuskim, filozofa, pedagoga, teoretyka muzyki, współautora *Wielkiej Encyklopedii Francuskiej*, prekursora Oświecenia

28.06 – 260. rocznica urodzin **Jana Pawła Woronicza** (1757–1829), biskupa rzymskokatolickiego, kaznodziei, poety, mówcy, radcy stanu

28.06 – 205 lat temu (1812) na sesji nadzwyczajnej Sejmu Księstwa Warszawskiego odczytano **Akt Konfederacji Generalnej Królestwa Polskiego**

28.06 – 150. rocznica urodzin **Luigiego Pirandella** (1867–1936), włoskiego

dramaturga, powieściopisarza i nowelisty, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1934)

28.06 – 90 lat temu (1927) na polecenie premiera Józefa Piłsudskiego szczątki Juliusza Słowackiego zostały złożone w **Krypcie Wieszców Narodowych** na Wawelu

28.06 – 85. rocznica śmierci **Maironisa** (właśc. Jonas Mačiulis, oficjalnie też Mačiulevičius; 1862–1932), litewskiego poety doby romantyzmu, dramaturga, księdza katolickiego i teologa, wykładowcy seminaryjnego oraz uniwersyteckiego

28.06 – 55. rocznica urodzin **Artura Hajzera** (1962–2013), polskiego taternika, alpinisty i himalaisty

28.06 – 45 lat temu (1972) w wyniku negocjacji pomiędzy władzami PRL i Stolicą Apostolską papież Paweł VI wydał **bulę *Episcoporum Poloniae coetus***, znosząc tymczasowość polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych

29.06 – 220. rocznica urodzin **Józefa Lompy** (1797–1863), górnośląskiego działacza, poety, tłumacza, publicyisty, współpracownika wielu ówczesnych pism, prozaika, pioniera oświaty ludowej oraz etnografii na Śląsku; autora podręczników języka polskiego

29.06 – 220 lat temu (1797) ustanowiony przez Dyrektoriat dowódcą Armii Włoch generał Napoleon Bonaparte utworzył **Republikę Cisalpińską**; w skład jej armii weszły Legiony Polskie

29.06 – 50. rocznica śmierci **Jayne Mansfield** (1933–1967), amerykańskiej modelki i aktorki filmowej, legendy Hollywood

29.06 – 15 lat temu (2002) rząd Leszka Millera zniósł Urząd Ochrony Państwa; w jego miejsce powołano **Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW)** i **Agencję Wywiadu**

30.06 – 95. rocznica urodzin Mirona Białoszewskiego (1922–1983), polskiego poety, prozaika, twórcy teatralnego

30.06 – 75. rocznica urodzin Roberta Ballarda (1942-), amerykańskiego geologa morskiego, geofizyka i oceanografa, badacza głębin morskich, który odnalazł wraki Titanica i Lusitanii; oficera Marynarki Wojennej Stanów Zjednoczonych, profesora, związanego z Woods Hole Oceanographic Institution

30.06 – 25 lat temu (1992) była torysowska premier Wielkiej Brytanii Margaret Thatcher otrzymała dożywotnie parostwo

LIPIEC

01.07 – 75. rocznica śmierci Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego (1881–1942), polskiego generała, dyplomaty i wolnomularza, osobistego adiutanta Józefa Piłsudskiego; w okresie II RP jednej z najbarwniejszych postaci, bohatera licznych anegdot

01.07 – 20 lat temu (1997) po 99 latach brytyjskiej dzierżawy Chińska Republika Ludowa przejęła Hongkong

02.07 – 140. rocznica urodzin Hermanna Hessego (pseud. Emil Sinclair; 1877–1962), niemieckiego prozaika, poety i eseisty o poglądach pacyfistycznych, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1946), okazjonalnie również rysownika i malarza

02.07 – 70 lat temu (1947) Sejm Ustawodawczy uchwalił ustawy: o powołaniu Rady Ochrony Pomników Męczeństwa oraz o utworzeniu Państwowego Muzeum na Majdanku i Państwowego Muzeum Oświęcim-Brzezinka

02.07 – 65. rocznica urodzin **Marka Karpa** (1952–2004), polskiego historyka, sowietologa, założyciela i wieloletniego dyrektora Ośrodka Studiów Wschodnich, pioniera dialogu polsko-litewskiego i polsko-białoruskiego

02.07 – 40. rocznica śmierci **Vladimira Nabokova** (1899–1977), rosyjskiego poety, prozaika, dramaturga, krytyka literackiego

02.07 – 20. rocznica śmierci **Jamesa Stewarta** (1908–1997), amerykańskiego aktora filmowego i teatralnego, weterana II wojny światowej i wojny w Wietnamie, który czynną służbę wojskową w US Air Force zakończył w randze generała brygady

03.07 – 375. rocznica śmierci **Marii Medycejskiej** (1575–1642), królowej Francji z rodu włoskich Medyceuszów, regentki Królestwa Francji w okresie małoletności syna Ludwika XIII

03.07 – 215. rocznica urodzin **Ignacego Domeyko** (herbu Dangel, pseud. Żegota; 1802–1889), polskiego geologa, mineraloga, inżyniera górnictwa, meteorologa, badacza Ameryki Południowej; wieloletniego rektora Universidad de Chile

03.07 – 120 lat temu (1897) na wiedeńskim Praterze uruchomiono **diabelski młyn**

04.07 – 225. rocznica urodzin **Percy Bysshe'a Shelleya** (1792–1822), angielskiego poety i dramaturga, jednego z czołowych przedstawicieli angielskiego romantyzmu

04.07 – 210. rocznica urodzin **Giuseppe Garibaldi** (1807–1882), włoskiego rewolucjonisty, żołnierza i polityka, działacza, i bojownika o zjednoczenie Włoch i zniesienie Państwa Kościelnego

04.07 – 145. rocznica urodzin **Calvina Coolidge'a** (1872–1933), amerykańskiego polityka, 30. prezydenta Stanów Zjednoczonych

04.07 – 125. rocznica urodzin **Juliana Krzyżanowskiego** (1892–1976), polonisty, historyka literatury, folklorysty, badacza literatury ludowej, pedagoga

04.07 – 90. rocznica urodzin **Giny Lollobrigidy** (1927-), włoskiej aktorki filmowej, jednej z największych gwiazd kina włoskiego

04.07 – 30 lat temu (1987) Klaus Barbie, szef gestapo w Lyonie został skazany na **dożywotnie pozbawienie wolności** za zbrodnie przeciwko ludzkości

05.07 – 495. rocznica śmierci **Antonio de Nebriji** (1441–1522), hiszpańskiego humanisty, historyka, nauczyciela, językoznawcy i badacza języka hiszpańskiego, autora pierwszej gramatyki języka hiszpańskiego; astronoma

05.07 – 160. rocznica urodzin **Clary Zetkin** (1857–1933), niemieckiej socjalistki, aktywistki ruchu feministycznego oraz pacyfistycznego

05.07 – 110. rocznica urodzin **Władysława Szalamowa** (1907–1982), rosyjskiego prozaika i poety, więźnia Gułagu

06.07 – 180. rocznica urodzin **Władysława Żeleńskiego** (1837–1921), kompozytora, pianisty, organisty, pedagoga, krytyka, organizatora życia muzycznego

06.07 – 140. rocznica urodzin **Włodzimierza Perzyńskiego** (1877–1930), polskiego prozaika, dramaturga, poety okresu Młodej Polski

06.07 – 85. rocznica śmierci **Kennetha Grahame'a** (1859–1932), brytyjskiego ekonomisty i pisarza pochodzenia szkockiego, współcześnie cenionego przede wszystkim za baśń *O czym szumią wierzby*

06.07 – 55. rocznica śmierci **Williama Faulknera** (1897–1962), amerykańskiego powieściopisarza, autora opowiadań, poety, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1949 roku

07.07 – 445. rocznica śmierci **Zygmunta II Augusta** (1520–1572), wielkiego księcia litewskiego od 1529 r., króla Polski od roku 1530, ostatniego monarchy z linii męskiej dynastii Jagiellonów

07.07 – 130. rocznica urodzin **Marca Chagalla** (1887–1985), malarza i grafika żydowskiego pochodzenia, posiadającego obywatelstwo rosyjskie i francuskie, czołowego przedstawiciela kubizmu i internacjonalizmu w malarstwie

07.07 – 20. rocznica śmierci **Leo Lipskiego** (właśc. Leon Lipschütz; 1917–1997), polskiego pisarza emigracyjnego narodowości żydowskiej

08.07 – 520 lat temu (1497) **Vasco da Gama** wyruszył w swą pierwszą podróż

08.07 – 240 lat temu (1777) Republika Vermontu przyjęła konstytucję, która jako pierwsza **zniósła niewolnictwo** na części obszaru przyszłych Stanów Zjednoczonych

08.07 – 195. rocznica śmierci **Percy Bysshe'a Shelleya** (1792–1822), angielskiego poety i dramaturga, jednego z czołowych przedstawicieli angielskiego romantyzmu

08.07 – 150. rocznica urodzin **Käthe Kollwitz** (1867–1945), niemieckiej graficzki, malarki i rzeźbiarki, zaliczanej do najbardziej znanych niemieckich artystek XX wieku

08.07 – 50. rocznica śmierci **Vivien Leigh** (1913–1967), brytyjskiej aktorki teatralnej i filmowej, dwukrotnej laureatki Oscara dla najlepszej aktorki pierwszoplanowej za kreację Scarlett O'Hary w *Przeminęło z wiatrem*

08.07 – 15 lat temu (2002) w miejsce Organizacji Jedności Afrykańskiej została powołana **Unia Afrykańska**

09.07 – 660 lat temu (1357) cesarz Karol IV wmurował w Pradze **kamień węgielny** pod budowę mostu nazwanego później jego imieniem

09.07 – 100 lat (1917) miał miejsce **kryzys przysięgowy** – część żołnierzy Legionów Polskich odmówiła przysięgi na wierność cesarzom Niemiec i Austrii

09.07 – 80. rocznica urodzin **David Hockney'a** (1937-), brytyjskiego malarza, rysownika, grafika, fotografa oraz scenografa a także projektanta mody, uhonorowanego w 2012 roku przez królową Elżbietę II Orderem of Merit

10.07 – 100. rocznica urodzin **Leo Lipskiego** (właśc. Leon Lipschütz; 1917–1997), polskiego pisarza emigracyjnego narodowości żydowskiej

10.07 – 75. rocznica urodzin **Piotra Klimuka** (1942-), radzieckiego kosmonauty pochodzenia białoruskiego, generała lotnictwa, dowódcy trzech lotów kosmicznych; w kosmosie spędził 78 dni 18 godzin 18 minut i 42 sekundy

11.07 – 635. rocznica śmierci **Mikołaja z Oresme** (ok. 1320–1382), francuskiego średniowiecznego filozofa, uznanego tłumacza i komentatora dzieł Arystotelesa; badacza w dziedzinie matematyki, ekonomii, fizyki i astronomii; katolickiego biskupa Lisieux, doradcy króla Karola V Mądrego

11.07 – 360. rocznica urodzin **Fryderyka I Pruskiego** (1657–1713), elektora Brandenburgii z dynastii Hohenzollernów, od roku 1701 samowładny Król w Prusach

11.07 – 45 lat temu (1972) w Reykjavíku rozegrano pierwszą partię **meczu stulecia** pomiędzy dotychczasowym szachowym mistrzem świata, Borisem Spasskim i pretendentem – Bobbym Fischerem

12.07 – 100 lat temu (1917) pod Ypres we Flandrii wojska niemieckie dokonały pierwszego **ataku gazowego** przy użyciu gazu musztardowego

12.07 – 80 lat temu (1937) na paryskiej wystawie światowej pokazano obraz Pabla Picassa ***Guernica***

13.07 – 120 lat temu (1897) włoski fizyk, pionier radia i laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1909), Guglielmo Marconi otrzymał amerykański patent na **telegraf bez drutu**

13.07 – 75. rocznica urodzin **Harrisona Forda** (1942-), amerykańskiego aktora filmowego i telewizyjnego, producenta filmowego, któremu międzynarodową sławę przyniosły role w pierwszej trylogii *Gwiezdnych wojen* oraz w serii filmów o przygodach *Indiany Jonesa*; honorowego laureata Złotego Globu za całokształt twórczości

14.07 – 190. rocznica śmierci **Augustina Jeana Fresnela** (1788–1827), francuskiego inżyniera, budowniczego dróg i mostów, fizyka, odkrywcy polaryzacji światła, twórcy soczewki Fresnela; jego nazwiskiem nazwano jednostkę częstotliwości – fresnel

14.07 – 155. rocznica urodzin **Gustawa Klimta** (1862–1918), austriackiego malarza i grafika, symbolisty, jednego z najwybitniejszych przedstawicieli secesji, przywódcy wiedeńskiego modernizmu

14.07 – 150 lat temu (1867) Alfred Nobel zademonstrował po raz pierwszy działanie **dynamitu**

15.07 – 160. rocznica śmierci **Karola Czernego** (1791–1857), austriackiego pianisty, kompozytora i nauczyciela pochodzenia czeskiego

15.07 – 125. rocznica urodzin **Waltera Benjamina** (1892–1940) niemiecko-żydowskiego filozofa, teologa, teoretyka kultury, tłumacza, marksistowskiego krytyka literackiego i eseisty

15.07 – 20. rocznica śmierci **Gianniego Versace** (1946–1997), włoskiego kreatora mody, założyciela domu mody Versace

16.07–19.07 – 220. rocznica powstania **Pieśni Legionów Polskich** we Włoszech – *Mazurek Dąbrowskiego*, autorstwa Józefa Wybickiego (1797), który w 1926 r. stał się polskim hymnem narodowym

16.07 – 145. rocznica urodzin **Roalda Amundsena** (1872–1928), norweskiego badacza polarnego, pierwszego zdobywcy bieguna południowego

16.07 – 65. rocznica urodzin **Stewart Copelanda** (1952-), amerykańskiego muzyka, perkusisty, najbardziej znanego z występów w zespole The Police, u boku Stinga; po rozpadzie grupy został kompozytorem muzyki filmowej

17.07 – 85. rocznica urodzin **Wojciecha Kilara** (1932–2013), polskiego pianisty, kompozytora muzyki poważnej i filmowej; odznaczonego Orderem Orła Białego (2012)

17.07 – 100 lat temu (1917) król Wielkiej Brytanii i Irlandii George Frederick Ernest Albert von Sachsen-Coburg und Gotha zmienił nazwisko na **Windsor**

17.07 – 80. rocznica urodzin **Stanisława Tyma** (pseud. Andrzej Kill; 1937-), polskiego satyryka, aktora, komediopisarza, reżysera i felietonisty, członka zespołu STS

18.07 – 225 lat temu (1792) w **bitwie pod Dubienką** polskie wojska pod dowództwem Tadeusza Kościuszki odparły pięciokrotnie liczniejsze siły Moskali dowodzonych przez Michaiła Kachowskiego

18.07 – 200. rocznica śmierci **Jane Austin** (1775–1817), angielskiej powieściopisarki

18.07 – 145. rocznica śmierci **Benito Juárez** (1806–1872), meksykańskiego polityka, prezydenta Meksyku (pierwszego Indianina na urzędzie głowy państwa w amerykańskich republikach), reformatora i demokracji, zasłużonego usunięciem narzuconego przez francuskich interwentów cesarza Maksymiliana i wprowadzeniem rozdziału Kościoła od państwa

18.07 – 90. rocznica urodzin **Tadeusza Łomnickiego** (1927–1992), polskiego aktora teatralnego i filmowego, reżysera teatralnego, pedagoga oraz założyciela i pierwszego dyrektora warszawskiego Teatru na Woli (zmarł w czasie próby do spektaklu *Król Lear*)

19.07 – 80 lat temu (1937) w Monachium otwarto **Wystawę sztuki zdegenerowanej**

19.07 – 40. rocznica urodzin **Jana Kaczkowskiego** (1977–2016), polskiego duchownego rzymskokatolickiego, prezbitera, doktora nauk teologicznych, bioetyka, organizatora i dyrektora Puckiego Hospicjum pw. św. Ojca Pio

20.07 – 220. rocznica urodzin **Pawła Edmunda Strzeleckiego** (1797–1873), polskiego podróżnika, geologa i geografę, jednego z najwybitniejszych badaczy Australii

20.07 – 195. rocznica urodzin **Grzegorza Mendla** (1822–1884), austriackiego zakonnika, opata zakonu augustianów w Brnie na Morawach, prekursora genetyki, twórcy praw nazwanych jego imieniem

20.07 – 100 lat temu (1917), w czasie I wojny światowej podpisano **deklarację z Korfu**, powołującą do życia Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców

20.07 – 80. rocznica śmierci **Guglielmo Marconiego** (1874–1937), włoskiego fizyka i konstruktora, jednego z pionierów radia i przemysłu elektronicznego; Laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1909), za wkład w rozwój telegrafii bezprzewodowej

21.07 – 110. rocznica urodzin **Kazimierza Moczarskiego** (1907–1975), polskiego pisarza, dziennikarza i publicysty, żołnierza Armii Krajowej w stopniu kapitana, szefa Biura Informacji i Propagandy ZWZ-AK; autora książki *Rozmowy z katem*, będącej relacją ze wspólnego pobytu w więzieniu z generałem SS Jürgenem Stroopem

21.07 – 50. rocznica śmierci **Alberta Johna Luthuli** (1898–1967), południowoafrykańskiego działacza społecznego i politycznego, przewodniczącego Afrykańskiego Kongresu Narodowego, przywódcy dziesięciu milionów Afrykańczyków w pozbawionej przemocy walce o prawa obywatelskie, laureata Pokojowej Nagrody Nobla w roku 1960

21.07 – 10 lat temu (2007) po raz pierwszy na urząd prezydenta Indii została wybrana kobieta – **Pratibha Patil**

22.07 – 210 lat temu (1807) Napoleon Bonaparte oktrojował Księstwu Warszawskiemu konstytucję; wprowadzono także, regulujący prawo cywilne, **Kodeks Napoleona**

22.07 – 140. rocznica urodzin **Gustava Ludwiga Hertza** (1887–1975), niemieckiego fizyka kwantowego, pochodzenia żydowskiego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1925) za odkrycie praw rządzących zderzeniem elektronu z atomem

22.07 – 135. rocznica urodzin **Edwarda Hoppera** (1882–1967), amerykańskiego malarza, grafika i ilustratora, jednego z najważniejszych artystów XX-wiecznych w Stanach Zjednoczonych

22.07 – 75 lat temu (1942) **Großaktion Warschau** – Niemcy rozpoczęli likwidację warszawskiego getta

22.07 – 40 lat temu (1977), po śmierci Mao Zedonga i obaleniu Bandy czworga do władzy powrócił reformator **Deng Xiaoping**

23.07 – 225 lat temu (1792) **Stanisław August Poniatowski** przystąpił do **konfederacji targowickiej**

23.07 – 175. rocznica urodzin **Henryka Jordana** (1842–1907), polskiego lekarza, działacza społecznego, profesora UJ, pioniera wychowania fizycznego, założyciela w Krakowie pierwszego w Polsce ogrodu jordanowskiego (1888)

23.07 – 75. rocznica śmierci **Adama Czerniakowa** (1880–1942), inżyniera, działacza gospodarczego, oświatowego i społecznego, publicyisty, autora wierszy okolicznościowych w języku polskim, komisarycznego prezesa Żydowskiej gminy Wyznaniowej w Warszawie, prezesa Judenratu, który nazajutrz po rozpoczęciu likwidacji warszawskiego getta popełnił samobójstwo

24.07 – 725. rocznica śmierci **Kingi** (1224–1292), węgierskiej klaryski i dziewicy, córki króla Węgier Beli IV i Marii Laskariny, żony polskiego władcy Bolesława V Wstydlivego; świętej Kościoła katolickiego od 1999 roku

24.07 – 215. rocznica urodzin **Alexandra Dumasa** (zw. Dumas ojciec; 1802–1870), francuskiego powieściopisarza i dramaturga, autora m.in. powieści *Trzej muszkietierowie* i *Hrabia Monte Christo*

24.07 – 170 lat temu (1847), mormoni założyli **Salt Lake City**

24.07 – 160. rocznica urodzin **Henrika Pontoppidana** (1857–1943), duńskiego powieściopisarza i nowelisty; uhonorowanego Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury (1917)

25.07 – 85. rocznica śmierci **Alberto Santosa-Dumonta** (1873–1932), brazylijskiego pioniera lotnictwa

25.07 – 80. rocznica urodzin **Colina Renfrewa** (1937-), brytyjskiego archeologa, znanego ze spekulacji w dziedzinie paleolingwistyki

25.07 – 65 lat temu (1952) nastąpiła **aneksja Portoryko** przez Stany Zjednoczone

26.07 – 170 lat temu (1847) osiedli w Afryce wyzwoleni amerykańscy niewolnicy proklamowali **niepodległość Liberii**

26.07 – 130 lat temu (1887) dr **Ludwik Zamenhof** opublikował pod pseudonimem Doktor Esperanto książkę *Język międzynarodowy. Przedmowa i podręcznik kompletny (Unua Libro)*

26.07 – 95. rocznica urodzin **Andrzeja Wróblewskiego** (pseud. Ibis; 1922–2002), polskiego dziennikarza, językoznawcy, publicysty, krytyka muzycznego, popularyzatora poprawnej polszczyzny

26.07 – 70 lat temu (1947) prezydent USA Harry Truman podpisał ustawę o bezpieczeństwie narodowym, powołującą **CIA**

26.07 – 65. rocznica śmierci **Evity Perón** (1919–1952), działaczki politycznej i społecznej, a także aktorki; małżonki prezydenta Argentyny Juana Peróna

27.07 – 575. rocznica urodzin **Ludwika Sforzy** (1452–1508), księcia Mediolanu, zwanego Il Moro, protektora Leonarda da Vinci

27.07 – 420. rocznica śmierci **Jakuba Wujka** (1541–1597), polskiego duchownego katolickiego, jezuitę, doktora teologii, pisarza religijnego, którego tłumaczenie Pisma Świętego znane jako *Biblia Wujka* było używane aż do lat 60. XX wieku

27.07 – 110. rocznica urodzin **Jerzego Giedroycia** (1906–2000), polskiego publicyisty, prawnika, założyciela i dyrektora Instytutu Literackiego w Paryżu, redaktora i wydawcy miesięcznika „Kultura”

27.07 – 80. rocznica śmierci **Edwarda Porębowicza** (1862–1937), polskiego romanisty, poety, tłumacza, historyka literatury

27.07 – 65 lat temu (1952) nowo otwarty, zbudowany przez więźniów politycznych **Kanał Wołga-Don** nazwano imieniem Lenina, a przy pierwszej służbie odsłonięto pomnik Stalina

28.07 – 205. rocznica urodzin **Józefa Ignacego Kraszewskiego** (pseud. B. Bolesławita; 1812–1887), polskiego pisarza, publicyisty, wydawcy, historyka, działacza społecznego i politycznego, autora z największą liczbą wydanych książek i wierszy w historii literatury polskiej; malarza

28.07 – 115. rocznica urodzin **Karla Poppera** (1902–1994), austriackiego filozofa, specjalizującego się w filozofii nauki i filozofii społeczno-politycznej; autora terminu społeczeństwo otwarte

28.07 – 75 lat temu (1942) w warszawskim getcie powstała **Żydowska Organizacja Bojowa**

29.07 – 75. rocznica śmierci **Wojciecha Kossaka** (herbu Kos; 1856–1942), polskiego malarza, przedstawiciela nurtu malarstwa o tematyce historycznej i batalistycznej; autora wielu obrazów przedstawiających wydarzenia z okresu wojen napoleońskich i powstania listopadowego, scenki rodzajowe, portrety

i konie

29.07 – 50. rocznica śmierci **Aleksandra Wata** (1900–1967), polskiego pisarza i poety z kręgu futurystów, pochodzenia żydowskiego, eseisty, tłumacza

29.07 – 50 lat temu (1967) utwór *Light My Fire* z debiutanckiego albumu grupy The Doors znalazł się na pierwszym miejscu listy Billboard Hot 100

30.07 – 110. rocznica urodzin **Adama Sztarka** (1907–1942), polskiego duchownego katolickiego, Sługi Bożego Kościoła katolickiego, pierwszego polskiego jezuitę odznaczonego medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata

30.07 – 70. rocznica urodzin **Francoise Barré-Sinoussi** (1947–1978), francuskiej lekarki, wirusolog, odkrywczynie (wraz z Lucem Montagnierem) wirusa zespołu nabytego braku odporności, zwanego wirusem HIV, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie medycyny (2008)

30.07 – 20. rocznica śmierci **Bảo Đại** (1913–1997), ostatniego cesarza Wietnamu

30.07 – 20. rocznica śmierci **Bogusława Wyrobka** (1937–1997), polskiego wokalisty, muzycznego samouka, członka grupy Rythm and Blues

30.07 – 10. rocznica śmierci **Michelangelo Antonioniego** (1912–2007), włoskiego reżysera i scenarzysty filmowego nagrodzonego Złotą Palmą w Cannes za swoje najsłynniejsze dzieło – *Powiększenie* (1966)

30.07 – 10. rocznica śmierci **Ingmara Bergmana** (1918–2007), szwedzkiego reżysera filmowego i teatralnego, jednego z największych artystów w historii kina

31.07 – 150. rocznica śmierci **Charles'a Baudelaire'a** (1821–1867), francuskiego poety i krytyka, parnasisty zaliczanego do grona tzw. poetów

przeklętych, prekursor symbolizmu i dekadentyzmu

31.07 – 105. rocznica urodzin **Milтона Friedmana** (1912–2006), amerykańskiego ekonomisty, twórcy monetaryzmu, laureata nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii (1976), przedstawiciela chicagowskiej szkoły ekonomii; zdecydowanego obrońcy i propagatora wolnego rynku

31.07 – 85. rocznica urodzin **Johna Searla** (1932-), amerykańskiego filozofa i językoznawcy, czołowego przedstawiciela filozofii języka i filozofii umysłu

31.07 – 65. rocznica śmierci **Waldemara Bonselsa** (1880–1952), niemieckiego pisarza, autora książek o tematyce dziecięcej, podróżniczej i religijnej; popularność przyniosła tłumaczona na 40 języków, książka dla dzieci *Pszczółka Maja i jej przygody*

31.07 – 50. rocznica urodzin **Grzegorza Turnaua** (1967-), polskiego artysty, aranżera, pianisty, kompozytora, wokalisty i poety, wykonawcy poezji śpiewanej

SIERPIEŃ

01.08 – 880 lat temu (1137) **Ludwik VII** został **królem Francji**

01.08 – 840 lat temu (1177) cesarz niemiecki Fryderyk I Barbarossa i papież Aleksander III zawarli **pokój wenecki**

01.08 – 70. rocznica urodzin **Jacka Kleyffa** (1947-), polskiego barda, poety, kompozytora, aktora i malarza

01.08 – 55. rocznica śmierci **Leona Kruczkowskiego** (1900–1962), polskiego pisarza i publicysty

01.08 – 30. rocznica śmierci **Poli Negri** (właśc. Apolonia Chałupiec; 1897–1987), polskiej aktorki teatralnej i filmowej, międzynarodowej gwiazdy kina niemego

01.08 – 20. rocznica śmierci **Swiatosława Richtera** (1915–1997), rosyjskiego pianisty, światowej sławy wirtuoza

02.08 – 170 lat temu (1847) w Berlinie rozpoczął się proces 254 uczestników **powstania wielkopolskiego** 1846 roku

02.08 – 120. rocznica śmierci **Adama Asnyka** (pseud. Jan Stożek, El...y; 1838–1897), polskiego poety i dramaturga; w czasie powstania styczniowego członek Rządu Narodowego

02.08 – 95. rocznica śmierci **Alexandra Grahama Bella** (1847–1922), szkockiego naukowca, wynalazcy telefonu i innych wynalazków telekomunikacyjnych

02.08 – 75 lat temu urodziła się **Isabel Allende Llona** (1942-), chilijska pisarka

02.08 – 50. rocznica śmierci **Henryka Berlewiego** (1894–1967), polskiego malarza, grafika, typografa oraz teoretyka i krytyka sztuki, członka ugrupowania Blok działającego w latach 20. XX wieku w Warszawie

02.08 – 20. rocznica śmierci **William S. Burroughsa** (1914–1997), amerykańskiego pisarza i poety, także aktora i scenarzysty filmowego

03.08 – 230 lat temu (1787) szwajcarski uczonec Horace-Bénédict de Saussure ustalił wysokość alpejskiego szczytu **Mont Blanc**

03.08 – 225. rocznica śmierci **Richarda Arkwrighta** (1732–1792), angielskiego wynalazcy udoskonalonego krosna tkackiego, do którego zastosował napęd wodny, wynalazek ten zapoczątkował rozwój przemysłu włókienniczego pod koniec XVIII wieku

03.08 – 160. rocznica śmierci **Eugène Sue** (1804–1857), francuskiego pisarza, twórcy powieści odcinkowej, któremu sławę przyniosły, publikowane początkowo w „Le Journal des débats”, sensacyjne powieści z życia najuboższej ludności Paryża, zawierające krytykę istniejącego systemu społecznego; pisał również powieści marynistyczne, historyczne i obyczajowe

03.08 – 130. rocznica urodzin **Otona Nikodyma** (1887–1974), polskiego matematyka uznanego za wkład w rozwój teorii miary, analizy funkcjonalnej, równań różniczkowych i opisowej teorii mnogości; jednego z założycieli Polskiego Towarzystwa Matematycznego w 1919 roku

03.08 – 115. rocznica śmierci **Edwarda Wojciecha Bogusławskiego** (1823–1902), polskiego powieściopisarza

03.08 – 115. rocznica urodzin **Reginy Jonas** (1902–1944), pierwszej kobiety na świecie ordynowanej na rabina

04.08 – 120 lat temu (1897) w Hiszpanii znaleziono rzeźbę znaną jako *Dama z Elche*, wybitne dzieło sztuki Iberów

04.08 – 90. rocznica śmierci **Eugène Atgeta** (1857–1927), francuskiego fotografa, który przez prawie 40 lat wykonał ponad 10 000 zdjęć, dokumentując życie zmieniającego się przez ten czas Paryża

04.08 – 70. rocznica urodzin **Klausa Schulzega** (1947-), niemieckiego muzyka, jednego z prekursorów rocka elektronicznego, członka zespołu Tangerine Dream

04.08 – 40. rocznica śmierci **Edgara Douglasa Adriana** (1889–1977), barona, angielskiego fizjologa, profesora Uniwersytetu Cambridge; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny (1932), jego badania przyczyniły się do rozwoju badań nad padaczką i lokalizowaniem uszkodzeń mózgu

04.08 – 20 lat temu (1997) przeżywszy 122 lata i 164 dni zmarła **Jeanne Calment**, najstarsza żyjąca osoba w historii współczesnego świata

05.08 – 245 lat temu (1772) dokonano **I rozbioru Polski** – w Petersburgu podpisano traktaty rozbiorowe pomiędzy Rosją, Prusami i Austrią

05.08 – 215. rocznica urodzin **Nielsa Henrika Abela** (1802–1829), norweskiego matematyka, który udowodnił niemożliwość rozwiązania równania algebraicznego stopnia wyższego niż cztery przez pierwiastniki, prowadził badania w dziedzinie teorii szeregów i całek eliptycznych

05.08 – 105. rocznica urodzin **Abbé Pierre'a** (właśc. Henri Grouès; 1912–2007), francuskiego księdza katolickiego, członka zakonu kapucynów; założyciela ruchu Emmaüs, którego celem jest pomoc najuboższym, bezdomnym, a także uchodźcom

05.08 – 95 lat temu (1922), w Krakowie rozpoczął się **I zjazd legionistów** Piłsudskiego

05.08 – 75 lat temu (1942) Niemcy zlikwidowali prowadzony przez Janusza Korczaka warszawski **Dom Sierot**

05.08 – 55 lat temu (1962) **Nelson Mandela**, późniejszy prezydent RPA, został osadzony w więzieniu, które opuścił po 28 latach – 11 lutego 1990 roku; odznaczony Pokojową Nagrodą Nobla (1993)

05.08 – 55. rocznica śmierci **Marylin Monroe** (właśc. Norma Jeane Mortenson; 1926–1962), amerykańskiej gwiazdy filmowej

06.08 – 360. rocznica śmierci **Bohdana Chmielnickiego** (1595–1657), hetmana zaporoskiego, przywódcy powstania kozackiego przeciwko Rzeczypospolitej 1648–1654, bohatera narodowego Ukrainy

06.08 – 255 lat temu (1762) francuski parlament wydał **dekret o wypędzeniu jezuitów** z kraju, uznając ich działalność za szkodliwą dla interesów narodu

07.08 – 140. rocznica śmierci **Aleksandra Kotsisa** (1836–1877), polskiego malarza, portrecisty, pejzażysty, przedstawiciela malarstwa realistycznego

06.08 – 125. rocznica urodzin **Kazimiery Iłakowiczówny** (pseud. Iłła; 1892–1983) polskiej poetki, pisarki, dramaturg i tłumaczki

06.08 – 75. rocznica śmierci **Janusza Korczaka** (właśc. Henryk Goldszmit, pseud. Stary Doktor lub Pan Doktor; 1878–1942), polsko-żydowskiego lekarza pedagoga, pisarza, publicysty i działacza społecznego; prekursora działań na rzecz praw dziecka-człowieka i ich równouprawnienia

06.08 – 70. rocznica śmierci **Wandy Siemaszkowej** (1867–1947), polskiej aktorki teatralnej, reżyserki, pedagog, dyrektorki wielu teatrów

07.08 – 60. rocznica śmierci **Olivera Hardy'ego** (1892–1957), amerykańskiego aktora i komika filmowego, występującego ze Stanem Laurelem w duecie komicznym *Flip i Flap*

06.08 – 15. rocznica śmierci **Edsgera Dijkstry** (1930–2002), holenderskiego naukowca, pioniera informatyki

07.08 – 235 lat temu (1782) w Petersburgu z ukazu Katarzyny II odsłonięto **konny pomnik Piotra I** przez Puszkina nazwany Jeźdźcem miedzianym

07.08 – 140. rocznica urodzin **Ulricha Salchowa** (1877–1949), szwedzkiego łyżwiarza figurowego, dziesięciokrotnego mistrza świata w jeździe solowej; od jego nazwiska pochodzi nazwa jednego z podstawowych skoków łyżwiarskich

07.08 – 115. rocznica urodzin **Jerzego Drzewieckiego** (1902–1990), polskiego inżyniera, konstruktora lotniczego i pilota doświadczalnego

08.08 – 170. rocznica śmierci **Samuela Bogumiła Lindego** (1771–1847), polskiego leksykografa, językoznawcy, tłumacza, bibliografa, pedagoga i bibliotekarza, autora monumentalnego *Słownika języka polskiego*

08.08 – 270 lat temu (1747) w Warszawie otwarto **Bibliotekę Załuskich**, pierwszą w Polsce tego rodzaju instytucję dostępną dla publiczności

08.08 – 135. rocznica urodzin **Władysława Starewicza** (1882–1965), rosyjskiego filmowca narodowości polskiej, autora i pioniera filmów animowanych, twórcy pierwszego w historii filmu lalkowego

08.08 – 120. rocznica śmierci **Jacoba Burckhardta** (1818–1897), szwajcarskiego historyka sztuki, literatury i kultury, teoretyka renesansu i baroku, autora dzieła pt. *Kultura Odrodzenia we Włoszech*, które mimo upływu 150 lat od pierwszego wydania, wciąż pozostaje aktualne

08.08 – 80. rocznica urodzin **Dustina Hoffmana** (1937-), amerykańskiego aktora, reżysera i producenta filmowego, dwukrotnego laureata Oscara

08.08 – 55. rocznica śmierci **Hermann Hessego** (pseud. Emil Sinclair; 1877–1962), niemieckiego prozaika, poety i eseisty o poglądach pacyfistycznych, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1946), okazjonalnie również rysownika i malarza

09.08 – 635 lat temu (1382) książę Władysław Opolczyk dla wykupienia się od ekskomuniki ufundował **klasztor paulinów na Jasnej Górze**

09.08 – 75 lat temu (1942) w Bombaju Brytyjczycy aresztowali **Mahatmę Gandhiego** i cały Komitet Wykonawczy Indyjskiego Kongresu Narodowego

09.08 – 60. rocznica śmierci **Konrada Toma** (właśc. Konrad Runowiecki, pseud. Tim-Tom; 1887–1957) polskiego scenarzysty, piosenkarza, aktora kina polskiego i żydowskiego, reżysera filmowego, autor tekstów piosenek oraz tekstów kabaretowych

10.08 – 1020 lat temu (997) władający arabską Andaluzją Al-Mansur Ibn Abi Aamir **zajął Santiago de Compostela**; oszczędził mniemany grób Jakuba Apostoła, zabrał natomiast do Kordoby dzwony z katedry

10.08 – 120 lat temu (1897) niemiecki chemik Felix Hoffmann otrzymał **kwasy acetylosalicylowe**, z którego przedsiębiorstwo Bayer zaczęło produkować lek znany pod nazwą aspiryny

10.08 – 105. rocznica urodzin **Jorgego Amado** (1912–2001), brazylijskiego pisarza modernistycznego, nazywanego ojcem stereotypu, najsłynniejszego dwudziestowiecznego brazylijskiego twórcy literatury; jego książki zostały przetłumaczone na siedemdziesiąt języków

10.08 – 85 lat temu (1932) zmarł psi aktor filmowy **Rin Tin Tin**, owczarek niemiecki, który zagrał w około 25 filmach

10.08 – 65. rocznica urodzin **Jerzego Pilcha** (1952 -), polskiego pisarza, publicyisty, dramaturga i scenarzysty filmowego

11.08 – 125. rocznica urodzin **Władysława Andersa** (1892–1970), generała broni Wojska Polskiego, Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych w latach 1944–1945, następcy Prezydenta RP w latach 1950–1954

11.08 – 95 lat temu (1922) pieśń *Das Lied der Deutschen*, której autorem był Hoffmann von Fallersleben a melodię skomponował Joseph Haydn – została ustanowiona **hymnem Niemiec**

11.08 – 85. rocznica śmierci **Maksymiliana Wołoszyna** (1878–1932), rosyjskiego poety, krytyka, tłumacza, malarza i historyka sztuki

11.08 – 85 lat temu (1932) utworzono **Białowiecki Park Narodowy**, znany m.in. z największej na świecie populacji żubra na wolności

11.08 – 80 lat temu (1937) szef NKWD Nikołaj Jeżow wydał rozkaz nr 00485; w zrealizowanej na jego podstawie tzw. **operacji polskiej** zamordowano ponad 110 tys. obywateli ZSRR polskiej narodowości

11.08 – 60. rocznica śmierci **Rudolfa Weigla** (1883–1957), wynalazcy szczepionki przeciw tyfusowi płamistemu

12.08 – 190. rocznica śmierci **William'a Blake'a** (1757–1827), angielskiego poety, pisarza, wszechstronnego artysty: malarza, rysownika i rytownika, drukarza i mistyka, prekursora romantyzmu; przez współczesnych nazywanego często Mad Blake (szalony Blake), zaliczanego czasem do grona poetów wyklętych w literaturze angielskiej

12.08 – 140 lat temu (1877) amerykański astronom Asaph Hall odkrył **Deimosa** – mniejszy i dalszy z dwóch księżyców Marsa; istnienie satelitów Marsa sugerował już Jonathan Swift w powieści *Podróż Guliwera*

12.08 – 115. rocznica urodzin **Antoniego Kocjana** (1902–1944), polskiego konstruktora lotniczego szybowców, współpracownika wywiadu AK

12.08 – 85 lat temu (1932) w Berlinie rozpoczęły się międzynarodowe **zawody lotnicze Challenge**, w których zwyciężyli Stanisław Wigura i Franciszek Żwirko

14.08 – 240. rocznica urodzin **Hansa Christiana Ørsteda** (1777–1851), duńskiego fizyka i chemika, odkrywcy zjawiska elektromagnetyzmu, w prostym eksperymencie pokazał, że igła kompasu odchyła się pod wpływem prądu w przewodzie

14.08 – 150. rocznica urodzin **Johna Galsworthy'ego** (1867–1933), angielskiego powieściopisarza i dramaturga, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1932)

14.08 – 140. rocznica urodzin **Aleksandra Zelwerowicza** (1887–1955), polskiego aktora dramatycznego i reżysera, dyrektora teatru, pedagoga, członka Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju w 1949 roku

14.08 – 70 lat temu (1947) w wyniku podziału brytyjskich Indii Wschodnich powstało islamskie państwo **Pakistan** obejmujące tereny z przewagą ludności muzułmańskiej

15.08 – 960 lat temu (1057) w bitwie pod Lumphanan koło Aberdeen zginął **Mac Bethad mac Findlaích**, król Szkocji – pierwowzór tytułowego bohatera dramatu Szekspira pt. *Makbet*

15.08 – 100 lat temu (1917) Roman Dmowski założył w Lozannie **Komitet Narodowy Polski**, który z czasem stał się oficjalnym eksponentem polskich interesów wobec zachodnich aliantów

15.08 – 90. rocznica urodzin **Witolda Grucy** (1927–2009), polskiego tancerza baletowego i choreografa

15.08 – 70 lat temu (1947) rozpad imperium brytyjskiego, po podziale brytyjskich Indii Wschodnich proklamowano **niepodległość Indii**

15.08 – 50. rocznica śmierci **René Magritte'a** (1898–1967), belgijskiego malarza, surrealisty

16.08 – 460. rocznica urodzin **Agostino Carracciego** (1557–1602), włoskiego malarza i rytownika okresu wczesnego baroku, współzałożyciela Akademii Bolońskiej

16.08 – 205 lat temu (1812) w czasie kampanii rosyjskiej Napoleona, rozpoczęła się **bitwa pod Smoleńskiem**

16.08 – 185. rocznica urodzin **Wilhelma Wundta** (1832–1920), niemieckiego psychologa i filozofa, twórcy psychologii eksperymentalnej

16.08 – 120 lat temu (1897) rozpoczęła się belgijska **wyprawa antarktyczna**, której członkami byli Henryk Arctowski i Antoni Bolesław Dobrowolski; wyprawa dowiodła, że człowiek jest w stanie przetrwać antarktyczną zimę wraz z towarzyszącą jej nocą polarną

16.08 – 95 lat temu (1922) powstał blok wyborczy Chrześcijański Związek Jedności Narodowej potocznie określany jako **Chjena**

16.08 – 60. rocznica śmierci **Irvinga Langmuira** (1881–1957), amerykańskiego fizykochemika, pioniera badań nad wyładowaniami elektrostatycznymi w gazach i zjawiskami powierzchniowymi; Laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (1932) za osiągnięcia w chemii powierzchni

16.08 – 40. rocznica śmierci **Elvisa Presleya** (1935–1977), amerykańskiego piosenkarza i aktora, jednej z ważniejszych ikon popkultury XX wieku, znanego powszechnie jako Elvis, często nazywanego Królem Rock and Rolla lub po prostu Królem

17.08 – 125 lat temu (1892) Francja i Rosja zawarły **sojusz wojskowy** zwany dwuporozumieniem, załączek późniejszej ententy

17.08 – 85 lat temu urodził się **Vidiadhar Surajprasad Naipaul** (znany jako V.S. Naipaul; 1932-), brytyjski prozaik i eseista, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (2001)

17.08 – 65. rocznica urodzin **Nelsona Piqueta** (1952-), brazylijskiego kierowcy Formuły 1, trzykrotnego mistrza świata

17.08 – 40 lat temu (1977) radziecki **lodolamacz atomowy NS Arktika** jako pierwszy statek nawodny dotarł do bieguna północnego

17.08 – 35 lat temu (1982) w fabryce Philipsa w zachodnioniemieckim Langenhagen odbyła się premierowa prezentacja **płyty kompaktowej**

17.08 – 30 lat temu (1987) w więzieniu Spandau w Berlinie Zachodnim samobójstwo popełnił **Rudolf Heß**, odbywający dożywotnie pozbawienie wolności – były zastępca Hitlera w NSDAP

17.08 – 15 lat temu (2002) papież Jan Paweł II konsekrował **Sanktuarium Miłosierdzia Bożego** w Łagiewnikach

18.08 – 85. rocznica urodzin **Luca Montagniera** (1932-), francuskiego mikrobiologa, wirusologa, współodkrywcy wirusa HIV w 1983 roku, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny (2008)

18.08 – 80. rocznica urodzin **Edwarda Stachury** (pseud. Sted; 1937–1979), polskiego poety, prozaika, pieśniarza i tłumacza

18.08 – 60. rocznica śmierci **Wawrzyńca Żuławskiego** (1916–1957), polskiego taternika, ratownika górskiego, pisarza i kompozytora; żołnierza AK; zginął podczas wyprawy ratunkowej w alpejskim masywie Mont Blanc

19.08 – 430 lat temu (1587) mimo ambicji monarszych Jana Zamoyskiego królem Polski sejm elekcyjny obrał szwedzkiego królewicza **Zygmunta**, pretensje do tronu szwedzkiego tego króla oraz jego synów doprowadziły do ponad półwiecznych wojen

19.08 – 355. rocznica śmierci **Blaise Pascala** (1623–1662), francuskiego matematyka konstruktora działającego w systemie dwunastkowym i dwudziestkowym arytmometru nazwanego pascaliną; fizyka i filozofa religii

19.08 – 75 lat temu (1942) w czasie II wojny światowej, generał Friedrich Paulus wydał **rozkaz ataku na Stalingrad**

19.08 – 75 lat temu (1942) „likwidacja” **getta w Otwocku** przyniosła śmierć kilku tysiącom przebywających tam Żydów

19.08 – 15. rocznica śmierci **Marka Kotańskiego** (1942–2002), polskiego psychologa, terapeuty, działacza społecznego, organizatora wielu przedsięwzięć dążących do zwalczania zjawisk patologii społecznej i udzielania pomocy osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków, zakażonych wirusem HIV, twórcy Monaru

20.08 – 170. rocznica urodzin **Bolesława Prusa** (właśc. Aleksander Głowacki herbu Prus; 1847–1912), polskiego pisarza, prozaika, nowelisty i publicysty okresu pozytywizmu, współtwórcy polskiego realizmu, kronikarza Warszawy, myśliciela i popularyzatora wiedzy, działacza społecznego, propagatora turystyki pieszej i rowerowej

20.08 – 275. rocznica urodzin **Tadeusza Reytana** (herbu Rejtan; 1742–1780), polskiego szlachcica, posła województwa nowogródzkiego na Sejm Rozbiorowy w Warszawie

20.08 – 25. rocznica śmierci **Danuty Bieńkowskiej** (1920–1992), polskiej pisarki, autorki utworów dla młodzieży, eseistki, tłumaczki literatury rumuńskiej

21.08 – 255. rocznica śmierci **Mary Wortley Montagu** (1689–1762), angielskiej arystokratki, pisarki, epistolografki, jednej z prekursorok feminizmu

21.08 – 120 lat temu (1897) niemiecki chemik Felix Hoffmann dokonał po raz pierwszy syntezy diacetylmorfiny, związku chemicznego znanego powszechniej pod nazwą **heroiny**

21.08 – 50. rocznica urodzin **Petra Zelenki** (1967-), czeskiego reżysera i scenarzysty

22.08 – 155. rocznica urodzin **Claude Debussy'ego** (1862–1918), francuskiego kompozytora, przedstawiciela impresjonizmu muzycznego, autora m.in. symfonii *La Mer* i preludium do *Popołudnia fauna*

22.08 – 115. rocznica urodzin **Leni Riefenstahl** (1902–2003), niemieckiej reżyserki filmowej znanej z nowatorskiej estetyki; jej osoba i twórczość budziła często kontrowersje z powodu filmów propagandowych, jakie nakręciła w okresie hitleryzmu; była ulubienicą Hitlera

22.08 – 10. rocznica śmierci **Jacka Chmielnika** (1953–2007), polskiego aktora teatralnego i filmowego, reżysera teatralnego, dramaturga oraz prezentera telewizyjnego; znanego głównie z ról w filmach Juliusza Machulskiego *Vabank* i *Kingsajz*

23.08 – 445 lat temu (1572) nocą z 23 na 24 sierpnia, pięć dni po ślubie Henryka Burbona z Małgorzatą de Valois (który miał zapewnić Francji pokój religijny), katolicy rozpoczęli rzeź przybyłych do Paryża z tej okazji hugenotów; wypadki te określa się mianem **nocy świętego Bartłomieja**

23.08 – 90. rocznica urodzin **Allana Kaprowa** (1927–2006), amerykańskiego artysty malarza, twórcy i teoretyka happeningu, którego obrazy i asamblaże z lat 50. wiązały się z nurtem ekspresjonizmu abstrakcyjnego

23.08 – 50 lat temu (1967) w Łazach miał miejsce panoramiczny **happening morski** autorstwa Tadeusza Kantora

23.08 – 20. rocznica śmierci **Johna Kendrewa** (1917–1997), angielskiego biochemika, laureata Nagrody Nobla z dziedziny chemii (1962), za badanie struktury białek globularnych (kłębuszkowych); profesora Uniwersytetu w Cambridge; członka Towarzystwa Królewskiego w Londynie

24.08 – 115. rocznica urodzin **Fernanda Braudela** (1902–1985), francuskiego historyka czasów nowożytnych, należącego do szkoły Annales

24.08 – 70. rocznica urodzin **Paulo Coelho** (1947-), brazylijskiego pisarza i poety

24.08 – 60. rocznica urodzin **Stephena Fry'a** (1957-), brytyjskiego aktora i komika, pisarza i reżysera

25.08 – 250. rocznica urodzin **Luisa de Saint-Justa** (1767–1794), jednego z radykalnych przywódców Wielkiej Rewolucji Francuskiej, zwanego Archaniołem Terroru, bliskiego współpracownika Maksymiliana Robespierre

25.08 – 210. rocznica śmierci **Franciszka Dionizego Książnika** (krypt.: *F. D. K.*; *F. K.*; 1750–1807), poety, dramatopisarza i tłumacza polskiego oświecenia

25.08 – 150. rocznica śmierci **Michaela Faradaya** (1791–1867), angielskiego fizyka i chemika, eksperymentatora, samouka; wynalazcy silnika elektrycznego

25.08 – 130 lat temu (1887) w Kaplicy Loretańskiej kościoła Ojców Kapucynów w Krakowie **Adam Chmielowski** (1845– 1916) przywdział szary habit III Zakonu św. Franciszka i od tej pory znany jest jako **brat Albert**; śluby zakonne złożył rok później 25 sierpnia 1888; dał początek założonemu przez siebie Zgromadzeniu Braci Albertynów a w 1891 roku założył Zgromadzenie Sióstr Albertynek; w Krakowie prowadził przytułek, w którym mieszkał razem z ubogimi; ten zakonnik, powstaniec, malarz, święty Kościoła katolickiego znany jest z pełnej poświęcenia pracy dla biednych i bezdomnych

25.08 – 80 lat temu (1937) zdławienie przez sanację **strajku chłopskiego** (44 ofiary śmiertelne)

25.08 – 5. rocznica śmierci **Neila Armstronga** (1930–2012), amerykańskiego astronauty, dowódcy misji Apollo 11, pierwszego człowieka, który stanął na Księżycu wypowiadając słynne zdanie

26.08 – 465 lat temu (1542) wyprawa **Francisco de Orellany** dotarła do ujścia Amazonki; był on pierwszym Europejczykiem, który spłynął tą rzeką do Atlantyku

26.08 – 120. rocznica urodzin **Bohdana Pniewskiego** (1897–1965), polskiego architekta, przedstawiciela modernizmu, profesora Politechniki Warszawskiej; autora m.in. projektu odbudowy i rozbudowy Teatru Wielkiego

26.08 – 50. rocznica śmierci **Mariana Walentynowicza** (1896–1967), polskiego rysownika, architekta, pisarza oraz prekursora komiksu w Polsce; ilustratora licznych książek dla dzieci, w tym *Przygód Koziołka Matołka* oraz *Awantur i wybryków małej małpki Fiki-Miki*; w czasie II wojny światowej korespondenta wojennego przy 1 Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka

26.08 – 35. rocznica śmierci **Adama Kreczmara** (1944–1982) polskiego poety, satyryka, autora słuchowisk radiowych i twórcy kabaretowego

26.08 – 25 lat temu (1992) Václav Klaus i Vladimír Mečiar zdecydowali o podziale **Czecho-Słowacji**

26.08 – 25 lat temu (1992) koło Kuźni Raciborskiej wybuchł **pożar**, który pochłonął ok. 18 tys. hektarów lasu

27.08 – 525 lat temu (1492) **wybór Jana Olbrachta**, syna zmarłego w czerwcu Kazimierza Jagiellończyka, na króla Polski

27.08 – 345 lat temu (1672) kapitulacją załogi zakończyło się tureckie **oblężenie Kamieńca Podolskiego**; wydarzenia te opisał Henryk Sienkiewicz w ostatnich partiach powieści *Pan Wołodyjowski* (czyniąc autentycznego Hejkinga prototypem Ketlinga)

27.08 – 115. rocznica urodzin **Jurija Janowskiego** (1902–1954), ukraińskiego poety, prozaika i korespondenta wojennego

27.08 – 80. rocznica śmierci **Waltera Rothschilda** (1868–1937), barona, brytyjskiego bankiera, polityka i zoologa, zwolennika syjonizmu, adresata tzw. deklaracji Balfoura, zawierającej poparcie rządu Wielkiej Brytanii dla idei utworzenia państwa żydowskiego w Palestynie; członka arystokratycznej rodziny Rothschildów

27.08 – 55 lat temu (1962) NASA wystrzeliła w kierunku Wenus **sondę Mariner 2**; udana misja pozwoliła m.in. na stwierdzenie braku pola magnetycznego wokół tej planety

27.08 – 50. rocznica śmierci **Briana Epsteina** (1934–1967), brytyjskiego menedżera zespołu muzycznego The Beatles; zwanego piątym bitelsem

28.08 – 85 lat temu (1932) w Berlinie Franciszek Żwirko i Stanisław Wigura wygrali międzynarodowe **zawody lotnicze Challenge** na specjalnie skonstruowanym samolocie turystyczno-sportowym RWD-6

28.08 – 70 lat temu (1947) w wyniku obrażeń odniesionych podczas walki z bykiem z hodowli Miura zmarł **hiszpański matador Manolete**, uważany za największego toreadora wszech czasów

28.08 – 30. rocznica śmierci **Johna Hustona** (1906–1987), amerykańskiego reżysera, scenarzysty i aktora, laureata dwóch Oskarów za *Skarb Sierra Madre*

Jego filmy często były adaptacją utworów literackich (*Pod wulkanem* Malcolma Lowry'ego, *Zmarli Joyce'a*).

29.08 – 415. rocznica śmierci **Sebastiana Fabiana Klonowica** (niekiedy Klonowicz; 1545–1602), polskiego poety, kompozytora, wykładowcy w Akademii Zamojskiej; sympatyka ruchu reformacyjnego; tłumacza dzieł Katona i Erazma z Rotterdamu

29.08 – 385. rocznica urodzin **Johna Locka** (1632–1704), angielskiego filozofa, lekarza, polityka i ekonomisty, twórcy klasycznej postaci empiryzmu i liberalizmu; w ekonomii stworzył teorię wartości pieniądza, która stała się

początkiem kierunku ekonomicznego zwanego monetaryzmem

29.08 – 230 lat temu (1787) w Hamburgu miała miejsce prapremiera dramatu *Don Carlos* Fryderyka Schillera

29.08 – 155. rocznica urodzin **Maurice Maeterlincka** (1862–1949), belgijskiego dramaturga, poety, eseisty, piszącego w języku francuskim, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1911)

29.08 – 60. rocznica urodzin **Grzegorza Ciechowskiego** (1957–2001), muzyka rockowego, pianisty i flecisty, kompozytora, autora tekstów, poety, felietonisty, lidera i wokalisty zespołu Republika

29.08 – 35. rocznica śmierci **Ingrid Bergman** (1915–1982), szwedzkiej aktorki filmowej i teatralnej, zapamiętanej z roli w filmie *Casablanca*

29.08 – 35 lat temu (1982) w Instytucie Badań Ciężkich Jonów w Darmstadt dokonano odkrycia nowego pierwiastka chemicznego; otrzymał on nazwę **meitner** na cześć austriackiej fizyk jądrowej Lise Meitner – była ona drugą uhonorowaną w ten sposób uczoną, po Marii Skłodowskiej-Curie

30.08 – 860 lat temu (1157) w Krzyszkowie Bolesław Kędzierzawy złożył **hold lenny** Fryderykowi Barbarossie

30.08 – 220. rocznica urodzin **Mary Shelly** (1797–1851), angielskiej poetki i pisarki okresu romantyzmu, tworzącej w gatunku powieści gotyckiej; prekursorce powieści SF

30.08 – 50 lat temu (1967) **Thurgood Marshall** został pierwszym czarnoskórym sędzią Sądu Najwyższego USA

30.08 – 45. rocznica urodzin **Cameron Diaz** (1972-), amerykańskiej aktorki i modelki

30.08 –20 lat temu (1997) Sejm przyjął ustawę **o ochronie danych osobowych**

31.08 – 120 lat temu (1897) w Bazylei rozpoczął się zorganizowany przez Theodora Herzla Pierwszy Kongres Syjonistyczny, na którym powołano **Światową Organizację Syjonistyczną**

31.08 – 105. rocznica urodzin **Jana Piwnika** (pseud. Donat, Ponury; 1912–1944), kapitana Wojska Polskiego i aspiranta Policji Państwowej, pośmiertnie awansowanego do stopnia majora, a następnie do stopnia pułkownika (2012); dowódcy partyzanckiego Armii Krajowej w Górach Świętokrzyskich i na Nowogródczyźnie

31.08 – 20. rocznica śmierci **Diany** (1961–1997), księżnej Walii, członkini brytyjskiej rodziny królewskiej jako pierwszej żony Karola, księcia Walii, syna królowej Wielkiej Brytanii Elżbiety II i Filipa, księcia Edynburga; matki Wilhelma, księcia Cambridge oraz Henryka, księcia z Walii; zmarła w wyniku obrażeń odniesionych w wypadku samochodowym w Paryżu

WRZESIEŃ

02.09 – 25. rocznica śmierci **Barbary McClintock** (1902–1992), amerykańskiej genetyczki, laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny (1983) za odkrycie genów wędrujących (transpozonów)

05.09 – 100. rocznica śmierci **Mariana Smoluchowskiego** (1872–1917), polskiego fizyka pioniera fizyki statystycznej, alpinisty i taternika

06.09 – 110. rocznica śmierci **Sully’ego Prudhomme’a** (właśc. René François Armand Prudhomme; 1839–1907), francuskiego poety, przedstawiciela

parnasizmu, pierwszego w historii laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1901)

07.09 – 100. rocznica urodzin **Gerardo Fernández Albora** (1917-), hiszpańskiego i galicyjskiego polityka oraz lekarza, od 1982 do 1987 prezydenta Galicji, posła do Parlamentu Europejskiego III i IV kadencji

07.09 – 110. rocznica urodzin **Wacława Kubackiego** (1907–1992), historyka literatury, krytyka literackiego i teatralnego, prozaika i dramaturga, redaktora naczelnego „Literatury na świecie”

07.09 – 100. rocznica urodzin **Sir Johna Warcupa Cornfortha** (1917–2013), australijskiego chemika, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (1975) za prace nad stereochemią reakcji katalizowanych przez enzymy; w tym samym roku został wybrany Australijczykiem Roku a w 1977 otrzymał brytyjski tytuł szlachecki

07.09 – 55. rocznica śmierci **Karen Blixen** (właśc. Karen Christence Blixen-Finecke, pseud. Isak Dinesen, PierreAndrézel; 1885–1962), duńskiej pisarki, znanej głównie ze wspomnień o swoim życiu w Kenii, wydanych jako *Pożegnanie z Afryką*

10.09 – 220. rocznica urodzin **Piotra Wysockiego** (1797–1875), polskiego pułkownika i przywódcy sprzysiężenia podchorążych inicjującego powstanie listopadowe (1830)

11.09 – 225 lat temu (1792) Paryżu rozpoczęło się trwające niemal tydzień **plądrowanie upaństwowionych zbiorów królewskich** (zdeponowanych w Hôtel de la Marine), w trakcie którego skradziono francuskie klejnoty koronne – w tym błękitny diament Bleu de France; przeszlifowany, pojawił się na rynku w 1830 roku, obecnie znany jest pod nazwą Hope

11.09 – 100. rocznica urodzin **Herberta Loma** (1917–2012), brytyjskiego aktora pochodzenia czeskiego, który przeszedł do historii kina brawurową rolą inspektora Charlesa Dreyfussa w cyklu komedii z serii *Różowa Pantera*

11.09 – 100. rocznica urodzin **Ferdinanda Marcosa** (1917–1989), filipińskiego polityka i prezydenta, a w praktyce dyktatora tego kraju w latach 1965–1986

11.09 – 100. rocznica śmierci **Ödöna Vilmosa Téry'ego**, (1856–1917), węgierskiego lekarza, taternika, działacza turystycznego

11.09 – 85. rocznica urodzin **Jerzego Afanasjewa** (1932–1991), polskiego pisarza, poety i reżysera; współtwórcy kultowego teatru studenckiego: Bim-Bom (1954) oraz Cyrku Rodziny Afanasjef Tralabomba

11.09 – 75. rocznica urodzin **Marka Bargielowskiego** (1942–2016), polskiego aktora teatralnego, filmowego i telewizyjnego, reżysera; prezesa Związku Zawodowego Aktorów Polskich

12.09 – 100. rocznica urodzin **Hany Suyin** (1917–2012), chińskiej pisarki, mieszkającej w Szwajcarii

12.09 – 100 lat temu (1917) powstała **Rada Regencyjna Królestwa Polskiego**

12.09 – 25. rocznica śmierci **Anthony Perkinsa** (1932– 1992), amerykańskiego aktora i reżysera filmowego i teatralnego

13.09 – 425. rocznica śmierci **Michela de Montaigne'a** (1533–1592), francuskiego pisarza i filozofa-humanisty, jednego z głównych przedstawicieli renesansu; uważanego za twórcę eseju jako nowego gatunku literackiego

13.09 – 100. rocznica urodzin **Tadeusza Orłowskiego** (1917–2008), polskiego wspinacza, pioniera polskiej transplantologii, internisty, nefrologa, członka rzeczywistego PAN

14.09 – 150 lat temu (1867) – ukazał się drukiem pierwszy tom **Kapitału**, głównego dzieła Karola Marksa

15.09 – 155. rocznica śmierci **Władysława Syrokomli** (właśc. Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz herbu Syrokomla; 1823–1862), polskiego poety i tłumacza epoki romantyzmu; nazywanego często lirnikiem wioskowym, autora ironicznych wierszy stylizowanych na XVIII-wieczną sielankę oraz przyśpiewek ludowych

15.09 – 100 lat temu (1917) powołano **Komitet Narodowy Polski w Paryżu** (KNP) – założona 15 sierpnia 1917 w Lozannie przez Romana Dmowskiego polska organizacja polityczna działająca w latach 1917–1919, jako siedzibę obrała Paryż; celem Komitetu była odbudowa państwa polskiego przy pomocy państw Ententy, KNP był uznany przez rządy Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch za namiastkę rządu polskiego na emigracji i przedstawicielstwo interesów Polski

18.09 – 100. rocznica urodzin **June Foray** (1917-), amerykańskiej aktorki głosowej, filmowej i telewizyjnej

19.09 – 215. rocznica urodzin **Lajosa Kossutha** (1802–1894), węgierskiego polityka, szlachcica, prawnika, dziennikarza, przewodniczącego Krajowego Komitetu Obrony Ojczyzny, gubernatora Węgier; przywódcy rewolucji węgierskiej uważanego za węgierskiego bohatera narodowego

19.09 – 120. rocznica śmierci **Kornela Ujejskiego** (1823–1897), polskiego poety, publicysty społecznego; nazywanego ostatnim wielkim poetą romantyzmu

19.09 – 100. rocznica urodzin **Andrzeja Miłozza** (1917– 2002), polskiego dziennikarza, publicysty, tłumacza, reżysera filmów dokumentalnych, autora audycji i słuchowisk radiowych

20.09 – 100. rocznica śmierci **José Gallegosa Arnosa** (1859–1917), hiszpańskiego malarza i rzeźbiarza

20.09 – 45. rocznica urodzin **Victora Ponty** (1972-), rumuńskiego polityka, parlamentarzysty i ministra, przewodniczącego Partii Socjaldemokratycznej; Premiera Rumunii

21.09 – 225 lat temu (1792) **detronizacja Ludwika XVI** przez Konwent Narodowy dała początek pierwszej Republice Francuskiej

21.09 – 185. rocznica śmierci **Waltera Scotta** (1771–1832), szkockiego i angielskiego powieściopisarza, poety; przedstawiciela historyzmu romantycznego

21.09 – 5. rocznica śmierci **Andrzeja Miłosza** (1917–2002), polskiego dziennikarza, publicysty, tłumacza, reżysera filmów dokumentalnych, autora audycji i słuchowisk radiowych

22.09 – 90. rocznica urodzin **Bogusława Wolniewicza** (1927-), polskiego filozofa, logika, twórcy ontologii sytuacji, tłumacza i komentatora Ludwiga Wittgensteina, publicysty, profesora nauk humanistycznych

24.09 – 120 lat temu (1897) w Krakowie ukazał się pierwszy numer czasopisma literacko-artystycznego „**Życie**” (1897–1944), założonego przez Ludwika Szczepańskiego, które wywarło duży wpływ na kształtowanie się polskiego modernizmu

25.09 – 120. rocznica urodzin **Williama Faulknera** (1897–1962), amerykańskiego powieściopisarza, autora opowiadań, poety, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1949)

25.09 – 100. rocznica śmierci **Stanisława Bronikowskiego** (1895–1917), polskiego turysty górskiego i taternika, zginął tragicznie w górach podczas próby przejścia południowej ściany Zamarłej Turni

25.09 – 50. rocznica śmierci **Stanisława Sosabowskiego** (1892–1967), generała, dowódcy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej

27.09 – 405. rocznica śmierci **Piotra Skargi** (właśc. Piotr Powęski; 1536–1612), polskiego pisarza, kaznodziei, teologa, czołowego polskiego przedstawiciela kontrreformacji

27.09 – 100. rocznica śmierci **Edgara Degasa** (1834–1917), francuskiego malarza i rzeźbiarza impresjonistycznego, uznanego za jednego z największych malarzy końca XIX wieku

27.09 – 5. rocznica śmierci **Herberta Loma** (1917–2012), aktora brytyjskiego pochodzenia czeskiego, który przeszedł do historii kina brawurową rolą inspektora Charlesa Dreyfussa w cyklu komedii z serii *Różowa Pantera*

29.09 – 470. rocznica urodzin **Miguela de Cervantesa** (1547–1616), hiszpańskiego prozaika i dramaturga

29.09 – 270. rocznica urodzin **Józefa Wybickiego** (herbu Rogala; 1747–1822), polskiego pisarza i polityka, działacza niepodległościowego, autora słów polskiego hymnu narodowego – *Mazurka Dąbrowskiego*

29.09 – 180. rocznica urodzin **Michała Bałuckiego** (pseud. Elpidon; 1837–1901), polskiego komediopisarza, prozaika, poety i publicysty okresu pozytywizmu

29.09 – 115. rocznica śmierci **Émila Zoli** (1840–1902), francuskiego pisarza, głównego przedstawiciela i teoretyka naturalizmu

29.09 – 105. rocznica urodzin **Michelangelo Antonioniego** (1912–2007), włoskiego reżysera i scenarzysty filmowego nagrodzonego Złotą Palmą w Cannes za swoje najsłynniejsze dzieło – *Powiększenie* (1966)

29.09 – 100. rocznica urodzin **Witolda Andruszkiewicza** (1917–2014), polskiego ekonomisty, profesora w dziedzinie ekonomiki portów morskich i żeglugi

30.09 – 100. rocznica urodzin **Parka Chung-hee** (1917–1979), południowokoreańskiego wojskowego, generała i polityka, prezydenta Korei Południowej od 17 grudnia 1963 do 26 października 1979; członka Demokratycznej Partii Sprawiedliwości; zginął w zamachu 26 października 1979 roku

PAŹDZIERNIK

02.10 – 235. rocznica śmierci **Charlesa Lee** (1732–1782), brytyjskiego wojskowego i dyplomaty, kontrowersyjnej postaci rodzących się Stanów Zjednoczonych

02.10 – 100. rocznica urodzin **Christiana de Duve** (1917–2013), belgijskiego lekarza, cytologa, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie medycyny i fizjologii (1974); zmarł na skutek przeprowadzonej eutanazji

02.10 – 55 lat temu (1962) Telewizja Polska wyemitowała pierwszy odcinek dobranocki *Jacek i Agatka*

03.10 – 135. rocznica urodzin **Karola Szymanowskiego** (herbu Korwin Ślepowron; 1882–1937), polskiego kompozytora, pianisty, pedagoga, pisarza i krytyka muzycznego

03.10 – 120. rocznica urodzin **Louisa Aragona** (1897–1982), francuskiego poety, powieściopisarza, eseisty, dadaisty, współtwórcy surrealizmu;

długoletniego zwolennika polityki partii komunistycznej

05.10 – 305. rocznica urodzin **Francesco Guardi'ego** (1712–1793), weneckiego malarza rokokowego, uważanego za jednego z ostatnich klasycznych malarzy szkoły weneckiej; głównym tematem jego twórczości była architektura i pejzaże rodzinnego miasta, specjalizował się w tworzeniu wedut (rozległych panoram miejskich)

05.10 – 100 lat temu (1917) prezydent Woodrow Wilson podpisał **dekret** zezwalający Polakom z USA formować swoją armię, do czego doszło w kanadyjskim Tadeusz Kosciuszko Camp.

06.10 – 55. rocznica śmierci **Bronisława Wojciecha Linkego** (1906–1962), polskiego malarza, rysownika i grafika; tworzącego kompozycje o tematyce politycznej i społecznej; interpretację jego obrazu pt. *Czerwony autobus* przedstawił Jacek Kaczmarski w jednym z utworów z cyklu *Muzeum*

07.10 – 220. rocznica urodzin **Brunona Kicińskiego** (właśc. Bruno Dionizy hr. Kiciński z Kicina h. Rogala, krypt. i pseud.: B. hr. K., Lajbuś, ***; 1797–1844), polskiego hrabiego, dziennikarza, publicysty, redaktora, wydawcy, poety i tłumacza; współtwórcy polskiej prasy o charakterze politycznym i literackim; twórcy pierwszego koncernu prasowego, założyciela „Kurier Warszawski”

10.10 – 180. rocznica śmierci **Charlesa Fouriera** (1772–1837), francuskiego socjalisty utopijnego, twórcy terminu feminizm (1837)

07.10 – 100. rocznica urodzin **June Allyson** (właśc. Ella Geisman; 1917–2006), amerykańskiej aktorki, tancerki i piosenkarki

10.10 – 100. rocznica urodzin **Theloniousa Monka** (1917–1982), amerykańskiego pianisty jazzowego, kompozytora; znanego z niepowtarzalnego stylu improwizacji; postrzeganego jako inicjatora bebopu

11.10 – 670. rocznica śmierci **Ludwika IV Bawarskiego** (1282–1347), księcia Bawarii, Hrabiego Palatynatu, króla niemieckiego i Świętego Cesarza Rzymskiego; był pierwszym królem i cesarzem Niemiec z rodu Wittelsbachów

11.10 – 50. rocznica śmierci **Haliny Poświatowskiej** (1935–1967), polskiej poetki

12.10 – 525 lat temu (1492) **Krzysztof Kolumb** dopłynął do archipelagu Bahamów, odkrywając Amerykę dla Europejczyków

12.10 – 480. rocznica urodzin **Edwarda VI Tudora** (1537–1553), króla Anglii w latach 1547–1553

13.10 – 710 lat temu (1307) z rozkazu króla Francji Filipa IV Pięknego zajęto majątek rycerskiego zakonu **templariuszy** i uwięziono braci

13.10 – 100 lat temu (1917), według tradycji Kościoła Rzymskokatolickiego miało miejsce **ostatnie objawienie Matki Bożej w Fátimie**, podczas którego miał mieć miejsce Cud Słońca

14.10 – 75. rocznica urodzin **Tadeusza Zbigniewa Dworaka** (1942–2013), polskiego fizyka i astronoma, wykładowcy akademickiego; pisarza, autora opowiadań science fiction, książek i publikacji popularnonaukowych, recenzenta oraz tłumacza

15.10 – 200. rocznica śmierci **Tadeusza Kościuszki** (herbu Roch III; 1746–1817), polskiego inżyniera wojskowego, fortyfikatora, polskiego i amerykańskiego generała, uczestnika wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1775–1783); Najwyższego Naczelnika Siły Zbrojnej

Narodowej w czasie insurekcji kościuszkowskiej (1794), odznaczonego Orderem Orła Białego (1792)

15.10 – 100. rocznica urodzin **Arthur M. Schlesingera Jr.** (1917–2007), amerykańskiego historyka

15.10 – 100 lat temu (1917) tancerka **Mata Hari** została rozstrzelana przez Francuzów pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Niemiec

16.10 – 100. rocznica urodzin **Wandy Wertenstein** (1917–2003), polskiej krytyczki filmowej, scenarzystki i reżyserki

16.10 – 90. rocznica urodzin **Güntera Grassa** (1927–2015), niemieckiego pisarza narodowości niemiecko-kaszubskiej, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1999); w 1993 Rada Miasta przyznała pisarzowi tytuł Honorowego Obywatela Miasta Gdańska.

17.10 – 170. rocznica urodzin **Władysława Bełzy** (1847–1913), polskiego poety neoromantycznego, nazywanego piewcą polskości, autora utworów dla dzieci, publicyisty, animatora życia kulturalnego, oświatowego i prasowego

17.10 – 100. rocznica urodzin **Marshy Hunt** (1917-), amerykańskiej aktorki filmowej i telewizyjnej; gwiazdy kina z przełomu lat 30. i 40.; w okresie maccartyzmu umieszczona na tzw. czarnej liście Hollywood, co doprowadziło w efekcie do załamania jej aktorskiej kariery

17.10 – 100. rocznica urodzin **Konstantego Steckiego** (1917–1996), polskiego prozaika, autora utworów dla młodzieży, popularyzatora problematyki tatrzańskiej

18.10 – 95. rocznica urodzin **Olgerda Terleckiego** (1922–1986), polskiego prozaika, historyka, publicyisty

19.10 – 30. rocznica śmierci **Igora Newerlego** (1903–1987), pisarza i pedagoga, członka egzekutywy POP PZPR przy Zarządzie Głównym Związku Literatów Polskich w 1952 roku

20.10 – 170. rocznica urodzin **Oscara Swahna** (1847–1927), szwedzkiego strzelca, medalisty olimpijskiego, najstarszego w historii uczestnika igrzysk olimpijskich, specjalisty w strzelaniu do tarczy o sylwetce jelenia

20.10 – 100. rocznica urodzin **Stéphane Hessela** (1917–2013), francuskiego wojskowego, dyplomaty, działacza ruchu oporu, więźnia KL Buchenwald; poety i pisarza

21.10 – 100. rocznica urodzin **Dizzy Gillespiego** (właśc. John Birks Gillespie; 1917–1993), amerykańskiego trębacza, kompozytora i wokalisty jazzowego, współtwórcy stylu bebop; laureata NEA Jazz Masters Award 1982

22.10 – 220 lat temu (1797) w paryskim Parku Monceau aeronauta André-Jacques Garnerin wykonał z balonu pierwszy udokumentowany **skok ze spadochronem**

22.10 – 100. rocznica urodzin **Joan Fontaine** (właśc. Joan de Beauvoir de Havilland; 1917–2013), amerykańskiej aktorki, zdobywczyni Oscara za rolę w filmie *Podejrzenie*

22.10 – 65. rocznica urodzin **Jeffa Goldbluma** (1952-), amerykańskiego aktora, reżysera i producenta filmowego; muzyka

23.10 – 435 lat temu (1582) kozacki oddział pod dowództwem Jermaka Timofiejewicza, wysłany przez Iwana Groźnego za Ural, pokonał w **bitwie na Przylądku Czuwaszkim** siły Chanatu Syberyjskiego, co otwarło Carstwu Moskiewskiemu drogę do podboju Syberii

24.10 – 100 lat temu (1917) w czasie I wojny światowej rozpoczęła się **bitwa pod Caporetto**, ostatnie z serii starć nad rzeką Soczą na froncie włoskim; siły państw centralnych rozbiły włoską obronę, biorąc ponad ćwierć miliona jeńców, zdarzenia te opisał Ernest Hemingway w powieści *Pożegnanie z bronią*

26.10 – 100 lat temu (1917) **Brazylia wypowiedziała wojnę** państwom centralnym

26.10 – 100 lat temu (1917) w czasie I wojny światowej Austriacy zdobyli **włoskie forty Montemaggiore**

26.10 – 60. rocznica śmierci **Nikosa Kazandzakisa** (1883–1957), greckiego powieściopisarza, poety, dramaturga, tłumacza i myśliciela; najczęściej tłumaczonego greckiego autora w XX wieku; autora znanych na całym świecie i zekranizowanych powieści *Grek Zorba* i *Ostatnie kuszenie Chrystusa*

27.10 – 235. rocznica urodzin **Niccolò Paganiniego** (1782–1840), włoskiego wirtuoza skrzypiec i altowiolisty, gitarzysty i kompozytora

27.10 – 85. rocznica urodzin **Sylvii Plath** (1932–1963), amerykańskiej poetki, pisarki i eseistki, zaliczanej do kręgu poetów konfesyjnych

28.10 – 550. rocznica urodzin **Erazma z Rotterdamu** (właśc. Geert Geerts; 1467–1536), niderlandzkiego filologa, filozofa, pedagoga; jednego z czołowych humanistów renesansu (książę humanistów), propagatora kultury antycznej, pisarza, myśliciela chrześcijańskiego, katolickiego duchownego (oskarżonego o herezję); prekursora reformacji

28.10 – 525 lat temu (1492) **Krzysztof Kolumb** dopłynął do Kuby

29.10 – 125. rocznica urodzin **Stanisława Ostrowskiego** (1892–1982), polskiego lekarza dermatologa, docenta Uniwersytetu Jana Kazimierza; żołnierza Legionów i Wojska Polskiego, posła na Sejm RP, ostatniego polskiego prezydenta Lwowa i Prezydenta RP na Uchodźstwie

30.10 – 120. rocznica urodzin **Marii Kuncewiczowej** (1897– 1989), polskiej pisarki, eseistki

31.10 – 385. rocznica urodzin **Johannesa Vermeera** (1632–1675), niderlandzkiego artysty, uprawiającego malarstwo rodzajowe

31.10 – 105. rocznica urodzin **Jeana Améry'ego** (właśc. Hans Chaim Mayer; 1912–1978), austriackiego pisarza, publicysty i eseisty

LISTOPAD

01.11– 45. rocznica śmierci **Ezry Pounda** (1885–1972), amerykańskiego poety modernistycznego, tłumacza, publicysty i krytyka literackiego; sławę i uznanie zyskał jako twórca teorii imagizmu i jego kontynuacji – wertycyzmu, zwolennika włoskiego faszyzmu

02.11 – 170. rocznica urodzin **Georgesa Sorela** (1847), francuskiego myśliciela społecznego, socjologa, początkowo zwolennika syndykalizmu, następnie teoretyka narodowego syndykalizmu

02.11 – 155. rocznica urodzin **Maironisa** (właśc. Jonas Mačiulis, oficjalnie też Mačiulevičius; 1862–1932), litewskiego poety doby romantyzmu, dramaturga, księdza katolickiego i teologa, wykładowcy seminaryjnego oraz uniwersyteckiego

02.11 – 100 lat temu (1917) brytyjski minister spraw zagranicznych – Arthur Balfour – zadeklarował utworzenie w Palestynie żydowskiej siedziby narodowej (**Deklaracja Balfoura**) – oryginalny list jest przechowywany w Bibliotece Brytyjskiej w Londynie

02.11 – 95. rocznica urodzin **Zbigniewa Safjana** (1922–2011), polskiego scenarzysty, pisarza i dziennikarza; byłego redaktora naczelnego „Słowa Żydowskiego”

02.11 – 85. rocznica urodzin **Sławy Przybylskiej** (1932-), polskiej piosenkarki

02.11 – 5. rocznica śmierci **Hany Suyin** (1917–2012), chińskiej pisarki, mieszkającej w Szwajcarii

03.11 – 90. rocznica urodzin **Zbigniewa Cybulskiego** (1927–1967), polskiego aktora teatralnego i filmowego, jednego z najwybitniejszych i najpopularniejszych aktorów powojennej Polski

04.11 – 170. rocznica śmierci **Feliksa Mendelssohna** (1809–1847), niemieckiego kompozytora doby romantyzmu, organisty i dyrygenta

05.11 – 80. rocznica śmierci **Bolesława Leśmiana** (właśc. Bolesław Lesman; 1877–1937), polskiego poety pochodzenia żydowskiego, prozaika, eseisty, tłumacza; czołowego przedstawiciela literatury międzywojnia

06.11 – 95. rocznica urodzin **Artura Adama Międzyrzeckiego** (1922–1996), polskiego poety, eseisty, prozaika, tłumacza literatury francuskiej i anglosaskiej; autora słów piosenek

06.11 – 65. rocznica urodzin **Michaela Cunninghama** (1952-), amerykańskiego pisarza; książka pt. *Godziny*, uznawana jest za jego najlepsze dzieło

07.11 – 150. rocznica urodzin **Marii Skłodowskiej-Curie** (1867–1934), fizyka i chemika, współtwórczyni nauki o promieniotwórczości, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1903) i w dziedzinie chemii (1911)

07.11– 100 lat temu (1917) krążownik **Aurora** oddał strzał co, według późniejszej propagandy radzieckiej, było sygnałem do rozpoczęcia rewolucji październikowej w Rosji

07.11– 100 lat temu (1917) wybuchła **rewolucja październikowa** – bolszewicki zamach stanu w Rosji (25 października według kalendarza juliańskiego)

07.11– 55. rocznica śmierci **Eleanory Roosevelt** (1884–1962), amerykańskiej działaczki społecznej, dyplomatki i publicystki, delegatki USA na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ, współtwórczyni Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; amerykańskiej pierwszej damy w latach 1932–1945

08.11 – 80. rocznica urodzin **Jana Kociniaka** (1937–2007), polskiego aktora teatralnego i filmowego

09.11 – 285 lat temu (1732) Alfons Maria Liguori, późniejszy biskup i święty Kościoła rzymskiego, założył **zakon redemptorystów**

09.11 – 65. rocznica śmierci **Chaima Weizmanna** (1874–1952), izraelskiego naukowca chemika, który opracował metodę produkcji syntetycznego acetonu; polityka, przywódca ruchu syjonistycznego, dwukrotnego prezydenta Światowej Organizacji Syjonistycznej oraz pierwszego prezydenta Izraela (lata 1948–1952)

11.11 – 180. rocznica urodzin **Artura Grottgera** (1837–1867), polskiego malarza, czołowego przedstawiciela romantyzmu w malarstwie polskim, ilustratora, rysownika, autora słynnych cykli poświęconych walkom powstańczym

11.11– 100. rocznica urodzin **Marii Róży Pellesi** (również Maria Róża od Jezusa; 1917–1972), włoskiej zakonnicy, apostołki edukacji, błogosławionej Kościoła rzymskokatolickiego (beatyfikowana przez papieża Benedykta XVI w dniu 29 kwietnia 2007 roku w Rimini)

11.11 – 95. rocznica urodzin **Kurta Vonneguta** (1922–2007), amerykańskiego pisarza i publicysty, kojarzonego z literaturą postmodernistyczną i science fiction

12.11 – 95. rocznica urodzin **Tadeusza Borowskiego** (1922–1951), polskiego poety, prozaika, publicysty

12.11 – 80. rocznica śmierci **Zbigniewa Uniłowskiego** (1909–1937), polskiego powieściopisarza i nowelisty

13.11 – 705. rocznica urodzin **Edwarda III** (1312–1377), króla Anglii, którego roszczenia do tronu Francji wywołały wojnę stuletnią; jednego z najdłużej panujących monarchów angielskich (50 lat)

13.11 – 200 lat temu (1817) we Lwowie powstał **Zakład Narodowy im. Ossolińskich**

14.11 – 110. rocznica urodzin **Astrid Lindgren** (1907–2002). szwedzkiej pisarki, autorki książek dla dzieci, sztuk teatralnych i słuchowisk radiowych; wiele jej powieści zostało sfilmowanych, a książki o *Pippi* stały się bestsellerem wszech czasów; na wniosek polskich dzieci otrzymała Order Uśmiechu

15.11 – 440 lat temu (1577) **Francis Drake** wyruszył na wyprawę przeciw hiszpańskim posiadłościom na Pacyfiku, podczas której opłynął glob ziemski

15.11 – 155. rocznica urodzin **Gerharta Hauptmanna** (1862–1946), niemieckiego dramaturga, prozaika i poety, przedstawiciela nurtu naturalistycznego w teatrze, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1912)

15.11 – 110. rocznica śmierci **Rafała Kalinowskiego** (1835–1907), polskiego duchownego rzymskokatolickiego, karmelity bosego, inżyniera, powstańca styczniowego, sybiraka, nauczyciela, wychowawcy, świętego Kościoła katolickiego; (beatyfikacja: 22 VI 1983, kanonizacja: 17 XI 1991)

15.11 – 60. rocznica śmierci **Andrzeja Bursy** (1932–1957), polskiego poety, prozaika, dramaturga i dziennikarza, należącego do tzw. pokolenia Współczesności, zaliczanego do kręgu poetów wyklętych

16.11 – 95. rocznica urodzin **José Saramago** (1922–2010), portugalskiego pisarza, prozaika, poety, felietonisty, dramaturga; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1998), połączył w swoich dziełach mity, historie swojego kraju oraz surrealistyczne wyobrażenia

17.11 – 100. rocznica śmierci **Auguste Rodina** (1840–1917), francuskiego rzeźbiarza, który w swoich pracach łączył elementy symbolizmu i impresjonizmu; prekursora nowoczesnego rzeźbiarstwa

18.11 – 95. rocznica śmierci **Marcela Prousta** (1871–1922), francuskiego pisarza, pozostającego pod wpływem myśli estetycznej J. Ruskina

18.11 – 65. rocznica śmierci **Paula Éluarda** (właśc. Eugène Grindel; 1895–1952), francuskiego poety, związanego z dadaizmem i surrealizmem; znanego zwłaszcza z wysublimowanej, wizyjnej liryki miłosnej

19.11 – 100. rocznica urodzin **Indiri Gandhi** (1917–1984), indyjskiej polityk, dwukrotnej premier Indii; została zamordowana przez sikhijskich fundamentalistów w odwecie za rządową Operację Niebieskiej Gwiazdy; w plebiscycie BBC z 1999 roku uznana została za Kobietę Tysiąclecia

20.11 – 135. rocznica śmierci **Henry Drapera** (1837–1882), amerykańskiego lekarza i astronoma, pioniera astrofotografii

20.11 – 105. rocznica urodzin **Otto von Habsburga** (1912–2011), arcyksięcia, który zrzekł się pretensji do tronu; przeciwnika nazizmu; polityka dążącego do integracji europejskiej, czterokrotnego posła do Parlamentu Europejskiego

22.11 – 190. rocznica urodzin **Karola Estreichera** (starszego), (pseud. J. Krupski; 1827–1908), historyka literatury i teatru, krytyka literackiego, bibliografa, wieloletniego dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, nazywanego ojcem bibliografii polskiej

22.11 – 100. rocznica urodzin **Konrada Hejny** (1917– 2009), polskiego żołnierza w stopniu starszego pancernego, uczestnika m.in. kampanii wrześniowej, walk o Monte Cassino, Ankonę i Bolonię; Kawalera Orderu Virtuti Militari

22.11 – 100. rocznica urodzin **Andrewa Fieldinga Huxleya** (1917– 2012), angielskiego fizjologa i biofizyka, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii lub medycyny (1963), którą otrzymał wraz z Alanem Lloyd Hodgkinem

22.11 – 35. rocznica śmierci **Stanisława Ostrowskiego** (1892–1982), polskiego lekarza dermatologa, docenta Uniwersytetu Jana Kazimierza, żołnierza Legionów i Wojska Polskiego, posła na Sejm RP, ostatniego polskiego prezydenta Lwowa i Prezydenta RP na Uchodźstwie

23.11 – 90. rocznica śmierci **Stanisława Przybyszewskiego** (1868–1927), polskiego pisarza, poety, dramaturga, nowelisty okresu Młodej Polski; skandalisty, przedstawiciela cyganerii krakowskiej i nurtu polskiego dekadentyzmu

23.11 – 90 lat temu (1927) nastąpiła śmierć **Kasztanki**, ulubionej klaczy bojowej Józefa Piłsudskiego

24.11 – 30. rocznica śmierci **Karola Bunscha** (1898–1987), polskiego prozaika, autora powieści historycznych, tłumacza literatury niemieckiej i angielskiej

25.11 – 455. rocznica urodzin **Lopego de Vegi** (właśc. Félix Lope de Vega y Carpio; 1562– 1635), hiszpańskiego pisarza, twórcy teatru narodowego

26.11 – 170. rocznica urodzin **Marii Fiodorowny** (1847–1928), księżniczki duńskiej i cesarzowej Rosji

26.11 – 100 lat temu (1917) na rynku wydawniczym pojawił się „**Płomyk**” – Tygodnik ilustrowany dla dzieci i młodzieży – czasopismo wydawane do roku 1991, pierwszym wydawcą był Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, a od 1930 r. Związek Nauczycielstwa Polskiego

26.11 – 100 lat temu (1917) powstała **Narodowa Liga Hokeja** (ang. National Hockey League, NHL)

28.11 – 260. rocznica urodzin **William'a Blake'a** (1757–1827), angielskiego poety, pisarza, wszechstronnego artysty: malarza, rysownika i rytownika, drukarza i mistyka, prekursora romantyzmu; przez współczesnych nazywanego często Mad Blake (szalony Blake), zaliczanego czasem do grona poetów wyklętych w literaturze angielskiej

28.11– 110. rocznica śmierci **Stanisława Wyspiańskiego** (1869–1907), polskiego artysty okresu Młodej Polski, dramaturga-symbolisty, poety, malarza, grafika, architekta a także projektanta mebli; autora polichromii i witraży u krakowskich franciszkanów; nazywanego czwartym wieszczem polskim

28.11– 75. rocznica urodzin **Jonasza Kofty** (właśc. Janusz Kafta; 1942–1988), polskiego poety, dramaturga, satyryka i piosenkarza, artysty kabaretowego i aktora radiowego, autora słów piosenek; malarza

29.11 – 185. rocznica urodzin **Louisy May Alcott** (1832–1888), amerykańskiej pisarki, jednej z pionierek literatury kobiecej i powieści dla dziewcząt w Stanach Zjednoczonych

29.11 – 100. rocznica urodzin **Pierre'a Gasparda-Huita** (1917-), francuskiego reżysera filmowego i scenarzysty

30.11 – 200. rocznica urodzin **Theodora Mommsena** (1817–1903), historyka, poety oraz prawnika niemieckiego, autora wielu prac na temat historii starożytnego Rzymu, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1902)

30.11 – 100. rocznica urodzin **Joanny Guze** (1917–2009), polskiej tłumaczki, krytyk i historyk sztuki, popularyzatorki malarstwa; autorki słuchowisk radiowych dla młodzieży; członkini Stowarzyszenia Pisarzy Polskich

GRUDZIEŃ

01.12 – 150. rocznica urodzin **Ignacego Mościckiego** (1867–1946), polskiego polityka, prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1926–1939; naukowca, wynalazcy, budowniczego polskiego przemysłu chemicznego

01.12 – 70. rocznica śmierci **Godfreya Harolda Hardy'ego** (1877–1947), angielskiego matematyka, pasjonata czystej matematyki

01.12 – 45. rocznica śmierci **Marii Róży Pellesi** (również Maria Róża od Jezusa; 1917–1972), włoskiej zakonnicy, apostołki edukacji, błogosławionej Kościoła rzymskokatolickiego (beatyfikowanej przez papieża Benedykta XVI w dniu 29 kwietnia 2007 roku w Rimini)

02.12 – 255. rocznica urodzin **Franciszka Ksawerego Dmochowskiego** (1762–1808), polskiego działacza politycznego, publicysty, poety, tłumacza, wydawcy

02.12 – 145. rocznica śmierci **Wincentego Pola** (pseud. Janusz; 1807–1872), polskiego poety, geografa, kawalera Orderu Virtuti Militari

02.12 – 35. rocznica śmierci **Marty Feldmana** (1934–1982), brytyjskiego scenarzysty, komika i aktora, a także reżysera filmowego; nominowanego do nagrody Złotego Globu za drugoplanową rolę w filmie *Nieme kino* (1976)

03.12 – 160. rocznica urodzin **Josepha Conrada** (właśc. Józef Teodor Józef Korzeniowski herbu Nałęcz; 1857–1924), pisarza i publicysty angielskiego pochodzenia polskiego; wybitna twórczość Korzeniowskiego pozostaje zjawiskiem odosobnionym w literaturze światowej, łącząc w sobie nurt romantyzmu z pozytywizmem, symbolizmu z impresjonizmem

05.12 – 150. rocznica urodzin **Józefa Piłsudskiego** (1867–1935), polskiego działacza społecznego i niepodległościowego, żołnierza, polityka, męża stanu; J. Piłsudski – od 1892 członek Polskiej Partii Socjalistycznej i jej przywódca w kraju, twórca Organizacji Bojowej PPS (1904), Legionów Polskich (1914) i Polskiej Organizacji Wojskowej (1914), kierownik Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu (1917), od 11 listopada 1918 naczelny wódz Armii Polskiej, w latach 1918–1922 naczelnik państwa, pierwszy marszałek Polski (1920); przywódca obozu sanacji, po przewrocie majowym (1926) dwukrotny premier Polski (1926–1928 i 1930); wywarł decydujący wpływ na kształt polityki wewnętrznej i zagranicznej II RP

05.12 – 110. rocznica urodzin **Aliny Centkiewiczowej** (1907–1993), polskiej literatki, autorki książek podróżniczych, głównie o tematyce polarnej

06.12 – 100. rocznica urodzin **Bernarda Poppa** (1917–2014), amerykańskiego duchownego katolickiego

06.12 – 100 lat temu (1917) powstała **Finlandia**, po upadku władzy carskiej, wcześniej była pod obcym – szwedzkim panowaniem (od średniowiecza), a następnie ponad 100 lat pod panowaniem rosyjskim

06.12 – 100 lat temu (1917) w **porcie Halifax** w Nowej Szkocji zderzenie dwóch frachtowców (jednego przewożącego materiały wybuchowe) spowodowało eksplozję, która zabiła co najmniej 1963 osoby, raniła 9 tys. osób i zniszczyła część miasta; do czasu wybuchu bomby atomowej w Hiroszimie była to największa eksplozja w historii spowodowana przez człowieka

07.12 – 100 lat temu (1917) w czasie I wojny światowej **Stany Zjednoczone** wypowiedziały wojnę **Austro-Węgrom**

07.12 – 100. rocznica śmierci **Ludwiga Minkusa** (1826–1917), austriackiego kompozytora baletowego, dyrygenta, kompozytora koncertów i etiud skrzypcowych, pedagoga; przez wiele lat żyjącego i pracującego w Rosji

08.12 – 185. rocznica urodzin **Bjørnstjerne Bjørnsona** (1832–1910), norweskiego prozaika, dramaturga, poety i publicysty; laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1903)

08.12 – 100. rocznica śmierci **Mendele Mojcher Sforima** (właśc. Szolem Jakow Abramowicz; 1836–1917), żydowskiego pisarza, ojca literatury jidysz, pioniera nowożytnej literatury hebrajskiej; tłumacza; jako pierwszy pisarz doszedł do ujednoczenia języka jidysz ponad dialektami

09.12 – 100. rocznica urodzin **Jamesa Rainwatera** (1917–1986), amerykańskiego fizyka, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1975) za odkrycie związku między ruchem kolektywnym i ruchem jednoczątkowym oraz rozwinięcie teorii budowy jąder atomowych oparte na tym związku

10.12 – 105. rocznica urodzin **Jerzego Turowicza** (1912–1999), polskiego dziennikarza i publicysty, redaktora naczelnego „Tygodnika Powszechnego”

11.12 – 135. rocznica urodzin **Maxa Borna** (1882–1970), matematyka i fizyka niemiecko-żydowskiego pochodzenia, współtwórcy mechaniki kwantowej, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1954)

11.12 – 100 lat temu (1917) w czasie I wojny światowej **Litwa** ogłosiła niepodległość od Rosji Radzieckiej

11.12 – 95. rocznica urodzin **Zofii Bystrzyckiej** (1922–2011), polskiej powieściopisarki, korespondentki wojennej

13.12 – 220. rocznica urodzin **Heinricha Heinego** (właśc. Harry Chaim Heine; 1797–1856), niemieckiego poety żydowskiego pochodzenia, przedstawiciela romantyzmu, jednego z najwybitniejszych niemieckich liryków, prozaika i publicysty

13.12 – 150. rocznica śmierci **Artura Grottgera** (1837–1867), malarza, czołowego przedstawiciela romantyzmu w malarstwie polskim, ilustratora, rysownika, autora słynnych cykli poświęconych walkom powstańczym

13.12 – 100 lat temu (1917) powstała **Krymska Republika Ludowa**

14.12 – 105. rocznica urodzin **Adama Bielańskiego** (herbu Lewart; 1912–2016), polskiego chemika, profesora nauk chemicznych, nauczyciela akademickiego, członka Polskiej Akademii Nauk

16.12 – 100. rocznica urodzin **Arthura C. Clarke'a** (1917–2008), brytyjskiego prozaika, pisarza fantastycznonaukowego, propagatora kosmonautyki. m.in. na podstawie jego koncepcji powstały stacje orbitalne

16.12 – 100 lat temu urodził się **Biem Dudok van Heel** (1917–1995), holenderski żeglarz, olimpijczyk

16.12 – 25. rocznica śmierci **Wacława Kubackiego** (1907–1992), polskiego historyka literatury, krytyka literackiego i teatralnego, prozaika i dramatopisarza, redaktora naczelnego „Literatury na świecie”

17.12 – 120. rocznica urodzin **Władysława Broniewskiego** (herbu Lewart, Orlik ; 1897–1962), polskiego poety, przedstawiciela liryki rewolucyjnej, tłumacza; żołnierza Legionów Polskich, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej

17.12 – 110. rocznica śmierci **Lorda Kelvina** (właśc. William Thomson, 1. Baron Kelvin; 1824–1907), brytyjskiego fizyka pochodzenia irlandzkiego, matematyka oraz przyrodnika, badacza elektryczności i magnetyzmu

19.12 – 165. rocznica urodzin **Alberta Michelsona** (1852–1931), amerykańskiego fizyka pochodzenia polsko-żydowskiego, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki (1907) za konstrukcję interferometru

19.12 – 85 lat temu (1932) początek działalności **BBC World Service**, sekcji BBC nadającej program na zagranicę

19.12 – 75. rocznica śmierci **Adama Sztarka** (1907–1942), polskiego duchownego katolickiego, Sługi Bożego Kościoła katolickiego, pierwszego polskiego jezuitę odznaczonego medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata

19.12 – 40. rocznica śmierci **Jana Knothego** (1912–1977), polskiego architekta, grafika, pisarza, poety i dyplomaty

20.12 – 150. rocznica śmierci **Ludwiga Friedricha Kämtza** (1801–1867), niemieckiego fizyka i meteorologa, profesora, uznawanego za jednego z twórców nowoczesnej meteorologii

20.12 – 150. rocznica śmierci **Artura Rubinsteina** (1887–1982), polskiego pianisty pochodzenia żydowskiego, znanego wirtuoza i odtwórcy muzyki Chopina, Brahmsa, Schuberta, Schumanna, Dvořáka, Rachmaninowa i Szymanowskiego; występującego z wieloma uznanymi orkiestrami i dyrygentami

20.12 – 100. rocznica urodzin **David Bohma** (1917–1992), amerykańskiego naukowca zajmującego się fizyką kwantową i filozofią fizyki

21.12 – 100. rocznica urodzin **Heinricha Bölla** (1917–1985), niemieckiego pisarza, w latach 1971–1974 przewodniczącego międzynarodowego PEN Clubu, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1972)

22.12 – 100. rocznica śmierci **Franciszki Ksawery Cabrini** (1850–1917), włoskiej tercjarki franciszkańskiej działającej w USA, dziewicy, zakonnicy założycielki Sióstr Świętego Serca; świętej katolickiej (kanonizacja 7 lipca 1946 przez papieża Piusa XII); w 1950 roku papież Pius XII ogłosił ją patronką emigrantów

23.12 – 285. rocznica urodzin **Richarda Arkwrighta** (1732–1792), angielskiego wynalazcy udoskonalonego krosna tkackiego, do którego zastosował napęd wodny, wynalazek ten zapoczątkował rozwój przemysłu włókienniczego pod koniec XVIII wieku

23.12 – 80. rocznica urodzin **Mai Komorowskiej** (1937-), polskiej aktorki teatralnej i filmowej, związanej z Teatrem 13 Rzędów i Teatrem Laboratorium, Teatrem Współczesnym w Warszawie; zdobywczyni wielu nagród; profesorki Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie

23.12 – 75. rocznica urodzin **Krystyny Kofy** (1942-), polskiej pisarki, polonistki, plastyczki i felietonistki; prezentującej przekonania feministyczne

24.12 – 160. rocznica śmierci **Stanisława Jachowicza** (1796–1857), polskiego poety, czołowego bajkopisarza polskiego, pedagoga, filantropa

24.12 – 35. rocznica śmierci **Louisa Aragona** (1897–1982), francuskiego poety, powieściopisarza, eseisty, dadaisty, współtwórcy surrealizmu; współzałożyciela grupy nadrealistów; długoletniego zwolennika polityki partii komunistycznej

25.12 – 40. rocznica śmierci **Charlesa Chaplina** (1889–1977), brytyjskiego aktora i reżysera okresu kina niemego, później także filmów udźwiękowionych; producenta, scenarzysty i kompozytora muzyki filmowej

27.12 – 165 lat temu (1852) **Honorat Koźmiński** (1829–1916) przyjął **święcenia kapłańskie** z rąk arcybiskupa warszawskiego Antoniego Fijałkowskiego; Honorat Koźmiński – polski kapucyn, teolog, prezbiter, założyciel wielu zgromadzeń zakonnych, błogosławiony Kościoła rzymskokatolickiego; beatyfikowany przez Jana Pawła II 16 października 1988 roku, Kościół katolicki w Polsce wspomina bł. Honorata 13 października

28.12 – 145. rocznica urodzin **Pío Baroi** (1872–1956), hiszpańskiego pisarza pochodzenia baskijskiego; przedstawiciel pokolenia 1898

28.12 – 110. rocznica śmierci **Juliana Dunajewskiego** (1821–1907), polskiego ekonomisty, działacza państwowego, profesora i rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego

29.12 – 100. rocznica urodzin **Ramananda Sagara** (1917–2005), indyjskiego reżysera i producenta filmowego, autora scenariuszy; karierę reżyserską rozpoczął od filmu niemego; w 1950 założył firmę producencką Sagar Art Corporation

30.12 – 150. rocznica urodzin **Wandy Siemaszkowej** (1867–1947), polskiej aktorki teatralnej, reżyserki, pedagog, dyrektorki wielu teatrów

31.12 – 100. rocznica urodzin **Suzy Delair** (1917-), francuskiej aktorki i piosenkarki, gwiazdy filmowej kina francuskiego i jednej z ostatnich legend kina; w 1999 przyznano aktorce Narodowy Order Zasługi a w 2006 otrzymała najwyższe francuskie odznaczenie państwowe – Legię Honorową

1572 – 445. rocznica śmierci **Andrzeja Frycza Modrzewskiego** (właśc. Andrzej Piotr Modrzewski herbu Jastrzębiec; 1503–1572), polskiego pisarza politycznego, okresu renesansu, reformatora społecznego, myśliciela; w swoich pismach podejmującego zagadnienia równości wszystkich stanów wobec prawa, podniesienia stanu oświaty i ekumenizmu

1917 – 100. rocznica powstania **Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich**, ogólnopolskiej organizacji pozarządowej o charakterze naukowym i zawodowym środowiska bibliotekarskiego; SBP powstało w 1917 r. jako Związek Bibliotekarzy Polskich, w latach 1946–1953 działało pod nazwą Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich

ROCZNICE REGIONALNE

STYCZEŃ

01.01 – 165. rocznica urodzin **Mieczysława Łazarskiego** (1852–1930), matematyka i filozofa pochodzącego z Jeleśni, prof. Politechniki Lwowskiej; najważniejszym jego dziełem są opublikowane w latach 1903 i 1906 *Zasady geometrii wykreślnej*, na których kształciły się pokolenia Polaków

01.01 – 95. rocznica urodzin **Józefa Olka** (1922–1989), księdza katolickiego, skazanego za krytykę ustroju; w latach 1952–56 osadzonego w więzieniach Warszawy, Rawicza i Wroniek; od 1961 r. związany z Bujakowem, gdzie zapamiętany został jako inicjator budowy domu parafialnego i kościoła, sceny teatralnej, kaplicy-muzeum; był działaczem kultury, pisał wiersze

01.01 – 70. rocznica urodzin **Józefa Kazimierza Węgrzyna** (1947-), poety, nauczyciela; członka klubów literackich w Bielsku-Białej, Cieszynie, Krakowie; pracował w Zespole Szkół Specjalnych im. dr Stanisława Kopczyńskiego przy Wojewódzkim Centrum Pediatrii Kubalonka w Istebnej, gdzie mieszka do dzisiaj

01.01 – 50. rocznica śmierci **Rudolfa Pixa** (1900–1967), kapłana i katechety, opiekuna niemieckich organizacji katolickich w Białej

03.01 – 80. rocznica urodzin **Hilarego Drozda** (1937–2015), skrzypka, pedagoga, współzałożyciela Beskidzkiego Kwartetu Smyczkowego, członka Bielskiej Orkiestry Kameralnej, dyrygenta wielu zespołów muzycznych

04.01 – 20. rocznica śmierci **Andrzeja Bentkowskiego** (1944–1997), nauczyciela w Zespole Szkół Budowlanych, dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych w Bielsku-Białej

04.01 – 20. rocznica śmierci **Aleksandra Sokołowskiego** (1933–1997), aktora estradowego, śpiewaka, inicjatora kabaretu Kanibale; od 1983 r. do końca życia był związany z Teatrem Polskim w Bielsku-Białej

05.01 – 120. rocznica urodzin **Pawła Kmiecika** (1897–1982), rzemieślnika, działacza ruchu śpiewaczego na Śląsku

05.01 – 95. rocznica urodzin **Zbigniewa Loeglera** (1922–2008), znanego dziennikarza, od 1945 roku związanego z Beskidami

06.01 – 115. rocznica urodzin **Pawła Pszczółki** (1902–1973), polonisty i nauczyciela, pracą pedagogiczną związanego ze szkołą w Ligocie koło Czechowic-Dziedzic, Chybiu, Ochabach, Skoczowie; kierownika SP nr 2 w Skoczowie i prezesa Zarządu Koła Macierzy Szkolnej

08.01 – 50. rocznica śmierci **Włodzimierza Artura Sypniewskiego** (1929–

1967), lekarza Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej, malarza amatora

09.01 – 210. rocznica urodzin **Józefa Cholikiewicza** (1807–1875), kapłana, wikarego, a następnie proboszcza w Białej, który rozbudował kościół pw. Opatrzności Bożej; założyciela Szkoły Realnej

12.01 – 110. rocznica urodzin **Bronisława Jasickiego** (1907–1992), antropologa i profesora UJ, profesora i rektora WSWF w Krakowie; w 1962 zapoczątkował badania antropologiczne ludności Żywiecczyzny kontynuowane do XX wieku

13.01 – 120. rocznica urodzin **Władysława Zajączka** (1897–1973), urzędnika, działacza sportowego, współzałożyciela Sekcji Narciarskiej w Bielsku-Białej

13.01 – 100. rocznica śmierci **Antoniego Rehmana** (1840–1917), geografa, geomorfologa, geobotanika, podróżnika; zebrał i oznaczył porosty m.in. Babiej Góry

13.01 – 30. rocznica śmierci **Jana Friedela** (1920–1987), architekta, urbanisty (projektanta fabryki Izdator, obecnie Belos-PLP S.A.)

16.01 – 110. rocznica urodzin **Julii Mroziak-Moc** (1907–1992), działaczki socjalistycznej urodzonej w Buczkowicach; zaangażowanej w działania Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OM TUR) i Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS); związanej z ziemią żywiecką

16.01 – 10. rocznica śmierci **Jerzego Schönborna** (1932–2007), polskiego krytyka filmowego urodzonego w Żywcu, publicysty współpracującego z miesięcznikiem „Film” i „Kino”, animatora kultury, eksperta Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej; w latach 1963–1964 dyrektora Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

17.01 – 70. rocznica urodzin **Teresy Goldy-Sowickiej** (1947–2015), bielskiej artystki, uprawiającej malarstwo sztalugowe, grafikę użytkową oraz malarstwo ścienne

20.01 – 110. rocznica urodzin **Franciszka Klimasary** (1907–?), twórcy ludowego ze Stryżawy, zabawkarza, wykonawcy drewnianych malowanych

ptaszków; swoje wyroby sprzedawał na jarmarkach oraz targach organizowanych przez Cepelię

21.01– 95. rocznica śmierci **Hilarego Filasiewicza** (1846–1922), prawnika, działacza społecznego i narodowego w Cieszynie, współzałożyciela i prezesa Rady Nadzorczej Towarzystwa Oszczędności i Zaliczek; twórcy Towarzystwa Pomocy Nauk dla Księstwa Cieszyńskiego (1872) oraz Macierzy Szkolnej (1865); założyciela i wydawcy „Dziennika Cieszyńskiego”

22.01 – 120. rocznica urodzin **Ludwika Kobieli** (1897–1945), nauczyciela, badacza folkloru, literata, pisarza, autora opowiadań pt. *Żabi kraj*, organizatora życia literackiego na Śląsku

22.01– 115. rocznica śmierci **Jana Szonowskiego** (?–1902), kierownika szkoły w Skoczowie; inicjatora budowy szkoły przy ul. Bielskiej

25.01– 85. rocznica śmierci **Józefa Kiedronia** (1879–1932), działacza gospodarczego i narodowego, dyrektora kopalń w zagłębiu karwińskim, wygnanego z Zaolzia wraz z rodziną po agresji Czech na Polskę; ministra w rządzie swego szwagra W. Grabskiego

26.01 – 130. rocznica urodzin **Zygmunta Dadleza** (1887–1962), lekarza chirurga i pulmonologa, ordynatora Oddziału Chirurgii Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej oraz dyrektora sanatorium dziecięcego na Kubalonce

27.01 – 55. rocznica urodzin **Jerzego Batyckiego** (1962-), aktora teatralnego, lalkarza, dyrektora teatru, także reżysera, choreografa i scenografa; absolwenta wrocławskiej PWST; pomysłodawcy, twórcy i dyrektora festiwalu Bielska Zadymka Jazzowa

28.01 – 130. rocznica urodzin **Stanisława Kuśnierza** (1887–1960), drukarza, wiceburmistrza Białej, Członka Katolickiego Stowarzyszenia Rękodzielników w Białej

28.01 – 130. rocznica urodzin **Eduarda Panta** (1887–1938), niemieckiego nauczyciela i dziennikarza, działacza mniejszości niemieckiej II RP, posła i wicemarszałka Sejmu Śląskiego, senatora RP, doktora filozofii; nauczyciela łaciny i greki w gimnazjum miejskim w Bielsku; członka rady miejskiej w Bielsku i wiceburmistrza tego miasta; w 1922 redagował w Bielsku „Ostschlesische Post”

28.01 – 90. rocznica urodzin **Stanisława Skrzydlewskiego** (1927–1966), inżyniera, szybownika, pilota samolotowego, instruktora lotniczego; od 1955 roku pilota doświadczalnego w Szybowcowym Zakładzie Doświadczalnym SZD w Bielsku-Białej, wiceprezesa Zarządu Głównego Aeroklubu w Bielsku-Białej; zginął śmiercią lotnika w katastrofie lotniczej 12 grudnia 1966 roku

LUTY

02.02 – 125. rocznica urodzin **Józefa Namysłowskiego** (1892–1943), pedagoga, działacza Towarzystwa Szkoły Ludowej, nauczyciela prowadzącego tajne nauczanie i organizatora ZWZ na Żywiecczyźnie; rozstrzelany w Oświęcimiu 1943 roku

02.02 – 350. rocznica śmierci **Stanisława Kaszkowica** (?–1667), proboszcza w wielu parafiach na Żywiecczyźnie i ziemi oświęcimskiej; tłumił na czele oddziałów rebelię Kostki Napierskiego oraz likwidował oddziały szwedzkie w czasie tzw. Potopu, czyniąc wrogom prawdziwe rzezie

03.02 – 155. rocznica urodzin **Józefa Londzina** (1862–1929), księdza katolickiego, działacza społecznego i politycznego, historyka, burmistrza Cieszyna, redaktora „Gwiazdki Cieszyńskiej”, prezesa Macierzy Ziemi Cieszyńskiej; w czasie I wojny światowej członka Naczelnego Komitetu Narodowego; w 1918 wspólnie z Janem Michejdą i Tadeuszem Regerem stanął na czele Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego; bronił interesów ludności polskiej i walczył o przyłączenie większości Śląska Cieszyńskiego do Polski

04.02 – 75. rocznica urodzin **Jana Petryszyna** (1942-), artysty plastyka, absolwenta Wydziału Malarstwa ASP w Krakowie, scenarzysty, autora opracowania plastycznego i reżysera filmów animowanych; od 1971 roku pracownika Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

07.02 – 90. rocznica urodzin **Władysława Obstarczyka** (1927-?), organisty, organizatora amatorskiego ruchu muzycznego, kompozytora utworów religijnych; w latach 60. zamieszkał w Oświęcimiu

07.02 – 80. rocznica urodzin **Romualda Kłysa** (1937–1997), reżysera i scenarzysty filmów animowanych, absolwenta Liceum Technik Plastycznych w Bielsku-Białej (1953), od 1954 pracownika bielskiego Studia Filmów Rysunkowych

08.02 – 165. rocznica urodzin **Pawła Wani** (1852–1945), działacza społecznego i gospodarczego, instruktora Szkoły Rolniczej w Kocobędzu, radnego miasta Skoczowa, przez wiele lat prezesa tamtejszego Kasyna Rolniczego; uważany za najbogatszego mieszkańca Skoczowa, zmarł w osamotnieniu w skoczowskim przytułku

09.02 – 35. rocznica śmierci **Tomasza Wróbla** (1897–1982), bankowca, działacza i organizatora turystyki na Podbeskidziu, propagatora narciarstwa, Członka Honorowego PTTK

11.02 – 135. rocznica śmierci **Wolfa Lessera** (1845–1882), niemieckiego rabina, w latach 1875–1882 rabina Bielska; nauczyciela religii w bielskich szkołach średnich oraz rewizora w żydowskiej szkole ludowej; pochowany na cmentarzu żydowskim przy ulicy Cieszyńskiej w Bielsku-Białej

13.02 – 105. rocznica urodzin **Stanisława Szczotki** (1912 –1954), profesora historii i socjologii wsi, doktora filozofii, badacza dziejów Żywiecczyzny, współtwórcy Muzeum Regionalnego w Żywcu

13.02 – 105. rocznica urodzin **Pawła Tendery** (1912–?), nauczyciela w Szkole Ludowej i Wydziałowej w Skoczowie; prekursora skoczowskiego harcerstwa; prezesa chóru mieszanego i dyrygenta chóru męskiego w Skoczowie; po II wojnie światowej nauczyciela akademickiego, dziekana i prorektora Wydziału Przemysłu AE w Katowicach; skoczowianie odwdzięczyli mu się nazywając jego imieniem plac w centrum miasta

15.02 – 100. rocznica śmierci **Ernesta Eugena Meyera** (1864–1917), kupca, właściciela domu przy ulicy Ratuszowej, gdzie mieścił się sklep z towarami mieszanymi i korzennymi

16.02 – 85. rocznica urodzin **Lucyny Szubel** (1932-), poetki, autorki prozy poetyckiej, artykułów publicystyczno-kulturalnych i recenzenckich; prezeski grupy literackiej Gronie w Żywcu, zasłużonej działaczki kultury, nagrodzonej i wyróżnionej Dyplomem Honorowym przez Ministra Kultury, Medalem za Zasługi dla Żywca i Bielska-Białej, Dyplomem Honorowym i Nagrodą Specjalną Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

17.02 – 20. rocznica śmierci **Maksymiliana Metzendorfa** (1898–1997), polskiego działacza społeczności żydowskiej, po II wojnie światowej jako repatriant wrócił do Polski i osiadł w Bielsku, pracował w Żydowskim Domu Dziecka, był ostatnim przewodniczącym bielskiej Organizacji Rozwoju Twórczości; w latach 90. przewodniczył Kongregacji Wyznania Mojżeszowego i następnie Gminie Wyznaniowej Żydowskiej w Bielsku-Białej; pochowany został na cmentarzu żydowskim przy ul. Cieszyńskiej w Bielsku-Białej

19.02 – 280. rocznica urodzin **Pawła Twardego** (1737–1807), duchownego ewangelickiego i pisarza religijnego; nauczyciela języka polskiego w Berlinie, kaznodziei i proboszcza przy kościele św. Krzysztofa we Wrocławiu; wydawcy polskich książek religijnych, fundatora stypendiów dla polskich teologów z Cieszyńskiego

19.02 – 110. rocznica urodzin **Ignacego Sanaka** (1907–2013), komendanta Powiatu Biała Związku Strzeleckiego w latach 1932–1937, pułkownika Wojska Polskiego, uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza Armii Krajowej; odznaczonego Orderem Virtuti Militari a także Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski; wychowawcy, nauczyciela i działacza społecznego

19.02 – 30. rocznica śmierci **Franciszka Raczka** (1897–1987), pułkownika Wojska Polskiego, absolwenta TSL w Białej, Hallerczyka, ранego w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku, odznaczonego Krzyżem Walecznych,

żołnierza kampanii wrześniowej, żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie; po II wojnie światowej mieszkał w Edynburgu i Londynie, od 1980 roku w Pietrzykowicach; wydał kilka książek wspomnieniowych

20.02 – 75. rocznica śmierci **Juliusza Burschego** (1862–1942), pastora, doktora teologii, działacza niepodległościowego, biskupa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP; po uzyskaniu niepodległości przyjechał na Śląsk Cieszyński, by powołać diecezję śląską Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego; walczył o przyłączenia Śląska Cieszyńskiego i Górnego Śląska do Polski; był założycielem i wydawcą pisma „Zwiastun Ewangelicki” (1898–1914)

21.02 – 85. rocznica urodzin **Stefana Pojdy** (1932-), działacza kultury i multiinstrumentalisty, od 1972 roku kierownika zespołu Wisła

22.02 – 70. rocznica (1947) **zdekonspirowania się** ostatniego inspektora bielskiej AK kpt. Antoniego Płanika wraz z 1067 żołnierzami, z czego 600 z obwodu bielskiego

23.02 – 185. rocznica urodzin **Salomona Joachima Halberstama** (1832–1900) żydowskiego bibliofila, kolekcjonera, publicysty, kupca; w swoim domu przy ulicy Wzgórze w Bielsku założył prywatny księgozbiór, składający się z 411 hebrajskich rękopisów i rzadkich druków, który w 1890 został przez niego skatalogowany w publikacji *Kehilat Szlomo*; zmarł w Bielsku, pochowany został w Alei Zasłużonych na cmentarzu żydowskim przy ulicy Cieszyńskiej

28.02 – 235. rocznica urodzin **Józefa Bożka** (1782–1835), pochodzącego z Bierów k. Jasienicy, konstruktora i wynalazcy zw. polskim lub czeskim Stephensonem; stworzył m.in. precyzyjny zegar dla praskiego Instytutu Astronomicznego, automatyczny warsztat tkacki i postrzygarkę sukna, maszynę do szlifowania zwierciadeł oraz liczne udane protezy rąk i nóg dla inwalidów wojennych; zmarł w biedzie

28.02 – 110. rocznica śmierci **Alberta Roberta Frohlicha** (1864–1937), nauczyciela szkoły ewangelickiej w Białej, współzałożyciela i zastępcy prezesa Lipnickiego Męskiego Towarzystwa Śpiewaczego

29.02 – 125. rocznica urodzin **Adama Mitschy** (1892–1992), polskiego kompozytora, autora *Trzech tańców śląskich* oraz kompozycji akordeonowych: *MiniatURY*, *Obrazy śląskie*, *Suita*; zmarł w Bielsku- Białej w wieku 100 lat

MARZEC

01.03 – 65. rocznica urodzin **Grażyny Krzanowskiej** (1952-), polskiej kompozytorki, działaczki kultury i pedagog, laureatki wielu konkursów kompozytorskich w Polsce i za granicą; organizatorki życia muzycznego w Czechowicach-Dziedzicach, inicjatorki Muzycznych Spotkań Młodych Alkagran, założycielki prywatnej Małej Akademii Muzyki

01.03 – 25. rocznica śmierci **Władysława Kiedronia** (1922–1992), biskupa ewangelickiego na Zaolziu; absolwenta LO im. Antoniego Osuchowskiego w Cieszynie, Szkoły Podchorążych Saperów w Szkocji i Uniwersytetu Warszawskiego; służył w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie

02.03 – 90. rocznica urodzin **Witolda Szalonka** (1927–2001), muzyka o zaolziańskim rodowodzie, mieszkającego w Czechowiczach-Dziedzicach; jednego z najważniejszych przedstawicieli nurtu awangardowego w muzyce europejskiej; rektora PWSM w Katowicach, profesora kompozycji w Hochschule der Künste w Berlinie; prowadzącego liczne warsztaty i seminaria w Polsce, Niemczech, Danii i Finlandii

03.03 – 270. rocznica urodzin **Leopolda Jana Szersznika** (1747–1814), księdza katolickiego, jezuita, pedagoga, bibliofila, fundatora biblioteki, pioniera muzealnictwa; jego zbiory stały się zaczątkiem pierwszego na ziemiach polskich publicznego muzeum (dziś Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie)

03.08 – 80 lat temu (1937) założono **Klub Sportowy Górnik Czechowice**

03.03 – 25. rocznica śmierci **Rudolfa Luszcza** (1902–1992), legendarnego aktora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej

09.03 – 95. rocznica urodzin **Lechosława Marszałka** (1922–1991), reżysera, animatora, scenarzysty, autora opracowań plastycznych; twórcy Reksia (formy literackiej i plastycznej), bohatera serialu animowanego dla dzieci; laureata wielu nagród festiwalowych (m.in. w Karlowych Warach, Wenecji, Gijon, Teheranie, Mannheim, Moskwie i Giffoni)

10.03 – 110. rocznica urodzin **Józefa Magi** (pseud. Marcin; 1907–1942), robotnika, działacza komunistycznego i oświatowego, organizatora komórek partyjnych w kopalni Silesia, Rafinerii Nafty i na czechowickiej kolei; więzionego za działalność komunistyczną; sekretarza Komitetu Okręgowego KPP Śląska Cieszyńskiego; inicjatora wydania „Trybuny Robotniczej”; organizatora walki z Niemcami w okręgu bielskim; zastrzelonego przez hitlerowców; po II wojnie światowej jego imieniem nazwano ulicę w Bestwinie

12.03 – 80. rocznica śmierci **Kazimierza Micherdzińskiego** (1865–1937), przemysłowca, współzałożyciela katolickiego Stowarzyszenia Rękodzielników w Białej

12.03 – 55. rocznica śmierci **Feliksa Koczura** (1882–1962), długoletniego kierownika i budowniczego szkół na Żywiecczyźnie, działacza ludowego, posła na Sejm Ustawodawczy RP

13.03 – 75. rocznica urodzin **Jana Gąsiorka** (1942-), folklorysty, muzyka i choreografa, założyciela Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca Gilowianka, pracował m.in. z Babiogórzanami w Makowie Podhalańskim, Stryszawiakami w Stryszawie, Małymi Cisami w Ciścu; twórcy zespołu Sędzioly (obecnie Ziemia Żywiecka), szkoleniowca instruktorów i choreografów; autora wielu publikacji o folklorze beskidzkim m.in. *Strój ludowy na Żywiecczyźnie* oraz *Tańce i pieśni dolańskie i laskie na Żywiecczyźnie*; wybranego Człowiekiem Roku Żywiecczyzny 2013

14.03 – 155. rocznica śmierci **Franciszka Mainhalta** (1798–1862), malarza, którego jedyny znany obraz *Ostatnia wieczerza* sygnowany F. Mainhalt maler aus Skotschau 1857 znajduje się w kościele ewangelickim w Goleszowie

15.03 – 110. urodzin **Józefa Oślizła** (1907–1939), pedagoga, nauczyciela biologii i chemii w szkołach Żywca, powiatu bialskiego i Chełmży; zamordowanego przez hitlerowców w lasach bydgoskich we wrześniu 1939 r.

16.03 – 90. rocznica urodzin **Stanisława Dulza** (1927–2006), autora filmów animowanych w SFR w Bielsku-Białej; największe sukcesy przyniosły mu filmy z Bolkiem i Lolkiem, w roku 1977 zrealizował wraz z Władysławem Nehrebeckim pierwszy polski pełnometrażowy film animowany *Wielka podróż Bolka i Lolka*, a w roku 1986 samodzielnie inny pełnometrażowy film pt. *Bolek i Lolek na Dzikim Zachodzie*; został laureatem nagród festiwalowych w Teheranie, Poznaniu, Kalkucie, Szczecinie i Moskwie

21.03 – 55. rocznica śmierci **Jana Szerudy** (1889–1962), urodzonego w Wędryni duchownego Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce, pełniącego obowiązki biskupa Kościoła w latach 1945–1951, biblisty i teologa protestanckiego; profesora Uniwersytetu Warszawskiego, prezesa licznych towarzystw naukowych

22.03 – 60. rocznica urodzin **Józefa Hołarda** (właśc. Józef Hoła; 1957–2015), profesora, artysty, malarza, grafika, plakacisty, pedagoga zamieszkałego w Bielsku-Białej, brał udział w wielu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą; uczestniczył w 8 edycjach Ogólnopolskiego Konkursu Malarstwa Bielska Jesień organizowanego przez Galerię Bielską BWA

23.03 – 25. rocznica śmierci **Adama Mitschy** (1892–1992), polskiego kompozytora, autora *Trzech tańców śląskich* oraz kompozycji akordeonowych: *MiniatURY*, *Obrazy śląskie*, *Suita*; zmarł w Bielsku-Białej w wieku 100 lat

25.03 – 10. rocznica śmierci **Jacka Lecha** (właśc. Leszek Zerhau; 1947–2007), piosenkarza urodzonego w Bielsku-Białej, wokalisty zespołu Czerwono-Czarni ; na V Krajowym Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu w 1967 roku otrzymał wyróżnienie za piosenkę *Pozwólcie śpiewać ptakom*, z zespołem Czerwono-Czarnych wziął udział we wspólnym koncercie z The Rolling Stones oraz w

wystawieniu mszy beatowej *Pan przyjacielem moim*; wylansował wiele popularnych przebojów

27.03 (lub 09.04) – 425. rocznica urodzin **Jerzego Trzanowskiego** (1592–1637), pisarza religijnego, poety, nadwornego kaznodziei barona Jana Sunnegha, proboszcza w Bielsku; jego kancjonał *Cithara sanctorum* zawiera 402 pieśni w dialekcie morawskim i doczekał się 150 wydań

27.03 – 100. rocznica urodzin **Emanuela Kornasa** (1917–?), nauczyciela w Szkole Wydziałowej w Skoczowie; po II wojnie wojnie osiadł w RFN; uprawiał malarstwo, drzeworyt i linoryt, wiele z jego prac przedstawia Skoczów

27.03 – 10. rocznica śmierci **Tadeusza Kocyby** (1933–2007), kompozytora, pedagoga i dyrygenta, artysty żyjącego i tworzącego w Bielsku-Białej, autora muzyki do ok. 160 polskich filmów animowanych; związanego z Teatrem Białaluka i Teatrem Polskim; rozgłos przyniosły mu kompozycje do filmów bielskiego SFR; zainicjował powołanie w Bielsku-Białej Miejskiej Orkiestry Symfonicznej; prowadził zawodową Bielską Orkiestrę Kameralną

30.03 – 170. rocznica (1847) ustanowienia przez władze miasta Bielska **komisarzy pożarowych** spośród obywateli, co zapoczątkowało powstanie straży pożarnej

30.03 – 80. rocznica urodzin **Stanisława Kiereszińskiego** (1937–1993), aktora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej; instruktora teatralnego

30.03 – 75. rocznica urodzin **Zbigniewa Bizonia** (1942-), polskiego kompozytora, saksofonisty tenorowego, organisty, wokalisty i aranżera; założyciela zespołu Bizony; absolwenta liceum muzycznego w Bielsku-Białej

KWIECIEŃ

01.04 – 105. rocznica urodzin **Wojciecha Kani** (1912–1991), majora Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, po II wojnie światowej awansowanego do stopnia podpułkownika; w czasie II wojny światowej w Łodygowicach angażował się w działalność konspiracyjną w ramach ZWZ a po wojnie pełnił funkcję przewodniczącego Środowiska Podhalańczyków i Karpatczyków byłych żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, działającego w Bielsku-Białej

01.04 – 80. rocznica śmierci **Władysława Michejdy** (1876–1937), adwokata we Lwowie i Kijowie, burmistrza Cieszyna w latach 1929–1937

03.04 – 80. rocznica urodzin **Aleksandry Zawieruszanki** (1937-), aktorki i modelki, absolwentki LO im. Stefana Żeromskiego w Bielsku-Białej oraz PWST w Warszawie, ponad 30 lat występującej na deskach warszawskiego Teatru Narodowego; znanej m.in. z roli Fołtasiówny w filmie Stanisława Barei *Mąż swojej żony*, w którym partnerowała Bronisławowi Pawlikowi; w filmie *Walkower* Jerzego Skolimowskiego wystąpiła wspólnie z reżyserem

06.04 – 130. rocznica urodzin **Jana Marcinka** (1887–1965), od 1925 roku nauczyciela i kierownika żywieckich szkół oraz towarzystw śpiewaczych, inscenizatora oper, kompozytora

07.04 – 110. rocznica urodzin **Józefa Niesyta** (1907–1974), nauczyciela, kierownika Szkoły Podstawowej w Wapienicy

08.04 – 100. rocznica urodzin **Tadeusza Pietrzykowskiego** (1917–1991), boksera, trenera, nauczyciela wychowania fizycznego, żołnierza WP; jednego z pierwszych więźniów Auschwitz-Birkenau (nr obozowy 77); zmarł w Bielsku-Białej

08.04 – 85. rocznica urodzin **Zofii Słonki** (1932–2003), działaczki kultury związanej z Bestwiną

08.04 – 75. rocznica urodzin **Małgorzaty Kozłowskiej** (1942–), artystki Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, znanej z wielu niezapomnianych kreacji, np. Erny w *Prezydentkach* W. Schwaba

08.04 – 70. rocznica urodzin **Jerzego Suchego** (1947-), radnego Jaworza

09.04 (lub 27.03) – 425. rocznica urodzin **Jerzego Trzanowskiego** (1592–1637), pastora, pisarza religijnego tworzącego w języku czeskim i łacińskim, poety, nadwornego kaznodziei barona Jana Sunnegha, proboszcza w Bielsku; jego kancjonał *Cithara sanctorum* zawierający ponad 400 pieśni w dialekcie morawskim doczekał się 215 wydań i odegrał ogromną rolę w krzewieniu idei reformacji w krajach słowiańskich, w tym Polsce – z tego powodu Trzanowski zwany jest Słowiańskim Lutrem

09.04 – 75. rocznica urodzin **Andrzeja Gilmana** (1942-), artysty plastyka, laureata Bielskiej Jesieni w 1983 roku

10.04 – 75. rocznica śmierci **Janiny Bühl** (1901–1942), kierowniczkii szkoły w Przyłękowie, polskiej patriotki, która po wybuchu II wojny światowej zajęcia z dziećmi rozpoczynała od odśpiewania polskiego hymnu, uczyła pieśni patriotycznych, a na lekcjach czytała polskie książki; przez wiele miesięcy była więziona i przesłuchiwana, zginęła w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu; mieszkańcy wsi i dzieci ze szkoły prowadzonej niegdyś przez nią zdecydowali, że zasługuje na miano patronki przyłękowskiej placówki

10.04 – 70. rocznica urodzin **Zbigniewa Jurczaka** (1947-), działacza społeczno-kulturalnego, współzałożyciela i działacza Towarzystwa Miłośników Ziemi Wadowickiej

12.04 – 145. rocznica urodzin **Tadeusza Regera** (1872–1938), polskiego działacza socjalistycznego na Śląsku Cieszyńskim, posła do parlamentu Rzeszy i na sejm II RP (1919–1935), prezesa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego

12.04 – 65. rocznica urodzin **Wiesława Czai** (1952-), czechowiczana, inżyniera mechanika, siatkarza, trenera, mistrza świata z 1974 roku z Meksyku, trzykrotnego srebrnego medalisty mistrzostw Europy (1975, 1977, 1979), olimpijczyka z Moskwy (1980); odznaczonego dwukrotnie złotym i dwukrotnie srebrnym Medalem za Wybitne Osiągnięcia Sportowe

15.04 – 120. rocznica urodzin **Stanisława Kwaskowskiego** (1897–1986), pierwszego powojennego dyrektora Teatru Polskiego w Bielsku i Cieszynie (1945–1949)

15.04 – 70. rocznica urodzin **Jacka Lecha** (właśc. Leszek Zerhau; 1947–2007), piosenkarza urodzonego w Bielsku-Białej, wokalisty zespołu Czerwono-Czarni ; na V Krajowym Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu w 1967 roku otrzymał wyróżnienie za piosenkę *Pozwólcie śpiewać ptakom*, z zespołem Czerwono-Czarnych wziął udział we wspólnym koncercie z The Rolling Stones oraz w wystawieniu mszy beatowej *Pan przyjacielem moim*; wylansował wiele popularnych przebojów

15.04 – 20. rocznica śmierci **Janusza Franciszka Pfanhausera** (1908–1997), bankowca, wicedyrektora II Oddziału NBP w Bielsku-Białej, działacza społecznego

16.04 – 260. rocznica urodzin **Georga Grossmanna** (1757–1827), kapłana, proboszcza w Białej, organizatora Katolickiej Szkoły Wydziałowej; wydawcy śpiewnika

17.04 – 60. rocznica śmierci **Jana Szniedera** (1876–1957), kapłana, wikarego w parafii pw. Opatrności Bożej, proboszcza parafii w Komorowicach

18.04 – 70. rocznica urodzin **Lucyny Deckert-Firli** (1947-), artystki i pedagog, uprawiającej malarstwo, grafikę i plakat; od roku 1971 związanej z Cieszynem, uprawiającej malarstwo, grafikę i plakat; członkini bielsko-bialskiego okręgu ZPAP

18.04 – 70. rocznica urodzin **Jerzego Stuhra** (1947-), aktora filmowego i teatralnego, profesora sztuki oraz reżysera, absolwenta SP nr 14 (tzw. szkoły ćwiczeń) oraz LO im. S. Żeromskiego w Bielsku-Białej i PWST w Krakowie (później rektora tej uczelni)

18.04 – 25. rocznica śmierci **Jerzego Wiktora Ruśniaczka** (1930–1992), aktora teatrów warszawskich, historyka sztuki, od 1983 roku pracownika żywieckiego muzeum; konserwatora zabytków w Żywcu; autora wielu prac o Żywiecczyźnie

18.04 – 20. rocznica śmierci **Herberta Czai** (1914–1997), niemieckiego polityka chadeckiego urodzonego w Cieszynie, nauczyciela, doktora filozofii, reprezentanta niemieckich wypędzonych, deputowanego Bundestagu, członka Centralnego Komitetu Niemieckich Katolików i prezesa Związku Wypędzonych w latach, działacza na rzecz polsko-niemieckiego pojednania po roku 1990

19.04 – 130. rocznica urodzin **Franciszka Groëra** (1887–1965), lekarza pediatri urodzonego w Bielsku, członka PAN, profesora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, dyrektora Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, autora około 250 prac naukowych, twórcy tzw. alergometrii; artysty fotografika

19.04 – 105 lat temu (1912) w restauracji Konheisnera w Skoczowie założono miejscowe stowarzyszenie **Czerwonego Krzyża**, liczące początkowo 32 członków

19.04 – 75. rocznica urodzin **Stanisława Goli** (1942–2010), poety, prozaika, publicyisty, laureata kilkuset nagród w konkursach literackich; założyciela grupy poetyckiej Skarabeusz, debiutował w 1961 roku na łamach „Kroniki Beskidzkiej”; nagrodzonego przez prezydenta Bielska-Białej za całokształt twórczości (Ikar 2000) oraz zdobywcy medalu Za zasługi dla województwa śląskiego

19.04 – 70. rocznica urodzin **Klaudiusza Magi** (1947–1971), zapomnianego nieco artysty urodzonego w Mikuszowicach Śląskich, aranżera, muzyka i kompozytora Czerwono-Czarnych oraz Tarpanów, brał udział w tworzeniu mszy beatowej; zmarł śmiercią tragiczną w niewyjaśnionych okolicznościach w Podkowie Leśnej w 24 roku życia; został pochowany na cmentarzu przy kościele Świętej Barbary w Bielsku-Białej

19.04 – 60. rocznica urodzin **Czesława Węglarza** (1957-), muzyka, znawcy folkloru, multiinstrumentalisty, twórcy ludowego, działacza społecznego z Ciśca, pasjonata Beskidów, nauczyciela gry na instrumentach ludowych: gajdach, instrumentach pasterskich, basach i skrzypcach, w kapeli Ochodzita grającego na unikatowych instrumentach ludowych; długoletniego instruktora

muzycznego Regionalnego Zespołu Wierchy w Milówce, Cisy i Małe Cisy w Ciścu, Haśnik z Węgierskiej Górki, Grojcowianie z Wieprza oraz Gronie i Sędzioty z Żywca

21.04 – 45. rocznica śmierci **Wojciecha Stanisława Olszowskiego** (1916–1972), polskiego prezbitera katolickiego obrządku łacińskiego, urodzonego w Żywcu, biskupa tytularnego Atrybi i administratora apostolskiego; w czasie II wojny światowej prowadzącego posługę kapłańską na Ukrainie; po wojnie więzionego w gułagach w Kazachstanie; po deportacji do Polski, osiadł we Wrocławiu gdzie był diecezjalnym duszpasterzem niewidomych; mianowany papieskim szambelanem honorowym przez Jana XXIII (1962)

23.04 – 80. rocznica śmierci **Franciszka Zitzmana** (1875–1937), malarza, portrecisty, autora obrazów o tematyce religijnej i historycznej; współpracował z działającym w Krakowie Zielonym Balonikiem, dla którego rzeźbił lalki; po I wojnie światowej osiadł w Leszczynach k. Bielska Białej, gdzie podjął pracę nauczyciela rysunków i przyrody w Gimnazjum im. A. Asnyka, przyjaźnił się z zamieszkałym w Bystrej Śląskiej Julianem Fałatem, udzielał się w miejscowym środowisku kulturalnym; był ojcem Jerzego Zitzmana

23.04 – 65. rocznica urodzin **Floriana Kohuta** (1952-), artysty, malarza plenerowego, którego głównym tematem twórczości są strachy polne; członka Związku Polskich Artystów Plastyków; założyciela autorskiej galerii Pod Strachem Polnym w Rudzicy (1991); pomysłodawcy i organizatora Święta Stracha Polnego, przyciągającego do Rudzicy tłumy wielbicieli; prace artysty cieszą się wielkim powodzeniem u kolekcjonerów tak krajowych jak i zagranicznych

24.04 – 170. rocznica urodzin **Siegmunta Markusfelda** (1847–1903), współtwórcy komunikacji tramwajowej w Bielsku, radnego Bielska, dyrektora Bielskiej Kasy Oszczędności

27.04 – 95. rocznica urodzin **Antoniego Jurasza** (1922–2011), aktora, znanego m.in. z roli ojca Leszka – głównego bohatera popularnego w latach 70. serialu telewizyjnego *Daleko od szosy*; pięć lat spędził w hitlerowskich obozach koncentracyjnych

28.04 – 20. rocznica śmierci **Tadeusza Patana** (1930–1997), dziennikarza

związanego z „Kroniką Beskidzką” i „Głosem Ziemi Cieszyńskiej”

29.04 – 180. rocznica urodzin **Jana Tomaszczyka** (1837–1915), rolnika, działacza społecznego i narodowego, współzałożyciela Czytelni Katolickiej w Zabrzegu, wójta Zabrzega

30.04 – 90. rocznica urodzin **Przemysława Tomasza Wasilewskiego** (1927–2006), inżyniera maszyn, nauczyciela akademickiego związanego z Politechniką Łódzką oraz Akademią Techniczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej

30.04 – 80. rocznica urodzin **Zuzanny Gwarek** (1937–2015), wybitnej beskidzkiej twórczyni ludowej, koronczarki, założycielki i wieloletniej opiekunki Izby Pamięci Marii Gwarek-Muzeum Koronki w Koniakowie; tancerki i folklorystki w Zespole Regionalnym Koniaków; uhonorowanej prestiżowymi wyróżnieniami, m.in. nagrodą im. Oskara Kolberga i odznaką Zasłużonego Działacza Kultury

MAJ

01.05 – 105. rocznica urodzin **Jana Pelara** (1912–1940), utalentowanego malarza, absolwenta Seminarium Nauczycielskiego w Cieszynie; nauczyciela w Szkole Wydziałowej w Skoczowie oraz innych placówkach na Śląsku; w 1939 roku zmobilizowany jako podporucznik piechoty, rezerwista; dostał się do niewoli sowieckiej, był więźniem Kozielska, zginął w Katyniu zamordowany na mocy decyzji Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940 roku przez funkcjonariuszy NKWD

02.05 – 120. rocznica urodzin **Adolfa Hyły** (1897–1965), artysty malarza urodzonego w Białej, ucznia Jacka Malczewskiego; autora najbardziej znanego wizerunku Jezusa Miłosiernego – obrazu *Jezu ufam Tobie*, który dla Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Krakowie Łagiewnikach namalował w 1944 r. jako wotum dziękczynne za ocalenie rodziny z wypadków wojennych

04.05 – 75. rocznica śmierci **Franciszka Bryi** (1910–1942), Sługi Bożego urodzonego w Rajczy duchownego katolickiego, męczennika za wiarę,

aresztowanego przez Gestapo, przesłuchiwanego i więzionego na Pawiaku; wywiezionego do hitlerowskiego obozu koncentracyjnego w Auschwitz-Birkenau, a następnie do obozu zagłady w Dachau, został jednym z bohaterów filmu Wandy Rollny *Czas wielkiej próby*

04.05 – 70. rocznica urodzin **Kazimierza Kalisza** (1947-), inżyniera odlewnika, prezydenta Bielska-Białej w latach (1985–1990), związanego z Bielsko-Bialskim Towarzystwem Sportowym

05.05 – 150. rocznica urodzin **Józefy Hałacińskiej** (właśc. Joanna Ewa Hałat; imię zakonne s. Katarzyna; 1867–1946), pochodzącej z Bulowic Służebnicy Bożej, zakonnicy katolickiej, założycielki oraz przełożona generalnej Zgromadzenia Sióstr Pasjonistek; po osiedleniu w Hałcnowie (1891), siostrze Katarzynie powierzono budowę domów zakonnych: w Oświęcimiu (1892–94), Żywcu (1896–97), Stryju (1897–1902), a także sierocińca w Oświęcimiu

06.05 – 260. rocznica urodzin **Jana Piotra Brzuski** (1757–1840), pochodzącego ze Śląska Cieszyńskiego księdza, lekarza, pisarza, kolekcjonera ksiązek; pełniącego funkcję wikarego, administratora, proboszcza, dziekana, radcy konsystorza oraz powiatowego inspektora szkół

08.05 – 50. rocznica śmierci **Edwarda Fedorowicza** (1906–1967), dyrektora Liceum Pedagogicznego w Bielsku-Białej, radnego Miejskiej Rady Narodowej

09.05 – 210. rocznica urodzin **Pawła Ciencialy** (1807–1883), działacza narodowego pochodzącego z Lesznej Dolnej, nauczyciela

10.05 – 80. rocznica urodzin **Mariana Bucaly** (1937-), rzeźbiarza ludowego z okolic Suchej, jego rzeźbione w korze figurki biednych ludzi określane są zimorodkami beskidzkimi lub bucałkami; autora wystroju kościoła w Chroczy

10.05 – 50. rocznica śmierci **Wacława Gutta** (1894–1967), nauczyciela z LO im. Mikołaja Kopernika, współautora podręcznika trygonometrii, współtwórcy Klubu Stronictwa Demokratycznego w Bielsku-Białej

11.05 – 110. rocznica śmierci **Jerzego Bogusława Heczki** (1825–1907), duchownego luterańskiego związanego ze Śląskiem Cieszyńskim, pisarza religijnego, autora pieśni kościelnych, twórcy jednego z najpopularniejszych polskich kancjonałów ewangelickich pt. *Kancyonał czyli śpiewnik dla chrześcian ewangelickich*, do dzisiaj używanych na Zaolziu

12.05 – 110. rocznica urodzin **Pawła Kubisza** (1907–1968), niezależnego poety zaolziańskiego, działacza społecznego tępionego przez władze czeskie i niemieckie

12.05 – 105. rocznica urodzin **Franciszka Suknarowskiego** (1912–1998), artysty rzeźbiarza i malarza, pedagoga, działacza kultury, założyciela przedwojennej Grupy Plastyków Beskidzkich Czartak II, współzałożyciela Klubów Pracy Twórczej Beskidy i Beskidnicy; po II wojnie światowej nauczyciela, m.in. w PLSP w Bielsku-Białej oraz dyrektora Państwowego Ogniska Plastycznego; jest autorem pomnika pt. *Macierzyństwo* w bielskim os. M. Kopernika; prace artysty znajdują się w zbiorach Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej

14.05 – 250. rocznica urodzin **Johanna Chmiela** (1767–1838), pastora, nauczyciela w Szkole Ewangelickiej w Cieszynie w latach 1790–1797; od roku 1800 posługiwał jako pastor w Jaworzu, w 1808 objął stanowisko proboszcza w Białej

14.05 – 145. rocznica urodzin **Zofii Kirkor-Kiedroniowej** (1872–1952), działaczki społecznej, działaczki PPS, w latach 1894–1896 przebywającej na zesłaniu w Permie i Jekaterynosławiu; działaczki Macierzy Szkolnej Śląska Cieszyńskiego, członkini Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego; pamiętającej o krzywdach, jakich doznała jej rodzina z rąk czeskich agresorów, robiła wszystko, żeby o Polakach na Zaolziu nie zapomnieli również polskie władze

14.05 – 90. rocznica śmierci **Jana Michejdy** (1853–1927), adwokata, polityka, członka ścisłego kolegium Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego, pierwszego polskiego burmistrza Cieszyna

14.05 – 90 lat temu (1927) otwarto nową **linię kolejową** z Chybia do Skoczowa

14.05 – 70. rocznica urodzin **Zofii Krupińskiej** (1947-), działaczki społeczno-kulturalnej, tancerki, w 1965 roku w Szczyrku wspólnie z ojcem Janem

Więziem założyła zespół Ondraszek; redaktorki i wydawcy „Gazety Szczyrkowskiej”

15.05 – 85. rocznica urodzin **Jana Jurecki** (1932–1983), pedagoga, wieloletniego kierownika artystycznego i dyrygenta Lutni oraz dyrektora żywieckiej PSM

15.05 – 50. rocznica śmierci **Franciszka Walusiaka** (1896–1967), sołtysa Porąbki, rolnika

16.05 – 110. rocznica urodzin **Jana Blatona** (1907–1948), doktora nauk fizycznych, wynalazcy, odkrywcy magnetycznych linii dipolowych; pochodził ze Sporysza k.Żywca, uczęszczał do bielskiego gimnazjum, które ukończył z odznaczeniem

17.05 – 80. rocznica urodzin **Zdzisława Czajkowskiego** (1937-), fotografa, współpracownika „Trybuny Robotniczej” i „Kroniki Beskidzkiej”, współautora albumów fotograficznych o Bielsku-Białej

18.05 – 110. rocznica urodzin **Władysława Oszeldy** (1907–2005), dziennikarza, działacza na rzecz Polonii; przed II wojną światową red. nac. „Wydawnictw Światowego Związku Polaków zza Granicy”, założyciela Klubu Propozycji w Cieszynie (1961), organizującego życie społeczne i kulturalne mieszkańców ziemi cieszyńskiej

20.05 – 150. rocznica urodzin **Antoniego Macoszka** (1867–1911), księdza katolickiego, działacza społecznego, publicysty; proboszcza w parafii pod wezwaniem NMP w Dziedzicach (1901); założyciela Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie (1901); redaktora „Pośla Związku Śląskich Katolików”; od 1910 wiceprezesa Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego; autora *Przewodnika po Śląsku Cieszyńskim wraz z opisem topograficzno-etnograficznym i szkicem dziejów Księstwa Cieszyńskiego*; zmarł w wyniku ran, odniesionych podczas napadu rabunkowego na jego probostwo w Dziedzicach

20.05 – 85. rocznica urodzin **Władysława Rakowskiego** (1932–2006), muzyka, pedagoga, dyrektora PSM w Cieszynie, dyrygenta Lutni i Cieszyńskiej Orkiestry Symfonicznej, założonej przez niego w 1978 roku, kierownika

muzycznego Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej; działacza społecznego, radnego miasta Cieszyna

20.05 – 85. rocznica urodzin **Bernadetty Turno** (1932-), od 1957 roku pracownicy Muzeum w Bielsku-Białej, długoletniej dyrektorki tej placówki

25.05 – 25. rocznica ustanowienia **diecezji bielsko-żywieckiej** – papież Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae populus*, z części ówczesnej diecezji katowickiej i archidiecezji krakowskiej ustanowił diecezję bielsko-żywiecką; jest ona podzielona na 22 dekanaty, w skład których wchodzi 204 parafie

28.05 – 110. rocznica urodzin **Władysława Miodowicza** (1907–1993), filozofa, meteorologa, klimatologa, społecznika, autora monografii o Babiej Górze, przewodników beskidzkich, map; przed wojną gospodarza schroniska na Markowych Szczawinach i kierownika obserwatorium meteo-astronomicznego na szczycie Popa Iwana w Czarnohorze; w czasie II wojny światowej kapitana lotnictwa polskiego i brytyjskiego, po jej zakończeniu żył na Malajach i w Australii; po powrocie do kraju w 1967 roku był społecznym opiekunem szlaków tatrzańskich i beskidzkich

28.05 – 60. rocznica śmierci **Zdzisława Gedliczka** (1888–1957), malarza, autora projektu polichromii dla kościoła w Białej, ilustratora książek Emila Zegadłowicza; pedagoga

28.05 – 55. rocznica śmierci **Kazimiery Alberti** (1898–1962), polskiej poetki, powieściopisarki, tłumaczki, działaczki kulturalnej; od 1930 roku mieszkanki Białej Krakowskiej, przyczyniła się do ożywienia życia literackiego w Białej Krakowskiej i Bielsku, zajmowała się szeroko rozumianą działalnością kulturalną, wraz z mężem Stanisławem Alberti w swoim domu prowadziła salon literacki; w Krakowie, działała w konspiracji, była więziona w niemieckim obozie Ravensbrück; po II wojnie światowej wyjechała do Włoch

28.05 – 25 lat temu (1992) na bazie Fabryki Samochodów Małolitrażowych w Bielsku-Białej i Tychach powstała firma **Fiat Auto Poland SA** należąca do grupy Fiat Auto

29.05 – 380. rocznica śmierci **Jerzego Trzanowskiego** (1592–1637), pastora,

pisarza religijnego tworzącego w języku czeskim i łacińskim, poety, nadwornego kaznodziei barona Jana Sunnegha, proboszcza w Bielsku; jego kancjonał *Cithara sanctorum* zawierający ponad 400 pieśni w dialekcie morawskim doczekał się 215 wydań i odegrał ogromną rolę w krzewieniu idei reformacji w krajach słowiańskich, w tym Polsce – z tego powodu Trzanowski zwany jest Słowiańskim Lutrem

30.05 – 135. rocznica urodzin **Feliksa Koczura** (1882–1962), długoletniego kierownika i budowniczego szkół na Żywiecczyźnie, działacza ludowego, posła na Sejm Ustawodawczy RP

CZERWIEC

01.06 – 95. rocznica urodzin **Anieli Jończy** (1922–1971), działaczki społecznej z Soblówki, poetki ludowej, twórczyni ZPiT Soblówka, członkini Koła Gospodyń Wiejskich pielęgnującej tradycje regionalne, obrzędy i zwyczaje ludowe; została pochowana jest na cmentarzu w Ujsołach

04.06 – 120. rocznica śmierci **Theodora Sixta** (1834–1897), austriackiego przedsiębiorcy, działacza społecznego i filantropa; właściciela farbiarni w Wapienicy k. Bielska; grał na giełdzie, skupującego akcje bielskich przedsiębiorstw; jednego z najbogatszych mieszkańców Bielska drugiej połowy XIX w.

06.06 – 705 lat temu (1312) Mieszko cieszyński nadał we władanie mieszkańcom Bielska **las między Mikuszowicami a Kamienicą** (obecnie Cygański Las); dokument jest najstarszą wzmianką pisemną o Bielsku

06.06 – 100. rocznica urodzin **Juliana Szczygła** (1917–?), animatora ruchu muzycznego, twórcy i dyrygenta orkiestr dętych na Żywiecczyźnie

08.06 – 85. rocznica urodzin **Piotra Augustyniaka**, (1932-), aktora teatralnego, także filmowego i telewizyjnego, związanego ze Sceną Polską Teatru Cieszyńskiego, Starym Teatrem i Teatrem Rozmaitości w Krakowie oraz Teatrem Muzycznym w Łodzi

09.06 – 70. rocznica urodzin **Bohdana Smolenia** (1942–2016), polskiego aktora, piosenkarza komediowego, artysty estradowego, satyryka, współtwórcy słynnego w okresie PRL kabaretu Tey z Poznania; filantropa, założyciela Fundacji Stworzenia Pana Smolenia, a także absolwenta SP nr 3 i LO im. Mikołaja Kopernika w Bielsku-Białej

10–19.06 – 150. rocznica (1867) otwarcia pierwszej w Bielsku **wystawy przemysłowej**

11.06 – 55. rocznica śmierci **Józefa Bergera** (1901–1962), urodzonego w Orłowej polskiego duchownego ewangelickiego, teologa, erudyty, malarza, działacza politycznego II RP, prezesa Stronnictwa Ludowego w Republice Czechosłowackiej, aktywnego działacza Związku Młodzieży Ewangelickiej i Związku Harcerstwa Polskiego w Czechosłowacji, Sekcji Narciarskiej Watra cieszyńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Beskid Śląski w Orłowej na Zaolziu; więźnia Oświęcimia i Dachau; wygnanego z Zaolzia w 1952 roku

12.06 – 60. rocznica śmierci **Franciszka Tanewskiego** (1879–1957), właściciela drogerii w Białej, prezesa Kongregacji Kupców, współzałożyciela Banku Kupieckiego w Białej

13.06 – 75. rocznica śmierci **Michała Jeziorskiego** (1892–1942), legionisty, nauczyciela, działacza społecznego, założyciela Muzeum Ziemi Żywieckiej, członka ruchu oporu (m.in. AK); zmarłego z wycieńczenia w niemieckim obozie w Dachau

15.06 – 65. rocznica śmierci **Zofii Kirkor-Kiedroniowej** (1872–1952), działaczki społecznej, działaczki PPS, w latach 1894–1896 przebywała na zesłaniu w Permie i Jekaterynosławiu; działaczki Macierzy Szkolnej Śląska

Cieszyńskiego, członkini Rady Narodowej Śląska Cieszyńskiego; pamiętała o krzywdach, jakich doznała jej rodzina z rąk czeskich agresorów, robiła wszystko, żeby o Polakach na Zaolziu nie zapomnieli również polskie władze

19.06 – 90. rocznica urodzin **Bogusława Heczki** (1927-), malarza akwarelisty, rysownika; współzałożyciela i prezesa grupy plastycznej Brzimy w Wiśle, działacza w reaktywowanym Stowarzyszeniu Twórczym Brzimy w Ustroniu; twórcy autorskiej galerii Na Gojach (1987), poszerzonej o galerię ustrońskich twórców w Muzeum Hutnictwa i Kuźnictwa (1993) i Zakładzie Przyrodoleczniczym (1996); odznaczonego Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotą Odznaką Za Opiekę nad Zabytkami, a w roku 2000 uhonorowanego Laurem Srebrnej Cieszynianki – najwyższym wyróżnieniem na Ziemi Cieszyńskiej

19.06 – 40. rocznica śmierci **Leszka Lorka** (1922–1977), scenarzysty, plastyka, reżysera, klasyka i pioniera polskiej animacji, współzałożyciela Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, współautora plastycznych postaci w serialu *Bolek i Lolek*, laureata nagród w Mar del Plata i Krakowie

29.06 – 220. rocznica urodzin **Józefa Lompy** (1797–1863), górnośląskiego działacza, poety, tłumacza, publicyisty, współpracownika wielu ówczesnych pism, prozaika, pioniera oświaty ludowej oraz etnografii na Śląsku; autora podręczników języka polskiego

30.06 – 130. rocznica urodzin **Józefa Kobieli** (1887–1971), burmistrza Bielska, budowniczego zapory wodnej w Wapienicy

30.06 – 115. rocznica śmierci **Jana Bystronia** (pseud. Marian Czeszewski; 1860–1902), polskiego językoznawcy, szczególnym jego zainteresowaniem cieszyły się dialekty polskie na Śląsku Cieszyńskim; zbierał pieśni ludowe ze Śląska Cieszyńskiego, współpracował z pismami „Gwiazdka Cieszyńska” i „Slovansky Sbornik”; był ojcem Jana Stanisława Bystronia

LIPIEC

01.07 – 95. rocznica urodzin **Józef Pary** (1922-), dyrektora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej (1967–1973), wybitnego aktora i realizatora dramatów klasycznych i sztuk Tadeusza Różewicza, znanego m.in. z inscenizacji *Persów*, *Ajschylosa* czy *Kartoteki* Różewicza; zapamiętanego z roli *Komisarza Przygody* w filmach *Vabank I* i *Vabank II* Juliusza Machulskiego

01.07 – 30. rocznica śmierci **Rudolfa Paszka** (1914–1987), nauczyciela, dyrektora szkoły podstawowej w Międzyrzeczu, działacza społecznego, wójta Rudzicy

02.07 – 125. rocznica urodzin **Marii Anny Kępińskiej** (1892–1980), żywieckiej działaczki katolickiej i społecznej, publicystki, która wraz z arcyksiężną Alicją Habsburg zorganizowała Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej

02.07 – 45. rocznica śmierci **Anieli Jończy** (1922–1972), poetki ludowej, działaczki społecznej, twórczyni ZPiT Sobkówka

04.07 – 25. rocznica śmierci **Marka Miksia** (1946–1992), lekarza, kierownika i budowniczego ośrodka zdrowia w Radziechowach, społecznika, muzyka, bibliofila, kierownika artystycznego ZR Wieśnik w Radziechowach

05.07 – 110. rocznica urodzin **Marii Wardasówny** (1907–1986), powieściopisarki, autorki m.in. powieści biograficznej o Franciszku Żwirce i Stanisławie Wigurze; w cyklu powieściowym *Wyłom* przedstawiła wieś na Śląsku Cieszyńskim na przełomie XIX i XX wieku; narciarki, taterniczki, pionierki i propagatorki lotnictwa w Polsce; w czasie II wojny światowej uczestniczki działań partyzanckich; pierwszej na Śląsku motocyklistki; po II wojnie światowej mieszkanki Skoczowa

05.07 – 5. rocznica śmierci **Hildegardy Filas-Gutkowskiej** (1943–2012), poetki urodzonej i zamieszkałej w Bielsku-Białej, prozatkini; członkini Grupy Literackiej Gronie działającej przy TMZZ oraz Apostrofa z Bielska-Białej

06.07 – 80. rocznica urodzin **Zdzisława Kudły** (1937-), plastyka, reżysera filmów animowanych, scenarzysty i scenografa; związanego ze Studium Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, dyrektora Studia Filmów Rysunkowych

07.07 – 130. rocznica urodzin **Jana Łyska** (1887–1915), pedagoga, działacza kulturalno-oświatowego, inicjatora powołania skautingu na Śląsku Cieszyńskim, pisarza i poety związanego z Cieszynem i Śląskiem Cieszyńskim (dialektolog Kazimierz Nitsch nazwał go Śląskim Tetmajerem); kierownika szkoły w Jaworzcu do wybuchu I wojny światowej; poległ 5 listopada 1915 roku w bitwie Legionów jako dowódca oddziału śląskiego pod Kostiuchnowką na Wołyniu

08.07 – 100. rocznica urodzin **Roberta Niesyta** (1917–1997), prawnika, prokuratora, radcy prawnego, wójta Jaworza

09.07 – 90. rocznica urodzin **Zofii Rączki** (1927–2010), zasłużonej dla ziemi żywieckiej historyczki, autorki wielu publikacji o regionie, do których materiały zbierała m.in. w Brukseli, Madrycie i Paryżu; malarki i poetki

11.07 – 75. rocznica urodzin **Tomasza Stańko** (1942-), polskiego trębacza jazzowego, kompozytora, organizatora i dyrektora artystycznego festiwalu Jazzowa Jesień w Bielsku-Białej; pierwsza edycja festiwalu miała miejsce w roku 2003

13.07 – 400. rocznica śmierci **Adama Wacława** (1574–1617), księcia cieszyńskiego; dla poprawy położenia materialnego zaskarbił sobie względy panujących Habsburgów; w 1610 r. zmienił wyznanie z ewangelickiego i stał się gorliwym katolikiem

13.07 – 190. rocznica śmierci **Georga Grossmanna** (1757–1827), kapłana, proboszcza w Białej, organizatora Katolickiej Szkoły Wydziałowej, wydawcy śpiewnika

14.07 – 115. rocznica urodzin **Czesława Kuryatty** (1902–1951), artysty malarza, portrecisty, twórczością związanego z Wisłą i Beskidem Śląskim; swe prace wystawiał w wielu miastach Polski; zmarł w Cieszynie, pochowany został na cmentarzu katolickim w Wiśle

16.07 – 125. rocznica urodzin **Jana Krzaka** (1892–1946), bojownika o polskość w latach 1918–1922, dwukrotnie odznaczonego Krzyżem Walecznych, uczestnika kampanii wrześniowej, więzionego przez hitlerowców jako oficera rezerwy w Oflagu II c w Woldenbergu; pedagoga, długoletniego kierownika szkoły podstawowej w Ślemieniu

16.07 – 85. rocznica urodzin **Jerzego Schönborna** (1932–2007), polskiego krytyka filmowego urodzonego w Żywcu, publicysty współpracującego z miesięcznikami „Film” i „Kino”, animatora kultury, eksperta Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej; w latach 1963–1964 dyrektora Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

18.07 – 120. rocznica (1897), oddania do użytku **schroniska na Szyndzielni** (Beskidenverein)

19.07 – 135. rocznica urodzin **Alfonsa Osadzińskiego** (1882–1940), pedagoga, nauczyciela w Malcu i Czańcu, w latach 1915–1918 przebywającego w niewoli rosyjskiej na Syberii; w kwietniu 1940 r. aresztowanego i przewiezionego do Dachau, zmarł z wycieńczenia w KL Mauthausen-Gusen

20.07 – 110. rocznica urodzin **Stanisława Rynkiewicza** (1907–1991), instruktora teatralnego, przed wojną grywał w wileńskiej Reducie, w której Juliusz Osterwa przydzielał mu niewielkie role; od 1952 roku pracownika Elektrowni Wodnej w Porąbce; organizatora amatorskiego ruchu teatralnego w Porąbce

23.07 – 90. rocznica urodzin **Mariana Namysłowskiego** (1927-), malarza beskidzkich krajobrazów, współzałożyciela i prezesa działającej przy FSM

grupy plastyków-amatorów Paleta, członka Stowarzyszenia Plastyków Amatorów Ondraszek

23.07 – 30. rocznica śmierci **Leopolda Dutkiewicza** (1910–1987), reżysera teatrów lakowych, publicyści, filozofa, bibliotekarza; pracował na stanowisku kierownika literackiego i reżysera w bielskim Teatrze Lalek Banialuka

24.07 – 105. rocznica urodzin **Józefa Meissnera** (1912–?), nestora skoczowskich piekarzy, od uzyskania dyplomu mistrzowskiego pracował w piekarni Adolfa Kamińskiego przy Małym Rynku w Skoczowie, później we własnych lub spółdzielczych piekarniach w Ligocie, Wiedniu, Cieszynie, Ustroniu i Skoczowie

25.07 – 135. rocznica śmierci **Karla Samuela Schneidera** (1801–1882), ewangelickiego pastora i polityka, wybranego na urząd bielskiego pastora (1838), seniora śląskiego (1858) i superintendenta morawsko-śląskiego (1864); w 1848 wybrany jako jedyny protestant do Sejmu Rzeszy; został pochowany na Starym Cmentarzu Ewangelickim w Bielsku-Białej

25.07 – 70. rocznica urodzin **Patrycjusza Kosmowskiego** (1947-), inżyniera, działacza związkowego, związanego z MKZ Solidarność Regionu Podbeskidzie

26.07 – 105. rocznica urodzin **Józefa Macha** (1912–2009), piekarza z zawodu, założyciela GS Samopomoc Chłopska, twórcy zespołów teatralnych i regionalnych (m.in. Brenna); instrumentalisty, reżysera i rzeźbiarza

28.07 – 120. rocznica urodzin **Edwarda Moronia** (1897–1978), oficera Armii Błękitnej gen. J. Hallera; pracownika KKO Bank w Bielsku, w czasie II wojny światowej członka wywiadu AK; współorganizatora Towarzystwa Śpiewaczego Lutnia

28.07 – 100. rocznica urodzin **Józefa Sanaka** (1917–2008), księdza prałata, duchownego diecezji bielsko-żywieckiej, kapelana bielskiej Solidarności, działacza konspiracyjnego w czasie II wojny światowej, członka Armii Krajowej, więźnia politycznego w okresie stalinowskim

29.07 – 110. rocznica urodzin **Tadeusza Zygmunta Karoliniego** (1907–1976), lekarza, dyrektora Miejskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bielsku-Białej

29.07 – 80. rocznica urodzin **Włodzimierza Czerwa** (1937–1993), malarza amatora pochodzącego z Chełmka, jednego z najoryginalniejszych przedstawicieli nurtu tzw. malarstwa prymitywnego; alegorysty systemu komunistycznego; artysty działającego w chełmeckim Robotniczym Stowarzyszeniu Twórców Kultury; zdobywcy nagrody w wojewódzkim konkursie *Wisła w malarstwie twórców nieprofesjonalnych* (1980)

SIERPIEŃ

03.08 – 120. rocznica urodzin **Olgi Pytlik** (1897–1993), żywieckiej nauczycielki, wychowawczyni wielu pokoleń nauczycieli muzyki

06.08 – 105. rocznica śmierci **Ferdynanda Jakuba Obtulowicza** (1851–1912), urodzonego w Żywcu doktora medycyny związanego z Krakowem i Lwowem, prezesa Towarzystwa Higienicznego; autora licznych prac poświęconych higienie, medycynie sądowej, epidemiologii i chorobom skórnym; odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Franciszka Józefa (1908)

06.08 – 50. rocznica śmierci **Alojzego Bodziocha** (1902–1967), działacza socjalistycznego i komunistycznego, członka Gminnej Rady Narodowej w Jasienicy

10.08 – 195. rocznica urodzin **Jana Kalinciaka** (1822–1871), orawskiego pedagoga, pisarza, działacza społecznego na Śląsku Cieszyńskim; współpracownika ks. Leopolda M. Otto

10.08 – 65. rocznica urodzin **Jerzego Pilcha** (1952-), polskiego pisarza pochodzącego z Wisły, publicysty, dramaturga i scenarzysty filmowego; laureata

nagrody Paszport Polityki za powieść *Bezpowrotnie utracona leworęczność*
i Nagrody Literackiej Nike za powieść *Pod Mocnym Aniołem*

14.08 – 95. rocznica urodzin **Edwarda Londzina** (1922–1993), muzyka,
grającego m.in. w duecie z Lidią Grychtołówną i w WOSPR w Katowicach,
dyrygenta orkiestry, pedagoga Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie

14.08 – 45. rocznica śmierci **Adama Niedoby** (1906–1972), nauczyciela,
działacza społecznego i kulturalnego, regionalisty; po II wojnie światowej
powrócił na Śląsk Cieszyński i osiadł w Wiśle, utworzył szkołę podstawową
w Głębcach oraz na Małym Stożku (była to wówczas najwyżej położona szkoła
w polskich Beskidach); w latach 1950–1970 kierował zespołem regionalnym
Wisła, skomponował dla zespołu wzruszającą pieśń pt. *Szumi jawor* – która
stała się niepisany hymnem wszystkich górali śląskich

15.08 – 170. rocznica urodzin **Hugona Antona Dittricha** (1847–1912),
urzędnika kolejowego, zastępcy naczelnika dworca Kolei Północnej w Bielsku

15.08 – 155. rocznica urodzin **Jerzego Kubisza** (1862–1939), pedagoga,
działacza społecznego, redaktora i wydawcy „Miesięcznika Pedagogicznego”;
zmarł w Cieszynie

18.08 – 100. rocznica urodzin **Tadeusza Damka** (1917–1989), działacza
społecznego, inicjatora odbudowy Domu Polskiego w Bielsku

19.08 – 230. rocznica urodzin **Karola Kolaczka** (1787–1850), nauczyciela
w szkole miejskiej w Białej, organisty w bialskim kościele ewangelickim

19.08 – 25. rocznica śmierci **Aleksandra Olszowskiego** (1916–1992), inżyniera
leśnika, członka Tajnej Organizacji Wojskowej (TOW), Związku Walki Zbrojnej
(ZWZ) i AK, działacza Towarzystwa Śpiewaczego Lutnia

21.08 – 35. rocznica śmierci **Helmuta Kajzara** (1941–1982), dramaturga,

reżysera teatralnego, teoretyka teatru, twórcy koncepcji teatru metacodziennego; reżysera wielu sztuk Tadeusza Różewicza; absolwenta SP w Grodźcu i gimnazjum w Bielsku-Białej; członka Związku Literatów Polskich odznaczonego Srebrnym Krzyżem Zasługi (1979)

22.08 – 60. rocznica urodzin **Franciszka Nastulczyka** (1957-), poety urodzonego w Bystrzycy nad Olzą, tłumacza poezji czeskiej i słowackiej, absolwenta UJ w Krakowie, nauczyciela w Bielsku-Białej, członek zespołu redakcyjnego kwartalnika literacko-artystycznego „Pobocza”

23.08 – 105. rocznica urodzin **Ludwika Klimka** (1912–1992), malarza-kolorysty, już jako dziecko wystawiającego swe prace malarskie w rodzinnym mieście Skoczowie, studenta w ASP w Krakowie, w czasie pobytu na stypendium we Francji zastała go II wojna światowa, uczestnika akcji ruchu oporu; po II wojnie światowej osiadł w Antibes na Lazurowym Wybrzeżu; był znanym kolorystą, wystawiał w wielu krajach Zachodu, w Azji i Ameryce

23.08 – 40. rocznica śmierci **Zdzisława Marii Okuljara** (pseud. Kotra; 1911–1977), literata, publicysty, studenta medycyny, polonistyki, sławistyki, historii sztuki i religioznawstwa; kierownika literackiego Teatru Lalek Banialuka, Studia Filmów Rysunkowych i Teatru Polskiego w Bielsku-Białej

25.08 – 125. rocznica urodzin **Michała Jeziorskiego** (1892–1942), legionisty, nauczyciela, działacza społecznego, założyciela Muzeum Ziemi Żywieckiej, członka ruchu oporu (m.in. AK); zmarł z wycieńczenia w niemieckim obozie w Dachau

25.08 – 110. rocznica urodzin **Ludwika Brożka** (pseud. Jan Kurzelowski; 1907–1976), bibliotekarza, bibliografa, kustosa Muzeum w Cieszynie, publicysty, nauczyciela, folklorysty Śląska Cieszyńskiego zwanego Cieszyńskim Estreicherem, współpracował z *Polskim Słownikiem Biograficznym*; zgromadził 15 tysięcy książek i broszur, które po jego śmierci w całości kupił Uniwersytet Śląski dla Biblioteki Wydziału Filologicznego w Sosnowcu

26.08 – 45 lat temu (1972) **złoty olimpijski medal** na XX IO w Monachium zdobył Zygmunt Smalcerz polski sztangista, trener oraz działacz sportowy urodzony w 1941 roku w Bestwince, trzykrotny mistrz świata w kat. 52 kg; trener reprezentacji USA

28.08 – 80. rocznica śmierci **Leona Ohli** (1872–1937), urzędnika, społecznika, działacza sportowego, miłośnika Białej

WRZESIEŃ

01.09 – 85. rocznica urodzin **Ryszarda Palucha** (1932–2005), legendarnego charakteryzatora i perukarza Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, laureata m.in. Złotej Maski dla artystów teatru

01.09 – 70. rocznica (1947) utworzenia **Biblioteki Miejskiej w Białej** (obecnie Dzielnicowa Biblioteka Publiczna)

03.09 – 25. rocznica śmierci **Adolfa Kantora** (pseud. Bolko; 1910–1992), urodzonego w Suchej Górnjej na Zaolziu sportowca amatora, boksera, lekkoatlety; wielkiego społecznika i wychowawcy młodzieży, po II wojnie światowej organizatora życia sportowego po obu stronach Olzy, prowadził działalność sportową przy Polskim Związku Kulturalno-Oświatowym (PZKO)

04.09 – 160. rocznica urodzin **Rudolfa Schmidta** (1857–1942), przemysłowca, właściciela fabryki armatury odlewni żeliwa, radnego Białej

04.09 – 25. rocznica śmierci **Julii Mroziak-Moc** (1907–1992), działaczki socjalistycznej urodzonej w Buczkowicach; zaangażowanej w działania Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OM TUR) i Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS); związanej z ziemią żywiecką

08.09 – 50. rocznica śmierci **Adolfa Fierli** (1908–1967), nauczyciela, tłumacza, pisarza i poety pochodzącego z Zaolzia, wybitnego regionalisty; deportowany do obozów koncentracyjnych KL Dachau oraz KL Mauthausen-Gusen; w 1944 roku wcielony do Wehrmachtu, przebywał w niewoli we Francji, po zakończeniu II wojny światowej pozostał na Zachodzie; w swoich dziełach, które pisał w języku polskim oraz w dialekcie cieszyńskim, skupiał się głównie na życiu mieszkańców Śląska Cieszyńskiego z okolic Karwiny

11.09 – 70. rocznica urodzin **Andrzeja Golca** (1947-), poety urodzonego

i zamieszkałego w Bielsku-Białej, członka Grupy Literackiej Gronie, współorganizatora bielskiego Klubu Młodych Twórców Kamat

12.09 – 35. rocznica śmierci **Wincentego Miodońskiego** (1919–1982), absolwenta Szkoły Ogrodniczej w Białej, inżyniera ogrodnika, działacza ZWZ, prześladowanego przez hitlerowców (skazany na śmierć) i UB (skazany na pięć lat więzienia), wielbiciela tulipanów i gladioli

13.09 – 30. rocznica śmierci **Władysława Jana Kubicy** (1906–1987), absolwenta Wyższej Szkoły Przemysłowej w Bielsku; zwycięzcy wielu ogólnopolskich zawodów strzeleckich i balonowych; w zawodach o Puchar Gordona Benetta startował na balonie własnej konstrukcji; twórcy kilkudziesięciu wynalazków i technologii, m.in. pierwszego dalmierza sprzężonego z obiektywem

14.09 – 80. rocznica urodzin **Marka Trombskiego** (1937-), naukowiec, samorządowiec, polityk, wojewody bielskiego w latach 1994–1997 oraz rektora Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej

14.09 – 30. rocznica śmierci **Stanisława Forysia** (1912–1987), bielskiego zegarmistrza, kolekcjonera, założyciela prywatnego muzeum przyrodniczego nazwanego Domem Przyrodnika, zgromadził w nim ponad 20 tysięcy motyli i chrząszczy z całego świata oraz ok. 450 egzemplarzy wypreparowanych ssaków i ptaków (wraz z gniazdami i jajami); Dom Przyrodnika im. Forysiów w Bielsku-Białej mieści się przy ulicy Bogusławskiej

15.09 – 80. rocznica urodzin **Oktawiana Fedaka** (1937-), filmowca i fotografika, założyciela i długoletniego działacza Amatorskiego Klubu Filmowego Bielsko, współzałożyciela Dyskusyjnego Klubu Filmowego Kogucik

17.09 – 75. rocznica urodzin **Teresy Budzisz-Krzyżanowskiej** (1942-), polskiej aktorki teatralnej i filmowej, absolwentki LO im. M. Skłodowskiej-Curie w Czechowicach-Dziedzicach oraz PWST w Krakowie, aktorki czołowych scen krakowskich i warszawskich

19.09 – 155. rocznica urodzin **Juliusza Burschego** (1862–1942), pastora, doktora teologii, działacza niepodległościowego, biskupa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP; po uzyskaniu niepodległości przyjechał na Śląsk Cieszyński, by przejąć kościoły ewangelickie pod zwierzchnictwo konsystorza warszawskiego i powołać diecezję śląską Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego; walczył o przyłączenia Śląska Cieszyńskiego i Górnego Śląska do Polski; był założycielem i wydawcą pisma „Zwiastun Ewangelicki” (1898–1914)

20.09 – 140. rocznica urodzin **Jana Wantuly** (pseud. Jan Gojański; 1877–1953), najbardziej znanego chłoporobotnika, ślusarza w ustrońskiej i trzynieckiej hucie, pomologa, pisarza ludowego, działacza społeczno-kulturalnego związanego ze Śląskiem Cieszyńskim; propagatora czytelnictwa, członka Czytelni Ludowej w Cieszynie, kronikarza Goleiszowa i Ustronia

22.09 – 135. rocznica śmierci **Leopolda Marcina Otto** (1819–1882), księdza ewangelickiego, działacza i przywódcy narodowego na Śląsku Cieszyńskim, twórcy „Zwiastuna Ewangelickiego”, ogólnopolskiego pisma ewangelików, wydawanego do dziś w Bielsku-Białej, którego pierwszy numer ukazał się na dwa tygodnie przed wybuchem Powstania Styczniowego

22.09 – 105. rocznica urodzin **Bronisława Zemana** (1912–?), legendarnego bielskiego księgarza, erudyty; sprowadzającego do Bielska z trudem zdobywane limitowane pozycje; propagatora sprzedaży książek w zakładach pracy; miłośnika książek, który wykształcił całe pokolenie następców

22.09 – 95. rocznica urodzin **Heleny Zwolskiej** (1922-), aktorki Białaluki, żony współzałożyciela bielskiej sceny lalkowej Zenobiusza Zwolskiego

22.09 – 30. rocznica śmierci **Aleksandra Ligaszewskiego** (1899–1987), nauczyciela, wykładowcy, konstruktora przyrządów i pomocy dydaktycznych, popularyzatora wychowania technicznego; od 1947 r. pracował w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych dla Nauczycieli im. Władysława Przanowskiego, z siedzibą w Bielsku-Białej; w 1950 r. został nauczycielem elektrotechniki w Technikum Mechaniczno-Elektrycznym w Bielsku-Białej

29.09 – 65. rocznica urodzin **Tadeusza Maciejczka** (1952-), cieszyńskiego fotografika

30.09 – 70. rocznica urodzin **Dominika Dubiela** (1947-), fotografa, prowadził pracownię fotograficzną w Muzeum Śląska Cieszyńskiego; obecnie kierownika Muzeum im. Zofii Kossak w Górkach Wielkich, długoletniego prezesa Towarzystwa Fotograficznego w Cieszynie

Wrzesień – 75 lat temu (1942) Gestapo zlikwidowało całą sieć dowódczą AK w inspektoracie bielskim, aresztując 72 żołnierzy Armii Krajowej

PAŹDZIERNIK

09.10 – 20. rocznica śmierci **Józefa Kurka** (pseud. Halny; 1913–1997), oficera Wojska Polskiego, uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza Armii Krajowej; za swoje zasługi w walce został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari; od 1949 r. pracował jako nauczyciel wychowania fizycznego w I LO im. M. Kopernika w Bielsku-Białej, był też instruktorem narciarskim; został pochowany na Cmentarzu Komunalnym w Kamienicy

10.10 – 20. rocznica śmierci **Gabriela Rusina** (1910–1997), działacza społecznego, radnego Jaworza

13.10 – 25. rocznica śmierci **Kazimierza Kopczyńskiego** (1908–1992), artysty malarza, pedagoga, współzałożyciel grupy artystycznej Beskid, więźnia hitlerowskich obozów; po II wojnie światowej osiadł w Bielsku-Białej, gdzie był animatorem życia kulturalnego; w 1993 przy ul. Inwalidów 2b w Bielsku-Białej gdzie mieszkał i tworzył odsłonięto poświęconą mu tablicę pamiątkową projektu Jana Hermy

13.10 – 20. rocznica (1997) **uroczystej sesji Rady Miejskiej** z okazji 100-lecia Ratusza

14.10 – 40. rocznica śmierci **Hansa Konheisnera** (1896–1977), malarza realistycznego, grafika, portrecisty i karykaturzysty; absolwenta skoczowskiej szkoły wydziałowej, a potem Akademii Handlowej w Ołomuńcu, zainteresował się sztuką i jako samouk doksztalał się w malarstwie, malował Skoczów i okolice, robił drzeworyty i miedzioryty, zmarł w Niemczech; w Skoczowie pozostało wiele jego prac malarskich i graficznych

16.10 – 125. rocznica urodzin **Józefa Kustronia** (1892–1939), generała brygady Wojska Polskiego, w 1935 r. objął dowództwo 21 Dywizji Piechoty Górskiej w Bielsku, z dywizją brał udział w zajęciu Zaolzia; w Bielsku zaangażował się aktywnie w działalność o polskim charakterze społeczno-politycznym, gospodarczym i narodowym; podczas kampanii wrześniowej dowodził nadal 21 DPG wchodzącą w skład Grupy Operacyjnej Bielsko i Armii Kraków

19.10 – 75. rocznica śmierci **Józefa Magi** (pseud. Marcin; 1907–1942) robotnika, działacza komunistycznego i oświatowego, organizatora komórek partyjnych w kopalni Silesia, Rafinerii Nafty i na czechowickiej kolei; działacza ZMW Wici, więzionego za działalność komunistyczną; sekretarza Komitetu Okręgowego KPP Śląska Cieszyńskiego, współorganizatora Koła Przyjaciół ZSRR; inicjatora wydania „Trybuny Robotniczej”; organizatora walki z Niemcami w okręgu bielskim; zastrzelonego przez Niemców; po II wojnie światowej jego imieniem nazwano ulicę w Bestwince

20.10 – 60. rocznica urodzin **Andrzeja Dziadka** (1957-), kompozytora urodzonego w Jasienicy, absolwenta katowickiej Akademii Muzycznej oraz uczelni w Wiedniu, wielokrotnego stypendysty Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Stowarzyszenia Autorów ZAiKS; prezesa Oddziału Katowickiego Związku Kompozytorów Polskich, dyrektora artystycznego Międzynarodowego Festiwalu Śląskie Dni Muzyki Współczesnej, jurora wielu konkursów kompozytorskich; profesora; w roku 2008 otrzymał Nagrodę Honorową Związku Kompozytorów Polskich

22.10 – 115. rocznica śmierci **Ignacego Świeżego** (1839–1902), księdza katolickiego, działacza narodowego i oświatowego; duszpasterza w Racimowie i Bielsku; założyciela i prezesa Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra; posła do śląskiego Sejmu Krajowego w Opawie; autora kilku powieści, kolekcjonera anegdot, przysłów i pieśni ludowych; tłumacza z języka niemieckiego

i francuskiego; jego imię nosi jedna z cieszyńskich ulic

22.10 – 110. rocznica urodzin **Karola Byrtka** (1907–1989), skrzypka, instrumentalisty ludowego grającego w zespołach Jodły i Beskidy, uhonorowanego w 1984 roku nagrodą im. Oskara Kolberga; jego tradycje kontynuują kolejne pokolenia Byrtków

24. 10 – 20. rocznica śmierci **Emilii Michalskiej** (pseud. Ewa Urbusiowa, Kalja; 1906–1997), poetki ludowej zamieszkałej w Pruchnej, autorki wierszy, bajek ludowych, ballad, pastorałek, gawęd, opowiadań i utworów scenicznych; malarki, członkini grupy literackiej Gronie

26.10 – 130. rocznica urodzin **Kornela Michejdy** (1887–1960), lekarza, profesora Uniwersytetu im. S. Batorego w Wilnie, kierownika katedr chirurgii AM w Gdańsku i Krakowie, rektora AM w Krakowie; pochodził z Bystrzycy na Śląsku Cieszyńskim, ukończył gimnazjum w Cieszynie; pośmiertnie otrzymał tytuł Sprawiedliwego wśród Narodów Świata (1922)

27. 10 – 70. rocznica urodzin **Ryszarda Lepióry** (1947-), polonisty, reżysera filmów animowanych, scenarzysty, od 1968 związanego ze Studiem Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

29.10 – 60. rocznica urodzin **Jerzego Sterczyńskiego** (1957-), polskiego pianisty i pedagoga; absolwenta szkoły muzycznej w Bielsku Białej oraz Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach, stypendysty British Council; zdobywcy II nagrody na Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym w Saragossie

31.10 – 125. rocznica urodzin **Leonarda Rybarskiego** (1892–1915), podporucznika, oficera I Brygady Legionów; 7 sierpnia 1914 roku na czele kompanii 127 żołnierzy wyruszył z Żywca pod rozkazy Józefa Piłsudskiego; poległ w 1915 roku pod Urzędowem na Lubelszczyźnie

LISTOPAD

05.11 – 140. rocznica urodzin **Władysława Kępińskiego** (1877–?), właściciela majątku i dworku Moszczanica koło Żywca (w którym ostatnią jesień swojego życia spędzał marszałek Józef Piłsudski w 1934 roku); działacza społecznego i gospodarczego, więźnia obozów koncentracyjnych, represjonowanego przez komunistów

06.11 – 45. rocznica śmierci **Zdzisława Bogumiła Malchera** (1911–1972), nauczyciela, absolwenta Seminarium Nauczycielskiego w Białej Krakowskiej, dowódcy AK w Ślemieniu, kierownika szkoły w Pewli Ślemieńskiej

07.11 – 30. rocznica śmierci **Stanisława Jerzego Łuczkiwicza** (1941–1987), działacza państwowego, inżyniera melioranta, wojewody bielskiego w latach 1981–1987

07.11 – 30. rocznica śmierci **Kazimierza Maczyńskiego** (1928–1987), docenta, mechanika, wykładowcy na Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej

07.11 – 20. rocznica śmierci **Roberta Niesyta** (1917–1997), prawnika, prokuratora, radcy prawnego, wójta Jaworza

08.11 – 125. rocznica urodzin **Marcina Mroza** (1892–1958), strażnika granicznego ze Złatnej, dwukrotnego uciekiniera z rosyjskiej niewoli w czasie I wojny światowej, z Syberii przez Mandżurię i Chiny na statkach dookoła świata do odrodzonej Polski, a podczas II wojny światowej z transportu spod Rawy Ruskiej; w czasach PRL-u żył w nędzy; dopiero na kilka lat przed śmiercią został portierem w Bispolu w Bielsku-Białej

08.11 – 115. rocznica urodzin **Rudolfa Luszczaka** (1902–1992), legendarnego aktora Teatru Polskiego w Bielsku-Białej

10.11 – 90. rocznica urodzin **Ireny Wronowskiej** (1927-), działaczki społeczno-kulturalnej, inicjatorki budowy pomnika Adama Mickiewicza, z jej inicjatywy wprowadzono do bielskiego kalendarza cykliczne imprezy: Dni Bielska-Białej, Bielska Jesień, Konfrontacje Filmowe

12.11 – 105. rocznica urodzin **Stanisława Loranca** (1912–1943), kolejarza, absolwenta Gimnazjum i Liceum w Białej oraz Instytutu Administracyjno-

Gospodarczego; podejrzanego o udział w akcjach sabotażowych i aresztowanego przez hitlerowców; zginął w obozie w Mauthausen-Gusen

19.11 – 25. rocznica śmierci **Bronisława Jasickiego** (1907–1992), antropologa, profesora UJ, profesora i rektora WSWF w Krakowie; w roku 1962 zapoczątkował badania antropologiczne ludności Żywiecczyny kontynuowane do XX wieku

20.11 – 120. rocznica urodzin **Franciszka Raczka** (1897–1987), pułkownika Wojska Polskiego, absolwenta Polskiego Seminarium Nauczycielskiego męskiego TSL w Białej, Hallerczyka, rannego w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku, odznaczonego Krzyżem Walecznych, żołnierza kampanii wrześniowej, w październiku 1939 roku przedostał się do Francji, gdzie brał udział w jej obronie, a następnie w wyzwolaniu Europy zachodniej; po II wojnie światowej mieszkał w Edynburgu i Londynie, a od 1980 roku osiadł w Pietrzykowicach; wydał kilka książek wspomnieniowych

20.11 – 105. rocznica urodzin **Emila Wiktora Barona** (1912–?), pedagoga, dyrektora PSM w Cieszynie, prezesa towarzystw muzycznych, animatora kultury

22.11 – 115. rocznica urodzin **Mieczysława Jana Obtulowicza** (1902–1970), dermatologa, pioniera alergologii w Polsce, prof. Akademii Medycznej w Krakowie, uczestnika kampanii wrześniowej, 17 IX ciężko rannego pod Janowem Lubelskim; założyciela i prezesa wielu towarzystw lekarskich, autora publikacji dotyczących wenerologii, dermatologii i alergologii; urodzonego i pochowanego w Żywcu

25.11 – 20. rocznica śmierci **Stanisława Szpinetera** (1906–1997), artysty malarza, pedagoga, nauczyciela rysunku, kompozycji i liternictwa, żołnierza AK i społecznika; prowadził Dom Pracy Twórczej w Bystrej koło Bielska-Białej, organizował wiele wystaw plastycznych na terenie Bielska-Białej, jego prace znajdują się w kolekcjach publicznych oraz zbiorach prywatnych w kraju i za granicą, zdobią wnętrza kościołów (m.in. obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w Kościele Świętej Trójcy w Bielsku Białej)

28.11 – 95. rocznica urodzin **Leszka Lorka** (1922–1977), scenarzysty, plastyka, reżysera, klasyka i pioniera polskiej animacji, współzałożyciela Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, współautora plastycznych postaci w serialu

GRUDZIEŃ

01.12 – 180. rocznica urodzin **Edmunda Schmei** (1837–1896), konstruktora, przemysłowca, wynalazcy patentu na młynek typu Excelsior, radnego Białej

02.12 – 80. rocznica urodzin **Jana Lecha Klimy** (1937-), pastora, administratora parafii w Czechowicach Dziedzicach, proboszcza w Wiśle, a następnie w Międzyrzeczu Górnym, gdzie duszpasterzował równe 20 lat (1982–2002); wyróżnionego nagrodą księdza Józefa Londzina (2003)

02.12 – 75. rocznica urodzin **Ryszarda Gabrysia** (1942-), muzykologa, kompozytora, pedagoga, autora wielu publikacji o muzyce, absolwenta PWSM w Katowicach; od 1965 roku pedagoga katowickiej Akademii Muzycznej, a w latach 1973–2003 cieszyńskiej filii Uniwersytetu Śląskiego, gdzie jako dyrektor Instytutu Wychowania Muzycznego współtworzył pionierski w kraju kierunek edukacji muzycznej

02.12 – 60. rocznica urodzin **Jacka Hermy** (1957-), kapłana pochodzącego z Bielsku-Białej, moderatora Ruchu Światło-Życie, członka Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej, zaangażowanego w organizację rekolekcji Strefa Chwały Festiwal

03.12 – 95. rocznica urodzin **Władysława Kiedronia** (1922–1992), biskupa ewangelickiego na Zaolziu; absolwenta LO im. Antoniego Osuchowskiego w Cieszynie, Szkoły Podchorążych Saperów w Szkocji i Uniwersytetu Warszawskiego, związanego z Polskimi Siłami Zbrojnymi na Zachodzie

03.12 – 40. rocznica urodzin **Adama Małysza** (1977-), skoczka narciarskiego pochodzącego z Wisły, multimedalisty olimpijskiego, najbardziej utytułowanego

zawodnika w historii indywidualnych konkursów mistrzostw świata w skokach narciarskich, najlepszego polskiego sportowca pierwszej dekady XXI wieku; kierowcy rajdowego

05.12 – 165. rocznica urodzin **Jana Pindóra** (1852–1924), pisarza religijnego, poliglotty związanego ze Śląskiem Cieszyńskim

05.12 – 30. rocznica śmierci **Józefa Ireckiego** (1903–1987), działacza spółdzielczego na Śląsku Cieszyńskim

07.12 – 70 lat temu (1947) odbyła się premiera sztuki bielskiego poety Zygmunta Lubertowicza *O Marysi sierotce i złotookiej sroczce* inaugurująca **powstanie Teatru Lalek Banialuka**, założonego z inicjatywy Jerzego Zitzmana i Zenobiusza Zwolskiego

07.12 – 60. rocznica śmierci **Jana Stonawskiego** (1870–1957), księdza i publicyisty, długoletniego katechety i nauczyciela w polskim Gimnazjum Macierzy Szkolnej, potem Gimnazjum im. Antoniego Osuchowskiego w Cieszynie; redaktora „Posła Ewangelickiego”; w sierpniu 1914 roku ks. Stonawski odważył się na udostępnienie swojego domu dla Komisji Werbunkowej śląskiej sekcji Naczelnego Komitetu Narodowego, prowadzącej nabór do cieszyńskiego oddziału Legionów Polskich oraz dla punktu zbiórki darów dla Legionistów

09.12 – 110. rocznica urodzin **Marii Niżegorodcew** (1907–1984), lekarki, po II wojnie światowej pierwszej dyrektorki Beskidzkiego Zespołu Leczniczko-Rehabilitacyjnego w Jaworzu, działaczki społecznej

10.12 – 110. rocznica urodzin **Czesława Janika** (1907–1949), współpracownika Stanisława Szczotki, członka AK o ps. Grapa, profesora LO w Żywcu

10.12 – 95. rocznica urodzin **Jana Wantuły** (1922–?), dyrektora Zespołu Szkół Zawodowych w Skoczowie, prezesa tamtejszego Koła Macierzy Ziemi Cieszyńskiej, aktywnego członka Towarzystwa Miłośników Skoczowa, autora wielu prac na temat Skoczowa i okolicy

11.12 – 120. rocznica urodzin **Tomasza Wróbla** (1897–1982), bankowca, działacza i organizatora turystyki na Podbeskidziu, propagatora narciarstwa, Członka Honorowego PTTK

11.12 – 5. rocznica śmierci **Otokara Balcego** (1924–2012), operatora dźwięku w filmach animowanych, związanego ze Studium Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej, realizował dźwięk do słynnych kreskówek takich jak m.in. *Reksio*, *Bolek i Lolek* czy *Porwanie Baltazara Gąbki*; aktywnego członka stowarzyszeń wielbicieli samochodów zabytkowych; w latach 1998–2002 pełnił funkcję radnego Bielska-Białej

12.12 – 115. rocznica urodzin **Adama Dziurzyńskiego** (1902–1991), żołnierza dywizjonów bombowych 300 i 301 w Wielkiej Brytanii, wieloletniego komendanta szkoły szybowcowej na Żarze, zwanego pieśczośliwie Wujkiem, zasłużonego dla beskidzkiej awiacji

14.12 – 110. rocznica urodzin **Karola Badury** (1907–1983), malarza, akwarelisty, poety; absolwenta Seminarium Nauczycielskiego w Białej; sowieckiego więźnia, żołnierza armii gen. Andersa; po II wojnie światowej zamieszkał i tworzył na Zachodzie; nagrodzony Premio Leonardo da Vinci, Premio Dante Alighieri, utytułowany honorowym członkiem Akademia Tiberiana; jego nieziszczonym życzeniem było zostawić swoją twórczość na ziemi, która go zrodziła, nie chciał, aby jego prace poniewierały się po obcych progach

14.12 – 25. rocznica śmierci **Władysława Miodońskiego** (pseud. Kordian; 1905–1992), założyciela i komendanta Związku Strzeleckiego w Żywcu, współtwórcy organizacyjnych zrębów AK w Żywcu

16.12 – 20. rocznica śmierci **Anny Filipek** (1950–1997), zaolziańskiej poetki ludowej, działaczki społecznej

18.12 – 110. rocznica urodzin **Franciszka Kępi** (1907–2000), pilota szybowcowego, instruktora i trenera, pochodzącego z Golezowa; ojca Kranciszka Kępi Jr. – również szybownika

19.12 – 240. rocznica urodzin **Jerzego Jury Gajdzicy** (1777–1840), chłopca pańszczyźnianego pochodzącego z Cisownicy, posiadającego okazałą bibliotekę; autora najstarszego ekslibrisu chłopskiego, najstarszego chłopskiego znaku własnościowego w Polsce

29.12 – 10. rocznica śmierci **Zdzisława Lachura** (1920–2007), malarza i grafika, założyciela pierwszej polskiej wytwórni filmów rysunkowych w Bielsku-Białej

20.12 – 210. rocznica śmierci **Pawła Twardego** (1737–1807), duchownego ewangelickiego i pisarza religijnego; nauczyciela języka polskiego w Berlinie, kaznodziei i proboszcza przy kościele św. Krzysztofa we Wrocławiu; wydawcy polskich książek religijnych, fundatora stypendiów dla polskich teologów z Cieszyńskiego

20.12 – 125. rocznica urodzin **Jana Stanisława Bystronia** (1892–1964), etnografa i socjologa, profesora uniwersytetów w Poznaniu, Krakowie i Warszawie, członka Polskiej Akademii Nauk; najbliżsi krewni związani byli ze Śląskiem Cieszyńskim: ojciec Jan Bystron (starszy) i dziadek Andrzej Cinciała

20.12 – 70. rocznica śmierci **Marii Jasickiej** (1914–1947), nauczycielki urodzonej w Kamesznicy, więźniarki Oświęcimia

21.12 – 105. rocznica urodzin **Józefy Zyty Saramy-Wojnar** (1912–?), pedagog, poetki, animatorki kultury na Śląsku Cieszyńskim, wieloletniej przewodniczącej grupy literackiej Nadolzie

22.12 – 90. rocznica urodzin **Stanisława Kąkola** (1927–1990), dyrektora szkół na Żywiecczyźnie, inspektora oświaty, inicjatora budowy m.in. Technikum Rolniczego i Liceum Ogólnokształcącego w Milówce

22.12 – 55. rocznica śmierci **Zygmunta Dadleza** (1887–1962), lekarza chirurga i pulmonologa, ordynatora Oddziału Chirurgii Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej oraz dyrektora sanatorium dziecięcego na Kubalonce

25.12 – 125. rocznica urodzin **Stanisława Ryczkiewicza** (1892–1979), porucznika WP, współorganizatora polskich władz na terenie miasta i powiatu żywieckiego (1918); uczestnika wojny bolszewickiej, organizatora oddziałów powstańców śląskich

29.12 – 80. rocznica urodzin **Lucjana Madeja** (1937–2011), bielskiego akwarysty i hodowcy-pasjonata, organizatora i animatora akwarystyki w kraju i za granicą, współorganizatora Oddziału Polskiego Związku Akwarystów w Bielsku-Białej (1980); redaktora naczelnego czasopisma „Akwarium” ; zdobywcy wielu wyróżnień i odznaczeń akwarystycznych (Wzorowy Hodowca, Wybitny Hodowca, Złota i Srebrna Odznaka PZA, Złota Odznaka KPR, Honorowy Członek KPR); nagrodzonego Srebrnym Krzyżem Zasługi RP

Grudzień – 25. rocznica śmierci **Ludwika Klimka** (1912–1992), malarza-kolorysty, już jako dziecko wystawiającego swe prace malarskie w rodzinnym mieście Skoczowie, studenta w ASP w Krakowie, w czasie pobytu na stypendium we Francji zastała go II wojna światowa, uczestniczył w akcjach ruchu oporu; po II wojnie światowej osiadł w Antibes na Lazurowym Wybrzeżu; był znanym kolorystą, wystawiał w wielu krajach Zachodu, w tym także w Azji i Ameryce

INNE ROCZNICE REGIONALNE

690 lat temu (1327) Bielsko weszło w skład **Czech**

570 lat temu (1447) **przeniesiono parafię** ze Starego Bielska do miasta Bielska

570 lat temu (1447) wybudowano w stylu gotyckim **katedrę św. Mikołaja**, która została przebudowana na początku XX wieku przez wiedeńczyka L. Baurera

560 lat temu (1457) **rzekę Biała** ustanowiono granicą państwową

475 lat temu (1542) rozpoczęto budowę **zamku Grodzieckich**.

445 lat temu (1572) z księstwa cieszyńskiego wydzielone zostało **państwo bielskie**, będące wolnym państwem stanowym

435 lat temu w Cieszynie urodził się **Melchior Grodziecki** (1582 lub 1584–1619) jezuita, prezbiter, męczennik i święty Kościoła katolickiego

430 lat temu (1587) został nadany protestantom **przywilej wyznaniowy** przez Adama Schaffa-Gottscha

425 lat temu (1592) **Sunneghowie** rozpoczęli władanie państwem bielskim (1592–1724)

375 lat temu (1642) miał miejsce **pierwszy najazd Szwedów**, którzy łupili Bielsko i okolice kilkakrotnie w latach 1642–1660

350 lat temu (1667) powstał **pierwszy cech rzemieślniczy** w Białej cech tkaczy

310 lat temu urodził się **Jerzy Bajtek** (1707–?), ksiądz katolicki rodem z Jabłonkowa, tamtejszy proboszcz; współautor modlitewnika w języku polskim

275 lat temu (1742) po podziale Śląska Bielsko weszło w skład **provincji Śląsk Austriacki**

265 lat temu (1752) państwo bielskie zakupił **hrabia Aleksander Józef Sułkowski**

260 lat temu (1757) Biała otrzymuje wielki **przywilej miejski**, na podstawie którego zostały założone cechy rzemieślnicze

250 lat temu (1767) otrzymano **przywilej na fabrykę kaszmiru** Jana Maenhardta w Bielsku

245 lat temu (1772) Biała weszła w skład austriackiej **provincji Galicja**

245 lat temu (1772) w Ustroniu uruchomiono pierwszy prymitywny **piec hutniczy**

230 lat temu (1787) miała miejsce gruntowna **przebudowa bielskiego zamku**

230 lat temu (1787) powstała **pierwsza publiczna szkoła** w Białej (protestancka niemiecka)

230 lat temu (1787) **powstała wieś Aleksandrowice**, obecnie dzielnica Bielska-Białej

215 lat temu (1802) nauczyciel i katecheta Gimnazjum Katolickiego w Cieszynie **ks. Jan Leopold Szersznik** otworzył muzeum w dawnym budynku tejże szkoły, tuż obok kościółka św. Krzyża

215 lat temu w Kongresówce urodził się **Józef Majewski** (1802–1886) gajowy w korbielowskich dobrach Habsburgów, pierwszy nauczyciel w Korbielowie, protoplasta nauczycielskiego rodu Majewskich

195 lat temu w Olbrachcicach urodził się **Franciszek Michejda** (1822–1875), uświadomiony narodowo chłop, członek rady gminnej i opieki społecznej, w roku 1861 brał udział w deputacji do Wiednia, domagającej się równouprawnienia języka polskiego na Śląsku Cieszyńskim; wraz z żoną Anną dał początek rodowi Michejdów

190 lat temu urodził się **Lazar Hecht** (1827–1889), kantor bielskiej synagogi, znawca muzyki i kompozytor żydowskich pieśni liturgicznych do niemieckich słów

190 lat temu (1827) wybudowano **kościół ewangelicki** w Starym Bielsku

180 lat temu (1837) w Białej powstał **pierwszy zakład przemysłowy**, odlewni żelaza i fabryki Edmunda Schmei

170 lat temu urodził się **Adolf Bartling** (1847–1920), dyrektor ewangelickiej szkoły ludowej w Białej, przewodniczący Towarzystwa Mieszkańskiego, inicjator Muzeum w Białej

170 lat temu urodził się **Bernhard Ichheiser** (1847–1898), adwokat, prezes Bielsko-Bialskiej Spółki Lokalnej Kolei Żelaznej

170 lat temu zmarł **Mathias Gasch** (1782–1847), właściciel ziemi i restaurator w Lipniku; kurator parafii ewangelickiej w Białej

165 lat temu (1852) spod pras **drukarni Karola Prochaski** wyszedł pierwszy

polski podręcznik *Początki czytania* dla użytku szkół ludowych w Górnym Śląsku, opracowany przez nauczyciela ewangelickiej szkoły ludowej w Cieszynie Jana Śliwkę

165 lat temu w Wadowicach przyszedł na świat **Karol Korn** (1852– 1906), architekt pochodzenia żydowskiego, budowniczy, filantrop, który stworzył w Bielsku wielkomiejski wizerunek centrum tego miasta; miał firmę budowlano-architektoniczną Karl Korn; właściciel cegielni i kamieniołomu w Straconce oraz tartaku, a przez pewien czas także hotelu Kaiserhof w Bielsku; od cesarza Austrii Franciszka Józefa I otrzymał tytuł cesarsko-królewskiego radcy budowlanego; w 1998 r. został uhonorowany przez władze Bielska-Białej ulicą swojego imienia

160 lat temu (1857) w budynku przy placu Smółki powstała **sala teatralna** (wg projektu Emanuela Rosta seniora), licząca 540 miejsc, która działała do 1881 roku

160 lat temu (1857) ukazał się pierwszy numer tygodnika „**Bielitzer Wochenblatt**” (wydawcą był księgarz Zamarski)

160 lat temu urodził się **Józef Steckel** (1857–1927), adwokat, radny miasta Bielsko, działacz społeczny, prezes Towarzystwa Upiększania

155 lat temu (1862) w Bielsku miejscowi fabrykanci powołali do życia **Szkołę Mistrzów Tkackich**, przekształconą w 1874 roku na Państwową Szkołę Przemysłową

150 lat temu (1867) w Białej została utworzona **siedziba starostwa**

140 lat temu (1877) rozpoczęto budowę **szlaku kolejowego** do Żywca oraz powstał tunel kolejowy pod ul. 3 Maja liczący 268 metrów

135 lat temu (1882) Jan Kubisz (1848–1929) wydał swój pierwszy tom poetycki pt. *Niezapominajka*, który zaczyna słynny wiersz, a obecnie hymn Śląska Cieszyńskiego *Płyniesz Olzo*

130 lat temu (1887) zapoczątkowano budowę **nowego dworca kolejowego** na Dolnym Przedmieściu w Bielsku

130 lat temu (1887) zawiązał się lokalny **komitet budowy teatru miejskiego** w Bielsku, na czele z doktorem Winklerem

125 lat temu (1892) powstała **OSP w Dziedzicach**, funkcjonująca pod polską komendą

120 lat temu (1897) **ukończono budowę bialskiego Ratusza** według projektu Emanuela Rosta

120 lat temu (1897) na stanowisko burmistrza Białej powołano **Rudolfa Lukasa**

120 lat temu urodził się **Władysław Cieśla** (1897–1972), lekarz chirurg, dyrektor Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej

120 lat temu w Węgierskiej Górze urodził się **Fryderyk Janik** (1897–1947), kierownik szkoły w Juszczyńcu, od czasów kampanii wrześniowej więziony w oflagu VII A w Murnau

115 lat temu (1902) miasto Skoczów odkupiło od Komory Książęcej **stary zamek piastowski** i rozpoczęło jego restaurację; ostatnim mieszkańcem zamku był policjant miejski Jan Warcenga, który zmarł w 1940 roku; znany z licznych bójek w wiślickiej gospodzie; z zawodu był kapelusznikiem, był również założycielem skoczowskiego chóru

115 lat temu (1902) otwarto na Blichu w Bielsku-Białej **Dom Polski**, inicjatorem jego powstania był znany działacz ludowy i narodowy ks. Stanisław Stojalowski

110 lat temu (1907) powstał miesięcznik „**Wieniec-Pszczółka**” pod redakcją A. Kucharczyka (Jantka z Bugaja)

110 lat temu urodził się **Tadeusz Zygmunt Karolini** (1907–1976), lekarz dermatolog, radny Bielska-Białej

110 lat temu urodził się **Eugeniusz Mleczek** (1907–1984), fotograf amator, pionier fotografii za Zaolziu

110 lat temu urodził się **Karol Ring** (1907–1981), inżynier, leśnik, członek Zarządu Ligi Ochrony Przyrody w Bielsku-Białej

105 lat temu zmarł **Hugon Anton Dittrich** (1847–1912), urzędnik kolejowy, zastępca naczelnika dworca Kolei Północnej w Bielsku

105 lat temu urodził się **Stanisław Foryś** (1912–1987), bielskiego zegarmistrza, kolekcjonera, założyciela prywatnego muzeum przyrodniczego nazwanego Domem Przyrodnika, zgromadził w nim ponad 20 tysięcy motyli i chrząszczy z całego świata oraz ok. 450 egzemplarzy wypreparowanych ssaków i ptaków (wraz z gniazdami i jajami); Dom Przyrodnika im. Forysiów w Bielsku-Białej mieści się przy ulicy Bogusławskiej

105 lat temu urodził się **Jan Serafin** (1912-), polski sędzia, poseł na Sejm PRL III kadencji (1961–1965), po zakończeniu II wojny światowej aplikanta w sądzie okręgowym w Cieszynie oraz sędziego Sądu Powiatowego w Bielsku-Białej; w 1948 z ramienia SD radnego MRN w Bielsku-Białej

95 lat temu (1922) dzięki staraniom grupy nauczycieli na czele z Janem Żebrokiem powstało w **Skoczowie Koło Macierzy Szkolnej**; pierwszym bibliotekarzem koła został Gustaw Morcinek, który był później także autorem sztuk i aktorem występującym na szkolnej scenie, a w latach 1936–1938 prezesem koła

95 lat temu (1922) w Białej na bazie założonego w 1913 r. sokolego KS Szczerbiec powstał **Biały Klub Sportowy**; obecnie BKS Stal Bielsko-Biała

90 lat temu (1927) otwarto gmach **gimnazjum polskiego** w Bielsku

90 lat temu zmarł **Józef Steckel** (1857–1927), adwokat, radny miasta Bielsko, działacz społeczny, prezes Towarzystwa Upiększania Miasta

90 lat temu (1927) w Bielsku i Białej Krakowskiej wprowadzona została komunikacja autobusowa

85 lat temu zmarł Mieczysław Ganszer (1863–1932), kierownik apteki Pod Orłem w Bielsku-Białej i wielu innych aptek w okolicznych miejscowościach (np. w Strumieniu); działacz Sokoła w Żywcu

85 lat temu (1932) w górnym biegu Wapienicy, u ujścia Barbary zbudowano zaporę wodną im. I. Mościckiego, a w wyniku spiętrzenia wód rzeki powstało sztuczne jezioro Wielka Łąka, które służy wyłącznie jako ujęcie wody

85 lat temu (1932) wybitni polscy matematycy i kryptolodzy Marian Rejewski, Jerzy Różycki i Henryk Zygalski z Biura Szyfrów Wojska Polskiego pod dowództwem cieszynianina Gwidona Langer (zmarłego 30 III 1948 r. wskutek zatrucia w niejasnych okolicznościach w Kinross w Szkocji) złamali szyfry niemieckiej Enigmy; w lipcu 1939 r. Gwido Langer przekazał dane na temat kodów Enigmy aliantom, dzięki czemu mocarstwa zachodnie uzyskały narzędzie, które w istotny sposób przyczyniło się do ich zwycięstwa w II wojnie światowej

80 lat temu zmarł Gustaw Baum (1879–1937), lekarz, pionier bielskiego ruchu syjonistycznego, członek Rady Miasta Bielska

80 lat temu zmarła Selma Feuerstein (1875–1937), właścicielka drogerii Pod Gwiazdą, przy dzisiejszym placu Żwirki i Wigury

80 lat temu urodził się Władysław Klimasara (1937-), ceniony twórca ludowy ze Stryżawy, zabawkarz, wykonawca drewnianych malowanych ptaszków, członek Stowarzyszenia Twórców Ludowych; rzeźbienia uczył się pod okiem dziadka Józefa i ojca Franciszka, od 1962 roku działalność twórczą kontynuuje wraz z żoną Ludwiką; w 2011 roku za całokształt działalności twórczej uhonorowany został Nagrodą im. Oskara Kolberga – najwyższą nagrodą za zasługi dla kultury ludowej

75 lat temu zmarł Aleksander Marten (właśc. Marek Tennenbaum; 1898–1942), polski aktor i reżyser żydowskiego pochodzenia, który zasłynął głównie

z przedwojennych żydowskich filmów i sztuk teatralnych w języku jidysz; po przeprowadzce do Bielska (1929) grał w Teatrze Miejskim, w 1935 filmem dokumentalnym na temat Bielska zadebiutował jako reżyser filmowy, w 2009 r. na cmentarzu żydowskim w Bielsku-Białej odsłonięto – ufundowaną przez mieszkańców miasta – tablicę pamiątkową upamiętniającą Martena

75 lat temu zmarł **Daniel Gross** (1866–1942), polityk, działacz socjalistyczny, prawnik, burmistrz Białej, senator, autor wielu artykułów i książek o tematyce ekonomicznej

75 lat temu zmarł **Rudolf Schmidt** (1857–1942), przemysłowiec, właściciel fabryki armatury odlewni żeliwa, radny Białej

70 lat temu (1947) w budynku przy ulicy gen. Wł. Sikorskiego (dawnej Komunalnej Szkoły Miejskiej) powstało **Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych w Bielsku-Białej** (obecnie Zespół Szkół Plastycznych)

70 lat temu (1947) zostało założone w Katowicach przez Zdzisława i Macieja Lachura, Władysława Nehrebeckiego, Leszka Loraka, Alfreda Ledwiga, Mieczysława Poznańskiego, Aleksandra Rohozińskiego, Wiktora Sakowicza, Rufina Struzika i Wacława Wajsera **Studio Filmów Rysunkowych**, które od 1948 roku funkcjonuje w Bielsku-Białej

60 lat temu (1957) z inicjatywy lokalnych środowisk kulturalnych Bielska-Białej powstał komitet organizacyjny w osobach: Antoniego Hałatka, prezesa Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, mgr Kamińskiego i redaktora Władysława Czai, którego celem było powołanie **Towarzystwa Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej**

55 lat temu (1962) w Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej powstał pierwszy film z **Bolkiem i Lolkiem** w rolach głównych; w SFR w ciągu 23 lat powstało 150 odcinków przygód małych urwisów oraz dwa filmy pełnometrażowe; pierwowzorami postaci Bolka i Lolka byli synowie autora filmów Władysława Nehrebeckiego – Jan i Roman

50 lat temu (1967) Stanisław Janicki (krytyk filmowy i historyk kina, mieszkający w Bielsku-Białej) rozpoczął prowadzenie programu telewizyjnego *W starym kinie!*

45 lat temu zmarł Władysław Cieśla (1897–1972), lekarz chirurg, dyrektor Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej

40 lat temu (1977) do Bielska-Białej włączono: Hałcnów, Komorowice, Stare Bielsko, Wapienicę i Mikuszowice

40 lat temu (1977) w „Szpilkach” miał miejsce debiut Juliusza Wątroby

25 lat temu (1992) na terenie tzw. bielskiego Syjonu w Bielsku-Białej powstał Ośrodek Wydawniczy Augustana, nazwa wywodzi się od Augsburskiego Wyznania Wiary (łac. Confessio Augustana – Konfesja Augsburska)

20 lat temu zmarł Romuald Kłys (1937–1997), reżyser i scenarzysta filmów animowanych, absolwent Liceum Technik Plastycznych w Bielsku-Białej (1953), od 1954 pracownik Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej

20 lat temu zmarła Elżbieta Sanak (1916–1997), nauczycielka z Bielska, żołnierz AK, spoczywa na cmentarzu w Białej

20 lat temu (1997) tygodnik „Polityka” uznał Galerię Bielską BWA za najlepszą galerię samorządową w Polsce

20 lat temu (1997) zmieniono strukturę Teatru Banialuka; w ramach Banialuki zaczęło działać pięć teatrów: dwa prywatne 3/4-Zusno i Teatr Witak oraz Teatr Silnia!, Teatr Luka i Dwaj panowie X – trzy nieformalne grupy twórcze

